

BOILEAU - NARCEJAC

HOLT VIZEK

**Pierre Boileau – Thomas
Narcejac
Holt vizek**

Árkádia,
Budapest, 1990

BOILEAU-NARCEJAC:
LES EAUX DORMANTES
© ÉDITIONS DENOEL, 1983

HUNGARIAN TRANSLATION
© SOMOGYI PÁL LÁSZLÓ, 1990

A fiatal orvos, aki gyógyulni tér haza Franciaországba, nem gondolja, hogy egyik tűzfészekből a másikba kerül, s hogy miután vietnami menekülteket mentett a Dél-kínai-tengeren, most a saját családját kell megmentenie. Ha tudja. Szellemileg fogyatékos húga ugyanis már az örület felé sodródik, apja pedig eltűnt. És anyja, a grófné, hallani sem akar sem a csendőrségről, sem – a lánya számára – az ideggyógyintézetéről. Nem kockáztathatja a család jóhírét. Lespinière doktor tehát magánnyomozásba fog, s ahogy lassan felgöngyöltíti a szálakat, a háborúk és természet csapások borzalmi után az eltorzult emberi kapcsolatok poklát is megismeri.

A sikeres szerzőpárosnak (magyarul eddig három könyvük jelent meg, a Nöstény farkasok, Kamaszok, Ördöngösök) egyik leglebilincselőbb és legszebb műve ez a regény, nem utolsósorban azért, mert a tragikus történetet egy megindító érzelmi szál szövi át: a fiatal doktor alig serkenő szerelme egy haldokló vietnami lány iránt, és a cselekmény hátterében egyre jobban kirajzolódik a sajátos vidéki táj, a Brière, a maga titokzatos mocsaraival, sajátos növény- és állatvilágával, s ki tudja, mit rejtegető sötét vizeivel. Holt vizeivel. A holtak vizeivel.

Kedves Öregem!

Nem is egyszer mondtad: „Abból, amit te átéltél, igazán érdekes históriát lehetne írni. Engedd át nekem az emlékeidet, és én vállalom, hogy regényt kerekíték belőlük.” Nos, kedvem támadt, hogy szavadon fogjalak. Olvastam az új könyvedet. Kitűnő. A bizalmam tehát megvolna. Úgyhogy, ha meg akarsz próbálkozni velem, állok elébe. Az időm, sajnos, már nincs szűkre szabva. Ha tudnád, milyen üresek a napjaim!

Mindenesetre ne várj tőlem jól felépített elbeszélést. Nem mondom, hogy mindent elmesélek neked, ami csak az eszembe jut, de szíves engedelmekkel nem szabok határt mondanivalómnak. Most legjobban attól könnyebbülnék meg, ha beszélhetnék, ha hallanám a hangomat. Olyan egyedül vagyok! Aztán majd eldöntöd, hogy mit lehet nyilvánosságra hozni és minek kell köztünk maradnia. És annyi baj legyen, ha néha ismétlem magam. Vagy ha, épp ellenkezőleg, kifelejtök olyan mozzanatokot, amelyeket te fontosnak tartasz. Később majd átfésüljük az egészet.

Akkor hát vágjunk bele. De hol is kezdjem? Azt nem mondom el, miért döntöttem úgy, hogy belépek az M. S. F.-be¹. Ezt már tudod. Az első élményeimet is

---

¹ M. S. F. – Médecins Sans Frontières, párizsi székhelyű, francia orvostársulás (szó szerint: Orvosok Határ Nélkül), amelynek tagjai a világ különböző pontjain, de főképp a trópusokon, a természeti

megbeszéltük. A limai földrengést... A madagaszkári járványt... Bejrútot és a vérfürdőket... Huszonhét éves koromra ismertem minden sebet, minden csapást, minden szenvedést. Legalábbis azt hittem. Aztán jött a *boat people*, a bárkák népe, s ha nincs ellene kifogásod, itt kezdeném el a történetemet, azzal az élménnyel, amely felkavart, átformált, és hogy úgy mondjam, „üvegszerűvé” tett, mint az atomrobbanások az áldozataikat. Azóta van „előtte” és „utána”. Előtte jó „profi” voltam. Hadd magyarázzam meg ezt. A jó M. S. F.-orvos nem az, akit elfog a szájalom, és egyszerre csak nem bírja elviselni, hogy milliók éheznek, nélkülöznek, tengődnek sorsukra hagyva. Nem is az, aki arra érez hivatást, hogy mint a misszionáriusok, egy emberies eszmény nevében feláldozza az életét. És még kevésbé afféle melegszívű kalandor, aki úgy indul a nyomorúság tájaira, mint egy felfedező. Hozzá kell-tennem, hogy sohasem kötelezi el magát szemellenzösen a harmadik világnak? A közönség tudniillik, amely egy-egy riport jóvoltából szerez tudomást rólunk, ilyesmiket képzel el. Nos, az igazság egészen más. Nálunk a jó „profi” mindenekelőtt jó orvos, kitűnő specialista, aki ezenfelül az övével szomszédos szakterületeken is meg tud oldani bizonyos feladatokat. Én például az úgynevezett gyarmati betegségek specialistája vagyok, de adott esetben kisebb műtéteket is elvégzek, vagy helyettesítem – a muszáj nagy úr – az érzéstelenítő orvost. És természetesen bármilyenek legyenek is a körülmények, azaz a veszélyek. Összegezve, az igazi „profi” az-és ez így van minden téren –, aki a szakmáját elébe helyezi akármi másnak, aki ha hallja,

---

csapások, a háborús események és járványok áldozatain segítenek önfeláldozóan.

hogy valahol tűzvész dühöng, hogy egy örült túszoikat tart a hatalmában, hogy egy falut megtizedelt a pestis, rögtön kijelenti: „Oda kell mennem.”

Jobbat mondok: a nagy profi az Aéropostale pilótája, aki bármilyen rozoga masinán hajlandó repülni, csak hogy célba juttasson néhány névjegyet. Igen, azt hiszem, jó „profi” voltam.

Aztán eljött a halászat ideje... hogy milyen halászaté, az szavakkal kifejezhetetlen. Úgy jártunk körbe az öbölben, mint azok, akik a szeméttartályokat szedik össze. És egyszer csak felbukkant előttünk valami, ami inkább lakókocsizhoz hasonlított, mint hajóhoz – csoda, hogy fennmaradt a vízen –, és tele volt csontig soványodott, összegabalyodott, vérző tagokkal, nyitott szemű, de halott arcokkal. És legyek rajai – a nyílt tengeren! Iszonyatos bűz jelezte már messziről ezeket a roncsokat, de nem a halál, hanem a hulladéklerakóhelyek, az ócska skatulyák, rongyok, döglött állatok és férgek összevegyülő bűze. A halál tiszteletre méltó. Az eltávozottat megsiratjuk. A szemetet viszont elégetjük. De nekünk bizony turkálnunk kellett ezek között az emberi maradványok között, tapogatnunk, kutatnunk, kiválasztanunk, amelyik esetleg túlélhette ezt a szörnyűséget.

Arra sem volt idő, hogy összefacsarodjon a szívünk, mert máris feltűnt egy másik úszó alkalmatosság – néha egész cápafalka kerengett vitorán körülötte. Aztán napokig nem láttunk semmit. Ezt a gyászos népvándorlást titokzatos törvények szabályozták. Az életben maradtak gyorsan visszanyerték erejüket, és mi felfedeztük, kissé bamba ámulattal, hogy az egyik ügyvéd volt, a másik meg tanító... Igyekeztek megmagyarázni nekünk az utazásuk indítékait, de megmenekülésük olyan boldoggá tette őket,

hogy folyton nevetgéltek beszéd közben, és így nem sokat értettünk a fejtegetéseikből. Egyébként nem is figyeltünk rájuk túlságosan. Nekünk sokkal fontosabb volt, hogy megtudjuk: hány napot töltöttek a tengeren, mivel táplálkoztak és így tovább.

Jegyeztünk, rengeteget jegyeztünk, mert nem kell azt hinni, hogy mi csak amolyan első vonalbeli, elsősegélyt nyújtó egészségügyiek vagyunk. Nem bizony, mi szakértők is vagyunk, megfigyelők, akiktől jelentéseket követelnek. Kommandósok, igen, ám ezen túl papírpiszkitók, könyvelők, statisztikusok, a nyomorúság nyilvántartói. No, jó. Nem folytatom. Remek könyveket találsz az M. S. F. tagjairól. Visszatérek a történetemhez, ami nem lesz könnyű, mert jóformán nincs mit elmesélnem. Főképp egyvalamire kérlek: ne akard irodalommal dúsítani azt, ami most következik. Először is: a találkozás. Egy bárka, amely már félig tele van vízzel. Holttestek összevissza. Néhány rémült arc: még volt erejük felemelkedni, megnézni, kik jönnek. Kalózok? Jóbarátok? Aztán visszahanyatlottak, hiszen a legrosszabbnál már nincs rosszabb. A férfiak már mind meghaltak. Gyakran előfordult, hogy hamarabb pusztultak el, mint a nők. Néhány öregasszony még élt, akiket a félelem és a kimerültség levert a lábukról, s akik mocskos gönceikben kuporogva, szüntelenül mozgatták a szájukat, mintha el akarnának mondani valamit, ami fojtogatja őket,

Átszálltam a kis hajóba, és először azokat láttam el, akiknek a legsürgősebben volt szükségük segítségre, mert a hajótöröttek nemegyszer éppen akkor halnak meg, amikor a menekülés reménye felcsillan előttük, mint ahogy a földrengések áldozatai közül is sokan abban a pillanatban lehelik ki a lelküket, amikor kiszabadítják őket

a romok alól. És egy halom koszos szövetféle alatt felfedeztem a lányt. Döbbsenten meredtem rá. Képzeld el egy régészt, aki miután több tonna követ megmozgatott, hirtelen egy ép szoborra akad, amely mintha az éjszakából és szinte a semmiből bukkanna elő. Az én szobrom ott feküdt előttem, a szeme csukva, az arca, akár a porcelán. Euráziai arc volt, nagyon tiszta, megbékélt; az élet még nem szállt el belőle. Gyorsan elvégeztem a szükségeset. A karja olyan vékony volt a boldogtalannak, mint két kis gally. Alig mertem beleszúrni a tűt. Aztán az ápolóm elhelyezte, amilyen kényelmesen csak lehetett, a kabinomban. Eltökéltem ugyanis, hogy megmentem. És látod, máris jobban érdekelt, mint kellett volna. Fialat volt: tizenöt vagy tizenhat éves. És szép volt. De nem ezért vonzódtam hozzá. Itt magam is megpróbálom megérteni a saját érzéseimet. Azt hiszem, félt tőlem. Magához tért ugyanis, és úgy nézett rám, hogy...

Hiába minden, nem tudom ezt megmagyarázni neked. A kalózok, akik kifosztották a hajójukat, többször is megerőszakolták. Ezt a vietnami ápolómtól tudtam meg, akivel a lány hajlandó volt néhány szót váltani. Velem egy kukkot se. Hallgatott, bár ez a hallgatás nem volt éppen ellenséges. Még csak elutasító sem volt. Inkább az állat sajátos beletörődésének mondanám, amellyel engedi, hogy az állatorvos azt tegyen vele, amit jónak lát, homályosan érezve, hogy úgylis az lenne az erősebb, és hogy a védekezéssel már elkésett. Gondolom, a férfit látta bennem, vagyis azoknak a fivérét, akik megerőszakolták, és hogy kezelni tudjam, kénytelen voltam úgy bánni vele, mint egy csecsemővel. Hagyta, akár egy játék baba, ami ezt jelentette: „Te itt vagy, de én máshol vagyok.” Különös neve volt: Thi-Ngan. Néha megráztam: „Thi-Ngan, az isten

szerelmére, idd már meg, amit kapsz! Segíts nekem!” Csak a szeme felelt, a nagyon szelíd, bársonyfekete szeme, amelynek a fehérjéből alig látszott egy kevés, és amely úgy szegeződött rám, mintha én volnék a felelős a törtétekért.

Az állapotát nem találtam súlyosnak. Egyszerűen csak a kalóztámadás okozta sokk hatása alatt volt, s ha kórházba vitethetem, és mindazokkal az eszközökkel kezelhetem, amelyek normális körülmények között rendelkezésünkre állnak, egész bizonyosan megmentettem volna. De mit tehettem ezen a betegekkel és sebesültekkel telezsúfolt hajón? Ketten voltunk csak orvosok, a felszerelésünk gyatra, mindenki bennünket hívott-várt, és három- vagy négy napnyira jártunk a parttól. Már az is csoda volt, hogy egy aránylag nyugodt zugot tudtam találni Thi-Ngannak, de ott is hallania kellett a nyögéseket, a jajokat és a különféle kiáltásokat, amelyek összekeveredtek a hajómotor zúgásával és a tenger morájával, s lehetlenné tették az igazi pihenést. Amikor csak szakíthattam magamnak egy percet, leültem melléje. És megfogtam a kezét. Nem próbálta visszahúzni. Tudtam, hogy hamarosan meghal. Elhatározta, hogy elmegy, mint ahogy egy ocsmány lebujból menekül el az ember. Talán érzett némi szánalmat irántam. És egyik este elvégeztetett – csöndesen, finoman, szerényen. Ökle lassacskán meglazult, kinyílt, mint a virág. Szeme már nem volt szem, és én rádöbbenem, hogy felfedeztem a Rosszat. Mert állítom neked, hogy ez igenis lehetséges, a Rossz megnyilatkozik előttünk, a felismerése villámként fut át rajtunk, és belemarkol a beleinkbe. Úgy gunnyasztottam ott, mint egy üres kezű Krisztus. Nem tehettem semmit. Nem lehetett... sohase lehetett tenni semmit. Ha egy költőt, egy íróföldre sújt az isteni fényesség a Notre-Dame

egyik oszlopa tövében vagy valamelyik templom küszöbén, csak nyernék vele. Én egy gyereklány ágya mellett ültem, aki meghalt, mert azt mondta: nem, és a halála az én tevékenységemet is megkérdőjelezte, mert végeredményben azzal vádolt, hogy cinkosa vagyok egy óriási hazugságnak. Képtelen lettem volna világosan megfogalmazni, hogy mit érzek, de nagy volt a kísértés, hogy én is nemet mondjak... Mindenkinek. A pribékeknek és az áldozatoknak. És az árvizek fuldoklóinak. És a földrengések eltemetettjeinek. És az éhezőknek. És a csontvázvá aszott gyerekeknek, akiknek olyan a fejük, akár a marslakóké.

Milyen igaza volt a kis Thi-Ngannak! Ő nem nyögött. Nem sírt. Nem fordította el a fejét. Eltávozott, s én tocsoghatok tovább a rondaságokban. Egy ideig arra is gondoltam, hogy abbahagyom ezt a munkát. Semmi sem tartott itt. Hiába teszem ki a lelkem, sohasem lehetek több, mint a haldoklók szánni való „begyűjtője”. Az egyéni vállalkozás mindig nevetséges.

Rövidre fogva: az éjszakát Thi-Ngan holtteste mellett töltöttem. És reggelre öregember lettem. Akárcsak kis halottam, én is egyszerre voltam itt is, és másutt is. Ami, gondolom, annyit jelent, hogy mindaz, ami érzelem, szívdobogás, megsemmisült bennem. Dolgoztam tovább, talán eredményesebben is, ha ugyan szabad eredményességről beszélni azzal az állandó hajszával kapcsolatban, amelybe belekényszerültünk: kötözések, injekciók, a gyógyszerek kiosztása – jól tudva, hogy a hátunk mögött a betegek eladják őket egy adag kokainért. Eszembe jut az Aranya Prathet-tábor. Ó, nem volt az haláltábor. De bizonyos értelemben még borzalmasabb volt, mert még förtelmesebb volt. A zsúfoltság és az ínség

az a nyersanyag, amely a búzló iszap szintjére süllyesztette az embereket. Bomlásban levő, gennyedző és kétségbeesett tömeggé züllöttek. Ha az egyik helyről a másikkra mentünk, minduntalan testeken kellett átlépnünk vagy szarban caplatnunk. De engem ez sem érdekelt. Legfeljebb letorkoltam néha magam: „Te akartad. Hát megkaptad.” Száraz szemmel húzódtam meg önnön megtagadásom sáncai mögött, s ez a megtagadás napról napra keményedett, mint var a seben. Elhanyagoltam magam. Pedig ügyelnem kellett volna az egészségemre. „Szerencséd lesz, ha nem nyiffansz ki!” – mondogatta Meynard doktor, egy derék kolléga, akit az M. S. F.-i hivatása Saint-Flour környékén ért utol. Igaza is lett, mert amőbákat szedtem fel. Ezek utálatos nyavalyát okoznak, amely úgyszólván kiszikkasztja az ember belsejét. A vámpírok ellen ott a fokhagyma és az imádság. Az amőbák ellen az igazat megvallva jóformán semmink sincs. Barátaim tehát ellentmondást nem tűrve felraktak a Párizsba induló Boeingra.

Párizsban kiszálltam. Alig álltam a lábamon. Ahhoz sem volt erőm, hogy a szüleimet értesítsem a jövetelemről. Egy taxi lett az ügyeletünk előtt. Régi barátokkal találkoztam – az örömkítőrésektől megkíméllek. A következők voltak ott... de minek soroljak fel olyan neveket, amelyeket úgysem ismersz. Többen közülük csak átutazóban, mint én. Úticéljuk: Csád és Libanon. Vagy egy gyógyszálló: Royat, Vichy. Az enyém Châtelguyon lett volna, az ottani gyógyvizet ugyanis különösen ajánlják az amőbák ellen. De hirtelen ahhoz támadt kedvem, hogy hazamenjek Kerrarecbe. Elmesélhetném a Thi-Ngan-ügyet apámnak. Ő biztosan megértene.

Daviaud-val vacsoráztam, aki a titkárunk, pénzügyminiszterünk, tanácsadónk, mindenünk. Nélküle, az ő tekintélye és jósága nélkül kis csapatunk alighanem szétszóródna, majd feloszlana, mert ne hidd, hogy nem voltak köztünk civódások. Senki sem engedelmeskedett vita nélkül. Akadtak, akik szívesen vették volna, ha a Vöröskereszthez csatolnak bennünket. Mások állandó egészségügyi intézményeket szerettek volna alapítani, többek közt Thaiföldön, a fiatalabbak pedig – a leglelkesebbek – amellet kardoskodtak, hogy a katasztrófákat vegyük célba, vállaljunk rövid és veszélyes bevetéseket. Gyakran heves összecsapásokra is sor került... Daviaud elvitt egy csöndes kis bisztróba; ott olyan menüt állítottak nekem össze, amellyel leromlott emésztőrendszerem is megbirkózhatott. Hosszasan beszéltetett a *boat people*-ről, a Vietnamból menekülőkről. Aztán hirtelen nekem szegezte a kérdést:

– És te? Rendben vagy? Ott bent...

Karját kinyújtotta az asztal fölött, és baráttan megkopogtatta a homlokomat. Vállat vontam.

– Jó – mondta. – Nem faggatlak. Ha majd úgy érzed, hogy olyan állapotban vagy, hogy megint beállhatsz, értesíts... Van időd bőven. Ne számold a napokat... Hónapokra lesz szükséged. Az amőbákat komolyan kell venni. Most egyenesen hazautazol?

– Holnap délfelé Nantes-ban leszek. Onnan van csatlakozásom Saint-Nazaire-be, és a mi jó öreg Fouchardunk kijön elem kocsival... Bangkokból hamarabb el lehet jutni Párizsba, mint Párizsból Kerrarecbe... De nyugalom, az aztán van nálunk!

– Most jut eszembe – mondta Daviaud –, ha tudtam volna... Édesapád küldött egy levelet, hogy juttassuk el

neked. Mivel fogalma sem volt, hol érhet el téged, hozzám fordult, én pedig odaadtam a levelet a kis Liliane-nak. Ő stewardess a bangkoki Boeingon... Majdnem találkoztatok is. Te tegnapelőtt indultál... és a levél... No, mindegy. A következő géppel majd visszaküldik. Öt vagy hat nap múlva megkapod... Úgy rémlik, nem túl gyakran írtak neked. Vagy tévedek?

– Nem... Apám sosem volt nagy levélíró. Utolsó levelében azt jelentette be, hogy Antoinette nénikém meghalt... Ez kötelessége volt... Talán most is csak azért írt, mert megint meghalt valaki.

– És téged nem furdal a kíváncsiság? Telefonálhatnál... akár mindjárt.

Mosolyognom kellett.

– Ugyan már! Néhány perc múlva tizenegy. Mindenki alszik a kastélyban. Holnap reggel majd táviratozok, hogy jöjjenek ki értem a pályaudvarra. Ennyi bőven elég. Előre tudom, milyen lesz a fogadtatás: hűvös. Ó, nem az apám részéről... Vele jó barátok vagyunk. De szinte hallom anyám hangját: „Ha az ember beteg, akkor, ugyebár, eszébe jut, hogy családja is van!”

– Eredj már! Biztos túlzol. Mennyi ideje is, hogy nem láttad őket?

– Kis híján két éve.

– Húha! Az valóban sok. Nem gondoltam volna. De egy okkal több. Majd leölik a hizott borjút.

Nem bírtam megállni, elnevettem magam.

– És te el tudsz képzelni engem, amint a háborgó beleimmel nekilátok a borjúpecsenyének?... Nem. Elisabeth nénikém majd gondjaiba vesz. Ő mindenkit gyógyfüvekkel kúrál. Hát most rajtam a sor... Már

régebben is elég rossz véleménye volt rólam, a diplomáim miatt. Mekkora lesz a diadala, hogy ilyen állapotban lát!

– Szegény Denis-m. Igazán elszomorító, amit mesélsz. Fura egy környezetben akarsz te meggyógyulni.

– Nem. Ott lesz nekem a Brière. A Brière maga a nyugalom, a béke. Megint járhatok a csónakkal, a „ladik”-kal. Remélem, a dolgok nem sokat változtak. Nem fogok sodródó hullákkal találkozni a vízi sétáimon. A csönd, Daviaud. Amikor belül is elcsitul minden. És a fecskék. És a szitakötők. És a szél zúgása a nádasban... Tudom. Hülyének látszom. Nem erős oldalam a romantika. De annyira szükségem van rá, hogy visszatérjek a... mondjuk az állat életformájához... A kutyáéhoz, amely feltartja az orrát, beszívja a világ illatait... de mégsem. A kutya sem ártatlan. Neki is szüksége van áldozatokra.

– Állj, állj! – kiáltotta Daviaud. – Ha így haladsz, esküszöm, buddhista lesz belőled. Mondjunk le az erőszakról! Kíméljük a tetvet és a légykukacot!

– Nem. Ne tréfálg.

Sokáig beszélgettünk még. Daviaud mindig is hajlott a filozofálásra. Én nem. De eljön a fáradtságnak az a pillanata, amikor a vita a fejünkbe száll, akár az alkohol. Későn aludtam el, és majdnem lekéstem a vonatomat. A Montparnasse pályaudvaron feladtam a táviratot: „Lespinière grófja. Kerrareci kastély, utolsó posta: Herbignac. Loire-Atlantique. Ma tizennégy órakor érkezem Saint-Nazaire-be. Csók. Denis.” *Lespinière grófja* – ez ma szinte provokáció. Nem tehetek róla. És megmondom őszintén: nem vagyunk nagyon gazdagok. Másodosztályú fülkémbe emlékek, képek rajzoltak fel bennem. Különb te jártál valaha Kerrarecbe! Én elsőéves orvos voltam, te pedig, ha nem tévedek, elsőéves jogász. Milyen rég volt!

A kastélyért lelkesedtél. Elismerem, valóban jól mutat, ha távolról nézi az ember, és futólag. De közelről! És belülről!

Téged a lakható részben fogadtunk, amely elég impozáns, az tény. Csakhogy ott a többi is, a XVI. századi rész és a padlások... főképp a padlások... Egész vagyontra kerülne, ha mindent rendbe akarnánk hozatni. De gondold csak meg, hogy alig hatan élnek ezek között a falak között. Számold csak: apám, anyám, húgom, Elisabeth néném és a Fouchard házaspár. Ezzel kész. Nem beszélek persze sem a pókokról, sem a kísértetektől. Ami mármost a jövedelmeiket illetik. Eh, – nincs mit titkolnom előtted. A kastély körüli földek jóformán semmit se hoznak. Ha nem volna a két major és a két villa La Baule-ban, nem tudom, miből élnének. Szerencsére anyám, aki okos asszony, jól tudja hasznosítani ezeket. Apámnak így megvan rá a módja, hogy kellemes tétlenségben éljen. Festeget – egész tehetségesen – és vadászgat, mert a kastély körül sok a vízi szárnyas. Halászik is, akár egy hétpróbás orvhalász. Az ő családjában valaha számos hajós volt, s azt hiszem, forr benne a méreg, amiért ki se mozdulhat Kerrarecből. Fájó szívvel gondol arra az időre, amikor az F. F. I.² tagja volt, és harcolt a németek ellen, akik még tartották a saint-nazaire-i „zsák”-ot³. Ez a legendás korszaka.

Hinnéd-e, hogy a szüleim még ma is csúnyán összeszólalkoznak, ha valaki célzást tesz ezekre az évekre? Anyámnak ugyanis volt egy távoli rokona, aki annak idején a királypárti emigránsok oldalán küzdött, és akit a quiberoni partraszálláskor elfogtak. Aztán persze főbe

---

2 F. F. I. – a francia ellenállás fegyveres szervezete.

3 Zsák – katonai kifejezés: frontbemélyedés vagy körülzárt terület.

lőttek. Ezért gyűlöli a köztársaságpártiakat, a „főbe lövők”-et. Egyszer ezt vágta oda apámnak: „Ha akkor éltél volna, te is republikánus lettél volna.” Örültség, szent igaz. De mint minden örültség, rávezet bennünket bizonyos mélyen rejtőző okokra. Amikor megtudtam, hogy Antoinette néném meghalt, talán rájöttem, mi lehet a magyarázata annak a titkos ellentétnek, amely minduntalan egymásnak ugrasztotta őket.

Tudod, hogy van ez... Az emlékek feltámadnak. Összefüggéseket fedez fel az ember, amelyekre sosem gondolt volna... és hirtelen világosság támad. Meg kell mondanom, hogy Antoinette néném gyűlölte apámat. Mindezt azért mesélem el neked, mert a nantes-i vonaton ülünk és van időnk csevegni. Emlékszem több megjegyzésére. Egyszer például asztalnál ültünk, és apámra vártunk, aki sose volt a pontosság mintaképe. Amikor Antoinette néném meghallotta a lépteit az előcsarnokban, gúnyosan felnevetett, és olyan megvetéssel, amilyenről nincs fogalmad, ezt mondta: „Ah, jön már Picasso!”

Vannak élcek, mint ez is, amelyek belemarnak az emberbe. Egy másik alkalommal, amikor szintén ott voltam, ezt mondta anyámnak: „Drága Sabine-om, ugyan mit vársz te egy Maillardtól?” Nos, fogódkodj meg jól, mert hajmeresztőnek fogod találni a magyarázatomat: anyám nagyon régi és nagyon előkelő családból származik. A Courtenoy-k közt már a középkorban is akadtak kormányzók és püspökök. A XVIII. században Courtenoy márki, a királyi lovasság egyik vezetője elesett Fontenoy-nál. Courtenoy báró küldöttként vett részt a rendi országgyűlésben, és a nyaktiló alatt végezte. Louis César, Courtenoy grófja, Charette fegyvertársaként harcolt a

Vendée-ban, aztán Cadoudalt támogatta Bretagne-ban. Később főrend lett satöbbi, satöbbi. Még sokáig folytathatnám. De csak azt akartam érzékeltetni, hogy anyám nem tartja magát jelentéktelen jöttmentnek. Apám viszont Maillard, és a Maillard-ok a XVII. század végén tehetős nantes-i polgárok voltak, akik a tengerentúli kereskedelem révén tollasodtak meg. Aztán, XV. Lajos alatt, Pierre Louis Maillard, nagykereskedő és hajótulajdonos, feleségül vette egy Santo Domingó-i bíró lányát, és hetvenötmillió frankért – akkori pénzben! – vásárolt egy királyi titkári tisztséget, amellyel főnemesi rang járt együtt. Mivel egy kicsit megrészegült a sikerétől, megvásárolta a lespinière-i kastélyt is, és felvette a nevét. (A kastély azóta eltűnt.) így tehát törvényesen Pierre Louis Maillard Lespinière ura lett. Találkozunk aztán még egy Raoul de Lespinière-rel, aki sorhajóhadnagyként vett részt a trafalgari ütközetben, és utóbb egy értekezést is összehozott: *Gondolatok a kétkerekes hajókról*, amely némi elismerést vívott ki. És máris megérkeztünk Raoul Eudes Armand Maillard de Lespinière-hez, vagyis apámuramhoz. Nem valami fényes, igaz-e?

Egyfelől egy kalmárivadék. Másfelől pedig egy olyan család leszármazottja – gögös leszármazottja –, amelynek a nemessége soha semmit sem köszönhetett a pénznek. És tudod, honnan szedtem ezeket az adatokat? A derék Fouchard-tól, az ám, öregem. A szüleim nem olyan emberek, hogy egymás származását hánytorgatnák. Nem, azt mégsem. De Fouchard-ék a maguk módján épp olyan nemesek, mint a Courtenoy-k, mert nemzedékek óta az ő szolgálatukban állnak. Így van ez a mi Távoly Nyugatunkon. És az öreg Fouchard sok őskutatót zsebre vágthatna. Amikor bevitt a mocsárba, és szigonnyal

halásztunk, két fogás közt, a pipáját tömködve, a múlttól mesélt. Hogy tudott untatni a marhaságaival! Őseim dicső tettei az egyik fülemben be, a másikon ki. Én arról álmodtam, hogy nekivágok a nagyvilágnak. Úgy éreztem, inkább Maillard vagyok, nem Courtenoy – erre egyébként majd visszatérek. Tudniillik fontos. De mikor megtudtam, hogy Antoinette néném meghalt, hirtelen megértettem a megjegyzését: „Mit vársz te egy Maillard-tól?”

Szerinte – és úgy képezem, anyám szerint is – a Courtenoy-k rangjukon aluli házasságba bocsátkoztak bele. Azt felelheted, hogy anyám mindent tudott a Maillard-okról, mielőtt hozzáment volna apámhoz. Akkor hát miért ment hozzá? Gondolhatod, hogy ezt a kérdést sosem tettem fel neki. Azt hiszem, tetszett neki apám. Szép ember volt, szeretetre méltó, vidám – miért ne válassza őt? Mellesleg azért is, mert jócskán benne volt az eladósorban. Két nővére már vénlány, és nemcsak korban – természetben is az. Volt hát mitől tartania.

Minden jogom megvan rá, hogy feltételezzem: kezdetben boldogan éltek. Néhány évvel később romlott el minden. Lassacskán rájöttem, hogy apám megengedett magának néminemű kalandokat. Elöttem persze hallgattak mind a ketten. Veszekedéseik olyanok voltak, mint a távoli viharok. Csak az utórezgéseiket éreztem meg. Aztán megszületett Claire, akit nem kívántak, az a szegény kislány. Ő sokkal fiatalabb nálam, nagyon szép, de mondjuk ki kereken: szellemileg kissé elmaradott. Nem tudom, miért, az értelme nem fejlődött normálisan. Huszonkét, sőt hamarosan huszonhárom éves korára a tizenkét évesek szintjét érte el. Szinte hallom a nénikéimet: „Ha Raoul nem akkora szoknyapeccér!...” Mert szerintük – és anyám szerint is – a dologhoz a kétségnek

árnyéka sem férhet. Apám a felelős. Hisz nyilvánvaló: egy Maillard-tól semmi jót se lehet várni. Látod, milyen bonyolult és százalmas ez az egész. És közben a föld túlsó felén pusztított az éhség, és félelemben senyvedtek az emberek. Hát ez az oka, hogy nem szerettem Kerrarecet. Azért lettem az M. S. F. tagja, hogy felvehessem a nyúlcipőt. A drága hölgyek ezt persze nem értették. Apám? Nem tudom. A szíve legmélyén talán irigyelt. És lám, testben és lélekben betegen, nem tudom, milyen ösztöntől hajtva, mégis visszajöttem. A lazacok is visszatérnek abba a patakba, amelyben születtek.

Mint látod, merengtem. Néztem az ablak előtt elfutó, még mindig ismerős tájat. Angers után a Loire-t, a pasztellszínű ég alatt, a kecses kanyarait a dombok közt, amelyeket már megérintett a tavasz. De figyelmeztetlek, amikor ezzel a részlettel foglalkozol, megtiltom, hogy azt írd: meg voltam hatva. Nem, épp ellenkezőleg, bámulatosan közönyös voltam, ez az igazság. A mosolygó májust, az anjoui bájít, a kis Lirét hagyjuk a folyó poétáinak. Nekem még ott volt a kezemen a vér, a genny, szemem előtt pedig egy kép, amely sosem fog eltűnni. Úgy éreztem, olyan üres vagyok, akár az állatok, amelyeket a mézsáros kibebez. És rosszkedvű is lettem, mert eszembe jutott, hogy el kell majd túrnóm a megjegyzéseiket: „Biztos nagyon fáradt vagy, szegény kisfiam. Tudjuk az újságokból, hogy mi történik arrafelé. Valid be, hogy azok csak vademberek. És mit nyertél vele, hogy feláldoztad magad értük?” Ezt fogom hallani és még egyéb számárságokat. És Elisabeth néném végül megkínál egy csésze borrágóval, azaz bocsánat, *Borrago officinalis*-szal, mert szeret a latin nevekkel dobálódzni az a drága tanti.

Saint-Nazaire-ben a jó öreg Fouchard várt. Vadőrmundérban, az egyik kezében a sapkáját, a másikkal az ódon Peugeot nyitott ajtaját tartva.

– Ugyan, inkább ölelj meg – mondtam neki. – Micsoda viselkedés ez!

Hebegett a meghatottságtól. Talán eszébe jutottak azok az idők, amikor még a térdén lovagoltatott.

– Hogy is mondjam csak... a gróf úr...

– Légy szíves, ne gróf urazz... Mondd azt, hogy Denis úr.

– Igen, de... ön még nem tudja, hogy a gróf úr...

– Történt valami?

– A gróf úr elment.

– Hova?

– Azt nem tudjuk. Eltűnt.

– Nocsak! Nem mehetett nagyon messze.

– Már négy napja keressük.

– Gyere. Ne álldogáljunk itt.

Beszálltam a kocsiba.

– Mit jelentsen ez a história? Ejnye már... Próbáld megérteni, hogy nem tudok semmit. Nemrég érkeztem meg. Három napja még a repülőgépen ültem. És most azt hallom, hogy apám elment, aztán meg hogy eltűnt. A kettő nem ugyanaz. Talán el akart utazni? Készült valamilyen útra?

– Nem, hisz éppen ez az. Délután háromkor kiment a kastélyból, mintha sétálni indulna, és nem jött vissza.

Eszembe jutott a levél, amelyről Daviaud beszélt, emlékszel, az a levél, amely napok óta jár a nyomomban. Semmi kétség. Apám egy különösen heves szócsata után úgy döntött, odébbáll. Nem találtam semmi más magyarázatot.

– Na menjünk, indíts – mondtam. – Nem olyan tragikus az egész. És elismerem, én tehetek róla. Ha mielőtt elindulok Bangkokból, értesítettem volna apámat, nem csinálja meg ezt velem. Ne hajts túl gyorsan. Szeretném útközben egy kicsit nézegetni a mocsarat.

Az ég befelhősödött. Kedveltem ezeket a súlyos, esővel terhes felhőket, amelyeknek az árnyéka sebesen suhant előttünk az úton. Nyugati szél. Jó szél, ha valaki compót és angolnát akar fogni. Lelki szemeimmel már újra láttam a hajladozó nádast, láttam a holtágak sötét vizét, amint a fák tövét csapkodja. Néhány óra, és nem fogok bírni magammal... beugrom a ladikba... Irány ki a Brière-re, megújítani a szerződésünket! Ami pedig apámat illeti... eh, mit... várni kell, amíg visszajön.

– Anyámnak mi a véleménye? Dühös?

– Ó, Denis úr... A grófné Öméltósága nagyon nyugtalan, hogyan volna...

– Mit mondott, amikor megkapta a táviratomat?

– Azt mondta...

– Bökd ki már!

– Azt mondta: „Ő is tudja, mikor kell hazajönni.”

– Fouchard, állj meg, légy szíves, hadd üljek át melléd. Vezetés közben folyton hátrafordulsz, és ennek nem lesz jó vége.

Fékezett, és én előreültem. Ne lepődj meg, hogy Fouchard-nak szólítom, nem pedig Désirének. A feleségét

mindenki Eugénie-nek hívja. De őt Fouchard-nak. Azelőtt így volt szokás.

Elhagytuk Saint-André-des-Eaux-t, és a belleétoile-i útkereszteződés után jobb felől megpillantottam az első nádast. Úgy hullámzott, akár a gabona. Fent az égen egy ragadozó madár lebegett, mint valami papírsárkány. Visszatértem a gyerekkoromba.

– Vasárnap sok a nép erre – mondta Fouchard. – A csatornákon turisták csónakáznak. De messze innen, Saint-Joachin felé. A végén afféle nemzeti park lesz a Brière-ből.

Felsőhajtott. Profilból láttam. Még mindig keménykötésű ember volt. Ráncos, mint egy öreg indián. De egy kicsit elnyűtt. A válla is mintha megroppant volna. Anyám megjegyzésén rágódtam.

– Mondd csak, Fouchard, de őszintén... köztünk marad... anyám ugye nincs elragadtatva tőle, hogy hazajöttem?

Fél kézzel elengedte a kormányt, hogy jobban tudjon tiltakozni.

– Dehogy, dehogy, Denis úr! Ne képzeljen ilyet! A grófné Óméltósága nagyon büszke önre. És persze mi is, ahányan csak vagyunk. Hiszen nagy bátorság kell hozzá, hogy valaki elmenjen leprásokat gyógyítani!

– Nem éppen leprások azok, Fouchard. Más a bajuk... nagyobb. Majd elmagyarázom. Most azt mondd meg nekem, hogy van Claire.

Fouchard gondterhelten rázta meg a fejét.

– Meg se fogja ismerni. Felserdült. Szép lány lett belőle, de egy kicsit mindig a fellegekben jár... Néha arra gondolok, hogy nem is emberlánya, inkább valami szelídített ózsuta.

– Ezt hogy érted?

– Nem tudom megmondani önnek. Nincs könnyű természete, erről van szó. A gróf úrral jól megvan. Megy utána mindenüvé. Velem szintűgy. A fontos a szelídség, ezt megkívánja. Mert vannak ám csúnya jelenetek, hadd figyelmeztessem előre, Denis úr. Újabban makrancoskodik a kicsi. És ha nem tetszik neki valami, beveszi magát a mocsárba, amit úgy ismer, akár a tenyerét. És hogy ott benn meg lehessen találni, ha elbúvik, és nem akar kijönni, higgye el nekem, Denis úr, ahhoz még a karhatalomnak sem elég hosszú a karja.

– Hát akkor mit csináltok?

– Azt, hogy a gróf úr elindul az egyik irányba, én meg a másikba... Ki-ki a maga ladikján. Szölongatjuk, mintha játszani akarnánk vele... „Hé! Hé! Látlak ám! Mindjárt el is kaplak.” így aztán szép lassan a közelébe jutunk. Nagyokat nevetünk, ez is hozzátartozik, és óvatosan nyúlunk feléje, hogy meg ne riasszuk. „Gyere csak, szépségem... Gyere a te öreg Fouchard-odhoz... Mesélek valamit... Volt egyszer egy király...” Ha az ember királyokról regél neki, elcsípheti...

Elhallgatott, úgy megrohanták az érzések.

– Haj, de szomorú ez – mondta végül is. – Szerencsére ön most itt van... Talán tud majd segíteni rajta.

Elhagytuk Saint-Lyphard-t. Az út egy kicsit emelkedett, s a láthatáron megpillantottam bokros-fás-füves vadonunkat, az itt-ott megcsillanó víztükreivel, s azzal a roppant égkupolával, amelyre már nem is emlékeztem.

– Megállhatok – mondta Fouchard.

– Nem. Hajts tovább. Claire jár az eszemben.

– Nem bolond ez a kislány, Denis úr... Én nem vagyok orvos, de az ilyesmit megérezem... és ha megengedi... megmondom önnek, mire van Claire-nek szüksége: szeretetre... Úgy kell szeretni, amilyen... Nem kell a tanításával próbálkozni, leckéket íratni vele. Képzelve, az ön nénikéje diktál neki, számtanpéldákkal kínozza... Szegényke! Hagyni kéne, hadd éljen, ahogy a kedve tartja.

– Hogy viseli el apánk hirtelen eltűnését?

– Nehezen. Tegnap az egész napot kint töltötte. Nem tudom, merre járt. Olyan, mint az anyaállat, aki a kicsinyét keresi. Csakhogy ő az apját... Hopp, ez itt már a Belleau-ék területe.

Boldog volt, hogy másról beszélhetett.

– Emlékszik Belleau-ékra, Denis úr? A villájuk tavaly óta kész. De a per, az megy tovább.

– Miféle per?

– Hogyhogy? A gróf úr nem írta meg önnek?

– Nem. Apám nemigen ír nekem.

– Az átjárási jogról van szó. Amikor a gróf úr eladta Belleau-éknak azt a darab földet, amin építkeztek, semmit se tisztáztak az úttal kapcsolatban, amelyik a Belleau-házhoz is meg a kerrareci parkhoz is visz. A dolgok lassacskán elmérgesedtek. Belleau-né, aki igazi boszorkány, felhergelte azt a szegény lüke férjét... No, aztán meglódult a törvény masinériája, és jöttek az ajánlott levelek, amelyeket ugye nyugtázni kell, meg a bélyeges papírok, és jönnek még mindig, hónapok óta. Ha asszonyok háborúznak, rengeteg vér folyik. Belleau-né haragszik a grófné Öméltóságára, és képzelheti, Denis úr, hogy az édesanyja se zárta a szívébe Belleau-nét.

– Látod, minderről nem tudok. Rémlik ugyan, hogy apám megemlítette ezt a földeladást. De akkor épp a

kórházi gyakorlatomra készültem. Más dolgokkal foglalkoztam. Kicsoda-micsoda ez a Belleau?

– Nagy bútorgyára van. Dúsgazdag. Le Croisic-ben jacht, itt most ez a villa... A barátaival szokott kiruccanni ide, amikor kedve szottyán vadkacsát lőni a Pierre-Fendue táján. Ó, lesz szerencséje hozzá, Denis úr! Most épp valami különleges garázst építenek neki, mert van egy amerikai kocsija, és annak több hely kell, mint egy ökrös szekérnek. Különben nem rossz ember. Nagyon udvarias. Lehet, hogy szüksége is volna az ön tanácsaira. Olyan sovány, mint egy paszulykaró.

– Hány éves?

– Hát... talán hatvan. Mindenesetre sokkal idősebb, mint a felesége, mert őnagyságát legfeljebb harmincnycsokra, negyvenre taksálom... Meg kell hagyni, csinos egy portéka.

Az autó keréknyomokban kezdett zötykölődni, úgyhogy meg kellett kapaszkodnom a műszerfalban.

– Az eső alaposan felszántotta az utat – mondta Fouchard. – Ezt az egész kanyart újra meg kéne csinálni. De az illetékesek a fülük botját se mozgatják. Szerencsére mindjárt otthon vagyunk.

És felbukkant előttem Kerrarec – emlékezetemben nagyobb volt, tekintélyesebb. Egy kicsit merev, komor ez a kastély, amit az eredetének köszönhet. Richelieu alatt az élet nem volt túl vidám Bretagne-ban. Magas, hideg ablakok, szigorú homlokzat. A saroktorony azonban némi költőiséget ad neki.

Fouchard hosszan tülkölt. A négy nőalak rögtön megjelent, és felsorakozott a lépcső tetején. Anyám és a húga, aztán Eugénie Fouchard, egyik karjával Claire vállát átölelve. A kocsi megállt, és mielőtt felmentem volna a

lépcsőn, jobban szemügyre vettem őket. Claire vidáman integetett. Úgy volt öltözve, mint egy stopos lány: magas nyakú pulóver, agyonmosott farmer, tornacipő. A haja lófarokban. Igazi vadóc. Anyám viszont talpig feketében állt ott, egyenesen, akár egy ciprus, a keze összefonva, a nagynéném pedig szalmakalap volt, és hosszú kertészkötevény. Ebből megértettem, hogy anyám ezt mondta nekik: „Semmi ceremónia. Fogadni én fogom: ez más. De ti csak legyetek úgy, ahogy szoktatok.” Épp ezért csak ő jött elém: kettőt lépett lefelé a lépcsőn. És ünnepélyesen megölelt, arcát az arcomhoz simítva, először jobbról, aztán balról, mint amikor egy tiszt kitüntet egy bakát.

– Kellemes volt az utad, kisfiam?

Rádöbbsentem, hogy meg van hatva. Szürke szeme elárulta: igenis törődik velem, s ez nekem se lehetett közömbös. De olyan vagyok, mint ő, irtózom az érzelemnyilvánításoktól. Máris a nagynéném felé fordultam, aki megfogta a két vállamat, s messze tartva magától, tetőtől talpig megmustrált:

– Szegény Denis-m, nem tudom, mit ettél te ott Ázsiában – mondta –, de elég rossz bőrben vagy. Ideje, hogy foglalkozzunk veled.

Aztán a nyakamba ugrott Claire. Fouchard nem tűzött. Gyönyörű volt, viruló és kívánatos, de úgy viselkedett, mint egy gyerek, fél lábon ugrált előttem, amikor a szalonba mentünk. És a derék Eugénie hiába korholta: „Fékezd magad, mert megharagszom!”, dudorászott és úgy tett, mintha „iskolázna” az előcsarnok fehér és fekete kőkockáin. Anyám belém karolt.

– Nagyon fel van villanyozva. Jobb, ha nem nézed... Fouchard elmondta, mi történt?

– Igen. Nem térek magamhoz.

– Már arra gondoltunk, hogy értesítünk a párizsi irodád révén. Hogy ez pont így esett! De voltaképp miért jöttél vissza Franciaországba?

– Hogy meggyógyuljak. Van egy kis amöbiázisom.

– Komoly?

– Ezzel nem szabad tréfálni. De aggodalomra semmi ok. Apát nyilván keresteted. Van már valami eredmény?

Anyám megtorpant.

– Kerestetem?... Csak nem képzeled, hogy futok utána?

– Nem hagyott nektek semmit? Két sort se?

– Nem, semmit.

– Nem is vitt magával semmit?

– Nem.

– És ha valami baj érte? Például rosszul lett? Elvesztette az eszméletét, és belefordult a mocsárba?

– Ugyan már! Egy ilyen erős ember!

– Előbb-utóbb kénytelenek leszünk értesíteni a csendőrséget.

– Azt a világért se! Hogy rólunk pletykázzanak az egész környéken?

– De ha nem kerül elő hamarosan, isten tudja, mit fognak kitalálni.

Nagynéném, aki mögöttünk haladt, most közelebb jött.

– Hallom, Raoulról beszéltek – mondta. – Szerintem megszökött. Claire is szeret megszökdösni. Vajon kire ütött ebben, ha nem az apjára?

– Légy szíves!... – szólta rá anyám.

– Jó, jó. Nekem itt sosem lehet igazam. És fogadni mernék, hogy Denis semmit sem evett reggel óta.

– Nem kérek semmit – mondtam.

– Amöbái vannak – magyarázta anyám.

– Akkor nem kell mást tennie, mint bevenni valami jó féreghajtót. Igyon meg például egy csésze *Sanguisorba officinalis*-t lefekvés előtt. Ó, ha néha hallgatnának rám!...

A régi huzatok, drapériák és a bútorfényesítő szagáról tüstént ráismertem a szalonra. Úgy éreztem, egy Rembrandt-képbe lépek be. Ahogy a festők mondják: *clair-obscur*⁴ A résnyire nyitott ablaktáblák közt beszüremelő fénypázsma két részre osztotta a helyiséget. Az antik bútorokon itt-ott visszfények. És a falakon festmények sejlettek: egyenruhák, egy kard markolatára rásimuló kéz, egy rizsporos arcnak a fele... A múzeumunk. A csendben hirtelen megütötte a fületem egy eltévedt légy dühödő dongása. Nos, akár hiszed, akár nem, ez a zaj... le kellett ülnöm. Felködlött bennem ugyanis azoknak a halálhajóknak a képe, amelyek... Zihálva szedtem a levegőt.

– De hisz te teljesen ki vagy merülve, szegénykém – mondta anyám.

– Bocsáss meg. A hosszú út... Sajnálom. Azt hiszem, ha aludhatnék egy csöppet...

– Gyere. A vendégszoba kész. Este aztán beköltözhetsz a tiédbe. Eugénie addig rendbe teszi.

Megint díszkíséret, fel az emeletre. A kék szoba. Barátságos világosság. Nagynéném összehúzta a függönyöket.

– Ha szükséged van valamire, csengess.

Igen, az ágy mellett ott csüngött a húzócsengő szalagja, akár egy Labiche-darabban. Ez a sajátosság már kiment a fejből. Az Air France Boeingja nemcsak a téren – az

---

⁴ *Clair-obscur*-a fény és az árnyék lágy átmenetével, ill. éles ellentétével dolgozó festészeti irányzat.

időn is átrepített. Egy másik században szálltam le. Az éjjeliszekrényen egy kancsó víz, pohár és cukortartó. A baldachinos ágy a nagyapámé volt. A vendée-i szekrény egy másik hagyatékból származott, talán az Antoine de la Joliverie-éből. A heverő... Egyszóval minden történelmi volt, és minden rettentően nyikorgott-ropogott: az ajtók, a padló, sőt a matrac is, amikor végre elnyúltam rajta. A szemem majd leragadt, mégis sejtettem, hogy nem tudok majd aludni. Idegesség vibrált bennem, amit nem bírtam elnyomni, valamiféle készenléti állapotban voltam, éber feszültségben, mint az állat, miután elvesztette megszokott életterét és tájékozódási pontjait. Egyenesen Châtelguyonba kellett volna mennem. Szükségem lett volna erre az átmenetre. Mit kezdek most ezzel a hármassal: anyámmal, aki egyre a sérelmein emésztődik, a nagynénémmel, akit a hóbortjai ösztökélnek és a húgommal, aki agyrémek között él?

Néztem a kezemet: időnként erősen remegett mind a kettő. Ezek a szegény „dolgozók”, akik megszokták, hogy folyton szúrjanak, vágjanak, visszavarrjanak, nyilván nem értették, miért maradtak hirtelen munka nélkül. Mióta itt vagyunk, dologtalanok. De hát ki nem dologtalan Kerrarecben? És ha apám véget akart vetni ennek? „Előbb-utóbb visszajön” – először, ugye, ezzel próbáltam megnyugtatni magam. De biztos vagyok-e benne, hogy nem elégelte meg a napról napra ismétlődő hiábavaló pepecselést, a napról napra visszatérő csüggedt gondolatokat? A Brière nagyon szép – egy ideig. Ha viszontlátod, lenyűgöz. De ha beléd ivódik, ha a szívedbe csöpögteti alvó vizeinek, örökösen hajladozó nádjainak, titokzatos hangjainak mélabúját-igen, a hangokét, amelyek azt firtatják, mi az életcélod, mit keresel a Brière-

ben, a madarak, a halak, a virágok közt, amelyek semmit se kértek tőled... Ha tényleg meg akarod írni a regényemet, le kell majd jönnöd egyszer ide, el kell itt ásnod magad hosszabb időre.

Megpróbáltam hát aludni egy kicsit, ám a testem, amely alkalmi fekhelyekhez volt szokva, mintha rosszállotta volna a matrac, a levendulaillatú ágynemű kényelmét, és nem tudott kedvére elhelyezkedni. Amellett most már meg voltam győződve róla, hogy apám öngyilkos lett. Nem sokáig bírtam: felkeltem, macskaléptekkel leóvakodtam a földszintre, és benyitottam abba a tágas helyiségbe, amit apám műteremnek, könyvtárnak és irodának használt. Egyfelől arra a folyosóra nyílt, amelyen jöttem, másfelől az előcsarnokra. Nem hallottam semmiféle neszt. Anyám és nagynéném bizonyára az óriási konyhában voltak, ahonnan közvetlenül a veteményeskertbe lehetett jutni. Claire pedig...

Elhatároztam, hogy mihelyt csak tehetem, foglalkozni fogok vele. Amikor Thaiföldre készültem, ezt hallottam róla: „Egy kicsit elmaradt a fejlődésben, de Nédélec doktor szerint majd behozza.” Akkoriban annyira lekötöttek a terveim, hogy beértem ezzel. De most be kellett látnom a nyilvánvaló tény: húgom betegebb, mint hittem, és a magány, amelyben él, csak súlyosbíthatja az állapotát. Jó. Mindent a maga idejében. Első az apám.

Körbesétáltam a szobában. A padlón, a falnak fordítva, festmények álltak, főképp vízfestmények; apám, a Brière festője egész életében ennek a különös tájnak a fényét kergette, ezt a finoman tejszerű, ég és álom közt lebegő fényt, és csak vízfestményen tudta kifejezni azt, amit „a látszatok folyásá”-nak neveznék, a víz tudniillik televénnyé sűrűsödik, a föld pedig vizet választ ki, s az angolnák,

szalamandrák és gőték gyanús népét táplálja. Nagyon sután adom elő ezt, inkább csak rá szeretnék mutatni a témára. Provence-ban a kavics az kavics. Itt kavicsnak mondanád, és lehet, hogy – béka. Érted már?... Akkor képzeld el, hogy sokáig, nagyon sokáig kószálsz ezeken a réteken, ahol megsüpped a láb, ahol a hullámzó magas fűben eltéved a szem, s ahol semmi mást nem hall az ember, mint a nyugati szél hangját – örökké ugyanazt a hosszan kitartott hangot –, és tedd fel magadnak a kérdést: nem jön-e el majd az a korszak, amikor már pusztán az álmaidban élsz, megtelepszel a zavaros törekvések, a homályos és kielégítetlen vágyak, a teljesülni nem akaró s félig feladott remények senki földjén. Én erősen éreztem ezt, ahogy egyik képtől a másikhoz léptem, a fűektől a nádakhoz, a nádaktól a csenevész tölgyekhez és fenyőkhöz, aztán megint a nádakhoz, járva azt az utat, amelyet apám százszor megjárt, valamilyen elérhetetlen igazság után kutatva.

Leültem az íróasztalához. A naptár még mindig a távozása, az eltűnése vagy a halála napját mutatta: a hétfőt. Anyámék tehát vártak: nem akartak zavarni senkit, sem a szomszédokat, sem a barátokat. Ma péntek van. Négy nap telt el. Négy nap után a hozzátartozóknak joguk van a csendőrséghez fordulni. De túl fáradt voltam hozzá, hogy elmenjek az őrre. Mozgósítsam telefonon őket? Hogy a kocsijuk felferje a környék csendjét, és az emberek összedugják a fejüket: „No nézd csak, úgy látszik, Kerrarecbe mennek.” Anyám ezt sose bocsátaná meg. Hát akkor?

Sorra nyitogattam a fiókokat. Nagyjából mindent átkutattam. De nem találtam semmit, ami támpontot adhatott volna. A naptár mellett egy megbontott csomag

Gitanes és egy doboz gyufa hevert. Ritkán dohányzom, most mégis rágyújtottam egy cigarettára, s befészkeltem magam az egyik karosszékre, hogy megpróbáljak valami új elméletet kiagyalni.

Váratlanul egy kéz ereszkedett a vállamra, s én szó szerint majdhogynem a levegőbe repültem. Claire siklott hangtalanul mellém, amiből megértettem, hogy megint elfoglalta a helyét: itt szokott üldögdélni, amikor apám az irodájában volt. Fejét kicsit hátravetve mosolygott. A tekintetét kerestem. Csupa melegség volt, egy picit olvatag.

– Majd összenyomsz, tudod-e – mondtam. – Nehéz vagy.

Nem felelt, de még szorosabban simult hozzám. Mi juttatta ekkor az eszembe Thi-Ngant?... A fáradtság, valamilyen fájdalom... Egyszóval a következő pillanatban könnybe lábadt a szemem. Amit annyira vártam a kis vietnami lánytól, amit megtagadott tőlem, ami túlvan a bizalmon és az önátadáson, amit nem is tudnék szavakba foglalni, azt megkaptam ettől a védtelen gyerektől, akinek nincsenek hátsó gondolatai, mégis mennyire nő! Keleten fölfedeztem a kifosztott ártatlanságot. Itt fölfedeztem a virágzó ártatlanságot. Ó, hogyne, bár nem vagyok nagyon szerelmes természetű, nekem is voltak szeretőim, mint mindenkinek. Ahhoz legalábbis elég, hogy tudjam: ilyen kapcsolatokban az embernek nem szabad egészen feloldódnia. Közte és a nők közt mindig van egy tükör, amelyben szíve hölgye nézegeti magát, miközben szereti. Thi-Ngan esetében már nem volt tükör. Mindent odaadtunk egymásnak, de ez nem lehetett más, mint a kétségbeesésünk. Claire esetében még nem volt tükör. Itt volt mellettem: egészen új és egyszerű, nagyon szép és

készséges. Úgy kívánta a simogatást, mint a gazdája ölébe telepedett macska. Nem beszélt. Jól érezte magát.

Hirtelen anyám hangja töri meg a csöndet:

– Claire! Hol vagy? Felelj, légy szíves!

A lépések megállnak. Anyám hangot vált:

– Ja, itt vagytok.

Közelebb jön, és valami megdöbbenőt mond:

– Claire... beszédem van a bátyáddal. Eredj játszani!

És Claire engedelmesen felállt és kiment az irodából.

– Ha hagyod – folytatta anyám folyton a nyakadon lesz. És az ember hiába veszekszik vele és hiába próbálja meggyőzni; nem hallgat senkire.

– No de mama, csak nem akarod azt mondani, hogy még mindig babázik vagy boltost játszik, hisz elmúlt húszéves!

– Huszonkettő... sőt nemsokára huszonhárom – igazított ki anyám.

Leült velem szemben.

– Nagy gond ez nekünk, fiacskám... Fogalmad sincs, hogy mekkora. Te inkább elmentél a más gyerekeit gyógyítani... Ehhez volt kedved. Nem óhajtok vitatkozni róla. De visszatérve Claire ügyére: ideje, hogy megtudd, mi a helyzet... Nos, igazán nem rossz gyerek. Nagyon szeret bennünket. Beszélgetni is lehet vele, az egyszerű, mindennapi dolgokról. Segítségünkre van a háztartásban. De hóbortos. Néha dührohamokat kap, és nem tudni, hogy miért. Illetve valamennyire mégis lehet tudni. Azt szeretné, ha mindig vele foglalkoznának. Ha apád itt van, egy ideig nincs is semmi baj, mert Claire-t valósággal megbűvölik a színek; ez így van, nem túlzok. De nem bírja megállni, hogy ne piszkálja az ecseteket, a tubusokat, és a vége mindig ugyanaz. Apád kiteszi a szűrét. Akkor

toporzékol és a földhöz vágja magát az ajtó előtt. Én nem vihetem magammal, amikor a Körzeti Bizottságba megyek... Apád talán nem írta meg... Elvállaltam egy négyórás állást... Van papírmunka bőven, és ha mi nem védjük meg a Brière-t, akik évszázadok óta a magunkénak mondhatjuk, ugyan ki védi meg? Mindenkinek fáj rá a foga. De figyelsz rám egyáltalán?

– Bocsáss meg! Claire-re gondoltam... Eszerint egész egyedül hagyod itt?

Anyám szűrös pillantást vetett rám.

– Dehogy egyedül: a nénikéddel és Fouchard-ral. Főképp Fouchard-ral... Claire megy utána mindenhova.

– Adtok neki nyugtatókat?

– Nyugtatókat? Micsoda ötlet!

– Sose vittétek el ideggyógyászhoz?

Anyám most már elvesztette a türelmét.

– És miért nem mindjárt pszichiáterhez? – kiáltotta. – Mindenesetre remélem, nem azért jöttél haza, hogy szemrehányásokat tegyél nekünk.

– Nem, mama, nem... Igyekszem képet alkotni magamnak, ennyi az egész. Hogyan viselte el Claire a papa eltűnését?

– Nyugtalanoknak látszott, levertnek... Talán sírt is.

– Nem tett fel kérdéseket?

– Nem. Sose kérdez semmit... Úgy veszi a dolgokat, ahogy jönnek. Ami kellemetlen, azt elfelejti. Ebben szerencséje van.

– És te, mama? Vitassuk meg az ügyet, de higgadtan. Neked mi a véleményed? Gondolod, hogy a papa csak úgy fogta magát és elment, zsebre dugott kézzel, mert hirtelen elege lett, nem akart tovább itt élni?

Anyám felkelt.

– Beszéljünk másról – mondta. – Mit ennél este?... Szólnom kell Eugénie-nek.

Nem engedtem, hogy bármiféle érzés megjelenjen az arcomon. A lehető legbarátságosabb maradtam.

– Ó, semmi különöset! Zöldséglevest, tésztafélét, valami tejes ételt... Hoztam gyógyszereket. Nincs semmi probléma.

– Hétkor vacsorázunk. Ne felejtsd el.

Szerettem volna megjegyezni, hogy ott, ahonnan jövök, az én szavamhoz kellett igazodni... De inkább befogtam a számat.

Az ebédlő. Mesélnem kell neked róla. Nem bírálom. Milyen jogon tenném? Csak lefestem. Egyébként szép ez az ebédlő, és huszonnégy vendéget lehet leültetni a súlyos asztal köré, amelynek a múltját nem ismerem. Majd utánanézek. Kölyökkoromban persze nem lepődtem meg semmi ilyesmin. Még nem tanultam meg szűkösködni. Sejtelmem sem volt, milyen érték a tágasság.

Szóval egy szép nagy helyiség, amelyet az egyik oldalról a parkra nyíló ajtó-ablakok világítanak meg, a másiktól pedig két ablak: ezek arra néznek, amit anyám még ma is „díszudvarának nevez. Mindenütt faburkolat, fel egészen a kidomborodó gerendázatú mennyezetig, és hála a mi jó Fouchard-unknak, téglával alaposan megsúrolva az egész. Arra számítanál, ugye, hogy a falakon apám képei függnék. Szó sincs róla. Mindenhonnan ki van tiltva, kivéve az irodáját és a hálószobáját. A kastély, a melléképületek, a környező telkek, a birtokok: minden anyámé. Apámnak csak járadékai voltak; a falakon tehát nincs más, mint csendéletek, és hogy úgy mondjam, ezek is felettébb csendesek. Vidéki képkereskedésekben találkozatsz hasonlókkal; ismered a műfajt: egy kancsó, három körte, egy fürt szőlő és az elmaradhatatlan fácán, kiterítve arany barna tollruhájában, vagy egy ponty meg egy csuka, mellettük ezüst gyertyatartóval. Apám elfordította a tekintetét. Harminc éven át fordította el a tekintetét. Majd elfeledkeztem a remek antik kandallóról,

amely mindig meg volt rakva hatalmas fahasábokkal. Télen a konyhában ettünk, amelyet könnyebb fűteni.

Nos, a kérdéses estén együtt vagyunk valamennyien az ebédlőben: anyám a ház úrnőjének a helyén, nagynéném balra tőle, én jobbra, Claire pedig mellettem. Velem szemben egy előredöntött, támlájával az asztalhoz támasztott szék. Mindenki áll. És én hülye megkérdezem: „Várunk valakit?” Megbotránkozott csend. Anyám végül is ezt mormolja:

– Ez Antoinette nénéd széke.

Elisabeth az ajkához emeli a zsebkendőjét. Megindultság.

– Claire! Légy szíves...

Húgom, aki már rágcsálni kezdte a kenyerét, visszarakja a tányérja mellé, és megint vigyázzba dermed. Gyors asztali áldás, majd anyám egy pillantást küldve Eugénie felé, aki utasításait várja a tálalónál, leül. Követjük példáját. Észreveszem, hogy az asztal másik végén nincs szék. Apám tehát nem kapja meg az eltávozottnak kijáró tiszteletet. A szökevényeknek itt nincs becsületük. Bevallom neked, igyekeztem mielőbb túljutni ezen a nyomasztó vacsorán, amely alatt senkinek sem volt kedve társalogni. Csak anyám, aki mindig tudja, mi a kötelessége, érdeklődött, hogyan is élek ott a messzi Keleten. Úgy képzelte, egy kórház élén állok, talpig fehérben, sztetoszkóppal a fülemen stb.

– Igen – hagytam rá udvariasan –, nagyjából így van, de a körülmények azért primitívebbek.

Elisabeth néném némi gyanakvással hallgatta, amit mondtam.

– De ugye, azok ott mind kommunisták? – bökte ki végül is.

Ám rögtön visszakozott:

– Mindenesetre nagyon szép, amit csinálsz, kisfiam. De lassabban kéne enned. Mert aztán majd csodálkozol, hogy fáj a gyomrod. Azt hiszed, segítenek rajtad azok a patikaszeresek, amelyeket ott látok a tányérod mellett?

Elisabeth nagy számárságokat tud mondani, majd még tapasztalod. De nehogy rosszul íteld meg: nem ostoba. És nem is gonosz. Csak gondold meg: a kastélyban nincs televízió. Mindössze egy táskarádió van, s ezt is csak apám hallgatta. Az újságok közül csak a helyi lapocska nyer bebocsátást, amiben a halálozási rovatnak és a halak árainak több helyet szentelnek, mint a világ eseményeinek. Így aztán Elisabeth nem is igen tudja, hogy a világ létezik. Valamiféle „rezervátum”-ban él, mint azok a becses állatfajták, amelyeknek a kipusztulásától tartani lehet. Nem, nem vagyok túl kemény. Világvándor vagyok, sehonnai, bitangoló. Úgy fejezem ki a dolgokat, ahogy látom őket. Te aztán majd, ha úgy tetszik, tompítod az éleket.

No jó! Fejezzük be ezt a fagyos vacsorát. Nyolckor felálltam az asztaltól. Mivel a nyári időszámítás kettőssége miatt Franciaországban hosszabb az alkony – ami engem mindig meglep – még rézsütös fénypázmák osontak be a fák alá, és sétára csábítottak. Elindultam abban a hosszú faszorban, amely a halastavak egyik távoli zugához vezet. Gyönyörű jegenyék szegélyezik az utat, olyanok, mint megannyi vitorlás, mint egy sajátos regatta. Annyira szeretem a szél borzolta levelek szüntelen susogását! Nem tudom, hogyan és miért, de ez boldoggá tesz. Azzá tett már tízéves koromban is, amikor a nehéz felszerelést cipelve horgászni mentem... Lassan bandukoltam a felrajzó emlékek közt, kezemet az oldalamba szorítva, mert az

emésztés keserves volt. És hirtelen mellém csapódott Claire: úgy bukkant elő a szürkületből, akár egy kísértet. Megfogta a kezem, mintha kis elemista volna, akit iskolába visznek, lépését az enyémhez igazította.

– Fogadni mernék, hogy kiszöktél-mondtam.

Nem felelt. Én meg nem tudtam, mit mondjak neki, féltem, hogy nem a megfelelő hangot ütöm meg, túl gyerekes leszek, vagy túl komoly. A félénksége, amelyet a merész viselkedése nemigen tudott leplezni, szintén feszélyezett. Azt a megoldást választottam, hogy meggyorsítottam a lépteimet, igen élénk iramot diktáltam, így akartam a kapcsolatunkba lendületet, vidámságot vinni, holott nem éreztem semmi ilyesmit – és Claire nevetve rögtön belement a játékba. Hamarosan mégis megkockáztattam egy gügye kérdést:

– Tudod, hogy hívnak engem?

– Denis-nek.

– A bátyád vagyok?

– Igen.

– És szeretsz?

– Igen.

– Kit szeretsz még?... A papádat?

Keze előrelelendült.

– A papa arra van – mondta.

Képzelheted, milyen izgalom fogott el. Claire valósággal vonszolt magával, és nemsokára az egyik holtág sáros fővenypartján álltunk. Előttünk ott hevert a kastély ladikja s mellette egy kenu, amely nagyon megérett már az újralakkozásra.

– A tied? – kérdeztem.

– Igen.

Elengedte a kezemet, és nyugtalanul nézett körül.

– Papa – mormolta.

Aztán hangosabban is megismételte, de úgy, hogy beléfacsarodott a szívem: „Papa! Papa!”

Magamhoz húztam.

– Ne félj. Én itt vagyok. Látod... És senki más.

– Ez gonosz dolog volt tőle – mondta.

– Azt hitted, vár bennünket?

Bólintott.

– Ejnye, kicsim, ne sírj!

Elővettem a zsebkendőmet.

– Emeld fel egy kicsit a pofidat.

A zsebkendővel két ujjam közé csíptettem az orrát.

– Fújj bele... Erősebben!

Egy pillanat alatt megfélemedezett a szorongásáról, és nagyot nevetett. Közeledett az éjszaka. A könnyek úgy fénylettek a szemében, akár a csillagok. Átöleltem a vállát.

– Forduljunk vissza. Itt az ideje. Gyere szépen. Holnap majd megint kijövünk ide.

– Itt leszel még?

– Hát persze. De most megyünk aludni.

Anyám várt bennünket.

– Jól viselte magát? – kérdezte.

– Kifogástalanul.

Anyám Claire felé fordult.

– Eredj fel... És moss fogat! – mondta.

Letette a kötését, levette a szemüvegét.

– Mindenre nekünk kell gondolnunk – mondta. – Ha nem szólnánk, hogy mosakodjon meg, hogy tusoljon... Pedig ennek ösztönösnek kellene lennie.

– Kitől kapta azt a kenut, amelyet az előbb láttam?

– Természetesen apádtól. Ki másnak jut eszébe, hogy ilyesmit ajándékozzon neki? Már csak azért is, mert az

efféle csónak drága. De apád nemegyszer kijelentette: „Azt akarom, hogy szabadnak érezze magát.” És azzal vádolt bennünket, a nénédet meg engem, hogy dróton rángatjuk. Így mondta. Dróton rángatjuk! De ha őrajta múlik, a húgod úgy élne, akár valami cigánylány.

– A néném lefeküdt már?

– Nem. Felment Claire-rel. Gyorsan rendet rak, aztán lejön.

Nyílt a szalon ajtaja. A nagynéném máris jött vissza.

– Denis, ha fel tudnál menni egy percre a húgodhoz... Ragaszkodik hozzá, hogy elalvás előtt csókold meg. Ez mindig így volt nála.

– Megyek.

Elég nehezen kapaszkodtam fel a lépcsőn. Valóban nagyon gyöngé voltam. Claire szeme csukva. Félig már aludt. Fölé hajoltam.

– Jó éjszakát, én vagyok, Denis.

Halk, álmittas hangon felelte:

– ...szakát, papa.

Igyekeztem apróra elmesélni neked ezt az első estét. A párbeszédéért nagyjából kezeskedem. A környezet, az már nehezebb ügy. De most már eleget tudsz ahhoz, hogy megértsd az aggodalmaimat. Bár nem vagyok pszichiáter, annyit azért megállapítottam, hogy Claire enyhén szkizofréniás. És apánk eltűnése nem javított a helyzeten.

Sokáig járkáltam ide-oda a szobámban, amelyet minden öröm vagy keserűség nélkül vettem újra birtokba. Az igazat megvallva, egyáltalán nem törődtem vele. Fontosabb dolgom volt: eldönteni, hogy mihez kezdjek. Az öreg Nédélec doktor talán segíthet. Eszembe jutott Hubert bácsi is, apám fivére; tőle esetleg megtudhatom, mi történt Kerrarecben. Majd beszélek róla hosszabban is, mert

hamarosan belekerül ebbe a történetbe, de ekkor még csak felötlött bennem a gondolat, nem írt-e neki apám, nem magyarázta-e meg, miért akar elmenni. Úgy sejtettem, van valami kapcsolat Claire zavarodottsága és apám rejtélyes eltűnése között.

Nem sokkal éjfél előtt feküdtem le, teljesen kimerülten.

Már másnap reggel kölcsönvettem a ház segédmotoros kerékpárját – apám ezen furikázott a kastély körül – és elmentem Herbignacba, Nédélec doktorhoz. Természetesen be kell mutatnom neked őt is, a házát is, hogy majd életet lehelhess az elbeszélésembe. A doktor a hatvannyolcadik évében járt. Nagyon egyenesen tartotta magát, télenyáron tweedzakót, lovaglónadrágot és bőr- vagy vászoncsizmát hordott, kalapot sohase, a haja fehér volt, akár egy pátriárkáé, és a szeme nefelejcskék. Úgy ismerte a Brière-t, mint a kertész a kertjét és mint a plébános a híveit. Tárt karokkal fogadott, s leültetett maga mellé a padra, egy hatalmas tengeri fenyő árnyékába: az ágak és tűlevelek szövedéke úgy lebegett a fejünk fölött, mint valami felhő. Persze mellőzöm a beszélgetésünk elejét... a meglepődését, az örömét, hogy újra láthat... Mindezt kirázod a kabátujjadból. A kérdéseit szintén: Vietnam, Thaiföld, a menekültek, a táborok... Nagyon tájékozott volt, mert sokat olvasott, de amit saját tapasztalatomból elmondtam, megrendítette.

– És te? Az egészséged?

– Amöbiázisom van.

– Gyanítottam, pusztán az arcszíned alapján. De remélem, semmi károsodás!

– Semmi. Vérzésem sincsenek... Úgyhogy antibiotikumok, metronidazol, szóval a szokásos kezelés. A

szervezetem erős. Kilábalok ebből a nyavalyából, legfeljebb kicsit lassan.

– Csak hazaugrottál, vagy maradsz egy ideig?

– Ön félig-meddig családtag. Nyilván megérti, hogy vannak kötelezettségeim.

– Ó, hogyne, szegény fiam. Megértem.

Bőrzacskót és rövid szárú pipát szedett elő a zsebéből, sárgára színeződött mutatójával tömni kezdte. Néztem a házat, a vakítófehér falakat a palatető alatt. Jó lehet itt élni a virágok és madarak közt. Szépen csikozott cirnos közeledett felénk, lustán lépegetve, hol jobbra, hol balra szaglászva, a darazsakat figyelve.

– A ház ura – jegyezte meg a doktor. – Amíg nem ülnek bele a karosszékebe, egész jóindulatú.

Szép füstfelhőt bodorított, és megkérdezte:

– A húgod miatt nyugtalankodsz?

– Igen.

– Ellopott tőled valamit?

– Ellopott? Már miért lopott volna el tőlem bármit is?

A doktor megrázta a fejét.

– Bocsáss meg – mondta. – Vén bolond vagyok. Elfelejttem, hogy sokáig távol voltál... Ó, ne aggódj, nem súlyos az ügy. A húgod egy kicsit kleptomániás. Illetve hogy pontos legyek: mindig is az volt, csak nem vették észre. Tudod, hogy van ez: lába kél egy kulcsnak, öngyújtónak, ilyen-olyan apróságnak. Vajon hol rejti el, amit megkaparint? A kastélyban? A mocsárban? Utána kellene mennie valakinek. De mintha egy menyétet akarna meglesni... Apád megpróbálta.

– Eszerint tud róla?

– Természetesen.

– És anyám?

– Anyád is. Ennek ellenére épp hogy ki nem dobott, amikor egyszer szóba hoztam. Egy Maillard de Lespinière, aki lop! Félelmetes egy asszony! Inkább sorsára bizza ezt a szerencsétlen beteg lányt, mint hogy idegyógyászhoz vinné. Én nem szólok többet. Már csak azért sem, mert a nagynénéddel is vannak nézeteltéréseim.

Újra meggyújtotta kialudt pipáját, vállat vont, és így folytatta:

– Ilyen nők ma már nem teremnek. Szerencsére! A nénikéd, ezzel nem mondok neked semmi újat, azt hiszi, hogy a növények közt minden bajra találni orvosságot. No mármost, néhány hónap óta nem áttall elmenni bizonyos pácienseimhez Saint-Joachinben, Crossadban, Kerfeuilleben, és fecserészés közben tanácsokat adni nekik. A legszebb az egészben az, hogy tud is egyet-mást, amit én már elfelejtettem... hogy például a pimpernel jó az aranyérre, a gombernyő leve az égési sebekre, az aggófü a bőrbetegségekre... És kénytelen voltam ősz fejjel megint nekiveselkedni, hogy adott esetben ne vágjak túl bamba képet, és főképp hogy közbeléphessek, ha valami számárságot ajánlana. Valld be, hogy azért mégiscsak...

Cipője sarkán kiverte a pipáját, és felállt.

– Ugye iszol valamit?

És rögtön vissza is ült.

– Ejnye, hol a fejem! Amíg ilyen állapotban vagy, tilos az alkohol. Tilos a bor. Marad az ásványvíz. És szigorú diéta. Van módod diétázni Kerrarechen? Apád biztosan nem nézi jó szemmel, mert ő aztán szereti a hasát.

– Apám... Apám nincs otthon.

– Nocsak. És hol van?

– Éppen ez az. Semmit se tudunk róla. Eltűnt. Senki se látta múlt hétfő óta. Éppen ezért jöttem. Csakis ezért. Tanácsot szeretnék kérni öntől.

– Ha az egészsége miatt aggódsz, máris megnyugtathatlak. Két héttel ezelőtt találkoztam vele Guérande-ban. Még beszélgettünk is egy keveset, és emlékszem, gratuláltam neki, hogy milyen jó színben van. Nem, ezzel kapcsolatban minden rendben volt. Vitt magával holmikat, ruhát, pénzt? Ugye érted, mire gondolok?

– Ez nekem is eszembe jutott, de nem... Nem vitt magával semmit.

A doktoron látszott, hogy nagy zavarban van.

– A szüleid nem értették meg egymást – mondta. – Úgyhogy az ember mindjárt arra gondol: hirtelen szakítottak. Ez megesik húsz-harminc év után is... Egy szép napon magamagától összeomlik az egész, egyszerűen azért, mert elhasználódott... Csakhogy ott van Claire. Őt apád nem hagyná el. Ámbár erre se mernék megesküdni... Nem hagyott hátra semmit? Két sort se, amivel megmagyarázza a döntését?

– De igen. A múlt héten írt nekem, de én akkor már eljöttem Bangkokból, és a levele azóta próbál utolérni. Előbb-utóbb csak megkapom.

– Na ugye – kiáltott fel a doktor megkönnyebbülten. – Várjuk meg ezt a levelet, és megoldódik a rejtély. De úgy látom, tamáskodsz.

– Lehet, hogy ez a levél... búcsúlevél.

– Hogyhogy? Azt akarod mondani talán...

A doktor hosszasan gondolkodott, mintha diagnózist készülné felállítani. Aztán megrázta a fejét, és így szólt:

– Nem. Persze tévedhetek. De nem. Nem hiszem. Első feltevés: lelépett egy nővel. Ne féljünk a szavaktól. Ellenérv: ha lett volna szeretője, az egész környék tudna róla. Itt minden kiderül. Második feltevés: öngyilkos lett. Ellenérv: amikor összeakadtam vele, nem látszott életuntnak. Ez az ellenérv nem túlon túl meggyőző, de eléggé ismerem az embereket, bízzál bennem. Harmadik feltevés: baleset érte. Sokat halászott. Egy rossz mozdulat. A vízbe zuhan, belegabalyodik a növényekbe, megfullad. Ellenérv: egy ilyen ember, aki meg van kenve minden hájjal és erős, akár egy vadászó, nem fullad meg. Meg aztán később megtalálták volna a ladikját. De van egy negyedik feltevés is. Van bizony! Lehetséges, hogy egy kis friss levegőt akart szívni, nem? Hogy mint férj némi szabadságot engedélyezett magának? Két hét legényéletet, teljes magányban, hadd felejtse el a két házisárkányt. Van egy fivére is, Hubert, aki Saintes-ben lakik... Tudom, haragban voltak... De a testvérek könnyen kibékülnek. Talán őhozzá ment. Telefonáltál már neki?

– Még nem.

– Kellene... Akarod, hogy itt helyben sort kerítsünk rá? Csak megkeresem a számát a könyvben, és máris hívom.

Ne haragudj rám, szegény öregem. A fejemhez vághatnád, és joggal: „Ha így haladsz, írd meg a regényedet magad!” Igazad volna. Beléveszek az apróságokba. Olyan elevenen támad fel bennem minden, hogy képtelen vagyok fölébe emelkedni a részleteknek. Például látom magam, ahogy ide-oda járkálok, míg a doktor telefonál. Különben hamarosan jött is vissza, karját széttárva jelezte, hogy nem járt szerencsével.

– Nem tud semmit. Nagyon meglepődött, az tény. És biztosan érezte is, hogy valamit titkolok előtte, de nem kérdezősködött. Ebben az irányban tehát falba ütköztünk.

– Mi a véleménye, értesítem a csendőrséget?

– Azt a viláért se! Mivel rövidesen meg kell kapnod apád levelét, várjuk meg. Utána még mindig lesz idő... Képzeld el, hogy apád közli veled: „Elmegyek innen. Vár rám egy asszony, akit szeretek” – csak vernéd a fejedet a falba, amiért a csendőrökhöz fordultál. Most tudniillik, hogy jobban meggondolom, az első számú feltevés nem is képtelenség. Apád kocsiba ül, találkozik a hölgygel Nantes-ban, ahol egy bőrönd is várja, és hopp! Éljen a szabadság! Nem, meg kell várni a levelet. Említetted már anyádnak?

– Még nem.

– Helyes. Hallgass is mélyen róla. Vajon ő be akarja jelenteni, hogy apád eltűnt?

– Nem. Legalábbis egyelőre.

– Nagyon jó így. Eh, micsoda ügy! Amikor mindenetek megvan hozzá, hogy boldogan éljetez. Ez az igazság. Csak egy kis jóakarattal kellene.

– De ott van Claire.

– Igaz. Csakhogy Claire nem gyógyíthatatlan. És ha te vele vagy...

Megragadta a karomat, és elém állt.

– Denis... elmondok neked valamit... Itt az ideje, hogy nyugdíjba vonuljak. Azt szerettem volna, hogy te lépj a helyemre... Nem csatangolnál tovább szerte a világban, és az én pacientúrám igazán nem megvetendő. A neveddel, a híreddel – mert mindenki tudja itt Brière-ben, mit csinálsz külföldön – rengeteget segíthetnél. Régóta forgatom

mindezt a fejemben... Most megragadtam az alkalmat, hogy elmondjam neked. Remélem, nem haragszol érte.

Roppant kínos helyzet. Hogy én, a csavargó horgonyozzak le itt... Álljak be a taposómalomba, nézzem, hogy húznak el a vadludak, a nagy vándorok, és csak nyűjem a pányvámot...

– Nagyon meg vagyok hatva – mormoltam –, végül is miért ne? De gondolkoznom kell a dolgon, és jelenleg, ugye, más problémáim vannak...

Nem sokkal később elköszöntem-miután megmutatta a házat. Ezen a régimódi vidéken ugyanis vannak bizonyos rítusok, amelyekben, hidd el nekem, sok bájít fedezhet fel az ember, ha nem kell takarékoskodnia az idejével. A vendéglátás szabályai itt éppoly szigorúak, mint az araboknál, és a szegény doktor a kínok kínját állta ki, amiért nem kínálhatott meg egy pohár muskotályossal. Megígértem, hogy értesítem a fejleményekről.

Visszapöfögtem Kerrarecbe, vagy inkább a kerrareci parkba. Úgy éreztem, mielőtt bemegyek a kastélyba, egy kis nyugalomra lenne szükségem, hogy átgondolhassam az iménti beszélgetést a doktorral. Levágtam a tó felé. A ladik és a kenu ott hevert egymás mellett. Az óráam fél tizenegyet mutatott. Volt időm egy kis vízi sétához. A ladikot minden erőfeszítés nélkül sikerült is vízre löknöm, mert a föld csúszós volt. Megmarkoltam a hosszú rudat, s a hajdanában megtanult mozdulatok könnyedén követték egymást. A csatorna nemsokára kiszélesedett, elértem a holtágot, amelyben a délelőtti ég nézegette magát.

Főlölesleges volt messze menni. Tudod, a Brière mindenütt többé-kevésbé ugyanolyan. A sűrű növényzet, amely akár a Bahr al Ghazalé is lehetne, rögtön körülzár. A hatás azonnali és csaknem nyugtalanító: mintha idegen

világba csöppentél volna. Magad vagy, mégis úgy rémlik, ezer és ezer szem figyel. Előtted elnémulnak a madarak, megtorpannak a surranó állatok. De mihelyt hátat fordítasz, a bozótosok láthatatlan népe újra nekibátorodik, és megy minden tovább. Leültem a ladikban, hagytam, hadd sodródjék a széles víztükrön, ahonnan a szittyó és a nád közt csillag alakban cseppfolyós ösvények indultak mindenfelé, az erdei utakhoz hasonlóan. Egyszerre nagyon meleg lett a mocsárban, úgyhogy levettem a zakómat. Pontosan emlékeztem ennek a résznek a hely- és főképp a vízrajzára... Ezt az előrenyúló hajlatot szerették a compók, abban a kis ágban ott rakta le Fouchard a varsáit... és itt van a gödör is, ahol néha órákon át lestük az úszó bukdácsolását, a pontyok lassú, de erőteljes kapását. Hogy úgy mondjam, minden a helyén volt, bár sok esztendő telt el. Úgy éreztem, ujjammal az örökkévalót érintem, és elfogott a pánik, mintha az a veszély fenyegetne, hogy hirtelen vén nyugdíjassá változom, aki szüntelenül a fiatalságán kérődzik. Csodákat vártam ettől a múltba való visszatéréstől, és tessék: olyan szomorúság nyilallott belém, mint valami kegyetlen-éles fájdalom, mint az oldalszúrás. Fulladoztam. Szaporán dolgozni kezdtem a rúddal, és a csónak, jócskán felgyűrve maga előtt a sötét vizet, rátért az egyik „mellékösvény”-re, amely három, gallyakból összerótt kunyhóhoz vezetett: a hideg beállta után itt ültek lesben a vadászok, ha vadkacsát akartak lőni. Még megvolt mind a három. Kettő elég jó állapotban, a harmadik roskatagnak látszott. Hátam mögött megzörrentek a levelek, jelezve, hogy a közelben valamilyen állat rejtőzik. Láttam, hogy a gyékényesek buzogányai és a nádszálak hegye finoman remeg. Talán egy vidrát riasztottam fel, és most menekül. Az égen

jégmadár röppent át. A tavirózsák közt halak cikáztak, és a kakukk is megszólalt. A fészekrakás, az ívás, a szerelmi erjedés ideje volt, de ezt most gyűlöletesnek találtam. Megfordultam, s a rúddal nagyokat taszítva a csónakon, visszahajóztam a tóparthoz. Felültem a segédmotorosra. Kis híján dél volt. Annak idején anyám összeteremtett volna: „Hol jártál? Nem tudod, hogy mikor ebédelünk?”

Esküszöm, rákapcsoltam. Feltámadt bennem a jól idomított srác.

Bementem a könyvtárszobába, és tárcsáztam az ügyeletünk számát.

– Halló, Daviaud?... Itt Denis. Igen, tűrhetően... néha persze elkap a hascsikarás és nagyon fáradt vagyok... Ó, a család! Majd valamikor elmondom... Bosszúságban nincs hiány. De most azért hívlak, hogy jelezzem: a lehető legrövidebbre fogom a szabadságomat. Nem óhajtok itt ragadni. Erre egy csomó okom van. Három hónapot engedélyezek magamnak. Talán annyit se. Ha netán kevés az embered, és valahol megszorultok, szólj ide azonnal. Mindenesetre szeretném, ha tudnád, hogy nem horgonyzok le. Eszembe sincs! Viszlát... Ja, még valami: ha apám levele megérkezik, küldd el nekem rögtön. Nagyon sürgős... Köszönöm.

El se tudod képzelni, mennyire megkönnyebbültem ettől a telefontól. Most már nyugodtan várhattam, hogy mi történik. Valamiképp visszavedlettem utassá. Ez csak egy állomás itt, hosszú és unalmas vesztegléssel, amiből másutt is kijutott, de az ég változatlanul nyitva áll előttem. Előbb-utóbb megint felszállók egy gépre, elrepülök.

Az ebédlőben csatlakoztam a hölgyekhez, akik már kezdtek türelmetlenkedni, az órára pislogni. Anyám kényszeredett arcáról leolvastam, hogy ezt gondolja: „Mennyire az ő fia vagy! Örökké kódorogsz! Ha valakinek semmi dolga, legalább pontos lehetne.” De nem részletezem, hogy folytak le az étkezéseink, hogy teltek a napjaink, estéink. Bízom a leleményedben: a mintát megadtam. És ha fura és festői részleteket agyalsz ki, biztos lehetsz benne, hogy nem jársz messze a valóságtól. Egy példa: alighanem említettem, hogy nagynéném igyekezett tanulásra fogni Claire-t. Egyik délután épp akkor mentem be a konyhába – amely napi egy órára a tanterem szerepét töltötte be –, amikor szegény Claire valamilyen mitológiatörténetből vett szöveggel kínlódott. Nagynéném minduntalan odament hozzá, a háta mögé állt. „A fagyöngy, amely a tölgyön nőtt, roppant szapora volt.” Az irka fölé hajolt, kissé felemelte szemüvegét, hogy kellőképp megrovó tekintetet lövellhessen a bűnösre, s a falon függő serpenyőkészletet hívva tanúul, ráförmedt: „A *fagyöngy*, az kis f, nem személynév! Láttál már fagyöngyöt,

azt adtam neked, amikor számárköhögésed volt. Figyelj már egy kicsit!”

Claire, a tollára görnyedve, a száját eltátva, fejét jobbra-balra ingatva, mint egy szorgos kis nebuló, kijavította a hibát, de nagynéném hangja megint felcsattant:

– A *roppant* pedig két p-vel írandó, te kis tökéletlen!

Dühösen felém fordult, és így szólt:

– Legalább te ne álldogálnál itt! Látod, hogy zavarasz bennünket.

– Sajnálom – mondtam – de gondolod, hogy van ennek valami haszna?

Elisabeth néném nagy csattanással becsukta a könyvét, s Claire hátához intézve a szót, megadta a választ:

– Mivel a bátyád jobban tudja, mint én, minek van haszna és minek nincs, kérd meg, hogy foglalkozzon ő veled.

Azzal kivonult, olyan képet vágva, mint egy özvegy, aki le tudja gyűrni fájdalmát. Claire pityeregni kezdett. Megsimogattam a haját, és leültem mellé.

– Azt szeretnéd, ugye, ha mesélnék neked valamit... No jó, elmesélem a Seguin úr kecskéjének a történetét... Ó, ezt még nem hallottad.

Félretoltam a füzetet, a tolltartót. Claire keresztbe fektette két karját az asztalon, s állát a csuklójára támasztva, szájába vette a hüvelykujját. Ezek a gyerekmozdulatok felkavartak. De gondoltam, jobb, ha elnevetem magam:

– A kecske, tudod... a kecske...

Mutatóujjamat előreszegezve szarvakat utánoztam, de Claire-nek nem volt kedve a bolondozáshoz. Egészen

beleélte magát a mesébe. Ő volt a kecske, aki a hegy hatalmába került. Nem lehetett abbahagyni, azt mondani: holnap folytatjuk. Túlságosan nagy volt benne a szorongás. Sejtette, hogy megint felbukkan majd a farkas, s hogy ez szörnyű lesz. Ravaszul fűztem hát a szót: a farkasból gyáva, szánalmas, éhenkórász jószágot csináltam, aki hamar meg is futamodott, mert a kis fehér kecske alaposan megdöfködté. Claire most már nem volt sápadt, tapsolt, és fülön csókolt, úgy simulva hozzám, mint egy odaadó, készséges szerető.

Ez a végtelen naivság fájdalmas tiltakozást váltott ki belőlem. A legszívesebben én is ráripakodtam volna: „Figyelj már egy kicsit!” Másnap megint hallani akarta a vitéz kis kecske történetét.

– Látszik, hogy nem értesz a gyerekekhez – jegyezte meg anyám. – Keményen kell fogni őket.

Ha egy vita ilyen jól kezdődik, feltétlenül elfajul. Szemrehányások következtek, aztán vádak, aztán rátértünk Claire elmeállapotára.

– Soha pszichiáter nem fogja átlépni a házam küszöbét – jelentette ki anyám ünnepélyesen. – Ha bolondokat akarsz látni mindenütt, az a te dolgod. Biztos volt elég ott, ahonnan jössz. De az én családomban egy sincs.

Szegény Claire! Biztos voltam benne, hogy megfelelő kezeléssel vissza lehetne adni a belső egyensúlyát. Ehhez azonban sok türelem és kitartás kellett volna. A gyógyulás az idő ajándéka, s mi, az M. S. F. orvosai csak ideiglenes megoldásokat keresünk, toldozunk, foldozunk. Ha nem várom apám levelét, máris csomagoltam volna, és a pokolba Kerrareckel!

Igyekeztem megőrizni nyugalmamat, és a légkör békésebb is lett. Nagynéném nemsokára hívott, hogy

nézzem meg a fűvészkertjét, ami annyit jelentett, hogy fátyolt borított helytelenkedésekre. Környezetemet felvázolva, nyilván nem jutott volna eszedbe ez az apróság: igen, a nénikémnek fű vészkertje is volt, a konyhakert mögött. Laboránsi öltözékében – szalmakalap, hosszú kötény a hason levő zsebbel, facipő – és a kezében természetesen kertészollóval sorra mutogatta legérdekesebb neveltjeit:

– *Humulus lupulus*... Angyalédesgyökérrel és ranettalmával (az utóbbit meg kell főzni) kitűnő szer a melankólia ellen. (Értsd: ez kellene Claire-nek.) Amott, látod, egy tő *Hypericum perforatum*, vagy tűzdelt levelű orbáncfű, ha így jobban tetszik... Ez eltávolítja a gonosz szellemeket...

Lassan haladt a sorok közt. Én kétlépcsnyire utána, elképedve, de helyeslésre készen. Olyan voltam, mint valami idegen uralkodó, aki udvariasan ellép a felsorakozott elitcsapatok előtt. Nénikém egy jelentéktelennek látszó növény fölé hajolt, és azt mondta:

– Amíg a vegyészeitek össze nem kotyvasztottak ezt-azt, nem volt ennél hatásosabb szíverősítő.

És tiszteletteljesen mormolta a nevét:

– *Leonurus cardiaca* (gyöngyajak).

Aztán megállt előttem, s kezével körkörös mozdulatot tett az egyik ágy és fölött, amelyet teljesen elborított a burjánzó növényzet.

– Itt az összes mostohagyerek – mondta. – Csupa olyan gyógyfű, amit senki sem értékel... *Matricaria Parthenium*, remekül elmulasztja a fogfájást... *Polygonatum officinale*, kitűnő szer tályogokra... A Pendille-szigeten például meggyógyítottam egy asszonyt, aki...

Nem fejezte be a mondatot, mert rájött, hogy elárulta magát.

– Nagyon érdekes – mondtam.

– Ó, tudom jól, hogy te nem hiszel benne – folytatta néhány pillanatnyi hallgatás után. – De nekem itt ez az életem.

Időnként voltak Elisabeth nénémnek – és anyámnak is – ilyen megnyilvánulásai, amelyek őszintének hatottak, s valamiféle kiábrándultságról tanúskodtak. Senki se volt boldog a kastélyban, ezt sose felejtse el. A botanikus kertet rövidesen követte egy másik, amilyen neked aligha jutna eszedbe. Elmondom hát ezt is, mert azt hiszem, érdemes.

Egy reggel anyám félrevont, roppant titokzatosan, jobbra-balra tekingetve, s ha szabad így mondanom: a fülét hátrafelé hegyezve.

– Mondd csak – susogta –, gondolsz néha Antoinette nénédre?

– Hát bizony, hogy őszinte legyek...

– Ha nem tévedek, sose érezted szükségét, hogy virágot vigyél a sírjára... Pedig illő volna.

– Jó – mondtam engedékenyen. – Megegyeztünk, kimegyek a temetőbe.

– Ha csak úgy kénytelen-kelletlen tennéd, inkább hagyd.

Micsoda kutyaszorító! Ha nemet mondok, szörnyeteg vagyok. Ha igent mondok, álszent.

– Menjünk együtt-javasoltam.

Fölénybe kerültem. Anyám nem számított rá. Egy-két másodpercig fürkészőn nézett rám, meg akart győződni az őszinteségemről.

– Rendben van – mondta végül is. – Ebéd után. A nénikéd majd ügyel Claire-re.

Az herbignaci temető valóban az, amit a régiek „sírkert”-nek neveztek, tele kedves virágokkal, méhekkal, rigókkal. Némelyik sírkövön gyík surran át, aláhúzva vagy cirkalommal egészítve ki a félig már kikopott nevet. Hirtelen magam előtt láttam a tömegsírokat, az oltatlan meszet, amit buldózerrel zúdítanak a tetemekre, és szomorúan, sőt háborogva néztem a kereszték gondosan kiléniázott sorait, a példásan rendben tartott kápolnákat. Szerte a világon, ahol csak falak vannak, feliratok is vannak: mind fenyegetés, sértés vagy trágárság. Csak a temetők falai szűztiszták – egyelőre.

– Ez az – mondta anyám.

Már elfelejtettem, hogy hol a kriptá, mint ahogy elfelejtettem a hajdani Mindenszenteket is, a szitáló esővel, amely szétmosta a körvonalakat. És mégis... Képzeld el egy kis házat, ajtó helyett ráccsal: lépcsők vezetnek le a föld alatti terem félhomályába, ahol egy Madonna függ a főhelyen, két kezéből sugarak áradnak szét. A falakban köröskörül sírok, egymás fölött elhelyezve, akár az ágyak a fogolytáborokban. A Courtenoy-k utolsó hajléka. Nem az összesé. De Kerrarec utolsó lakóié föltétlenül. Anyám keresztet vetett.

– Mi is idekerülünk majd, Elisabeth meg én – mormolta.

Felmentünk a lépcsőkön, kilöktük a rácsajtót.

– És apám? – kérdeztem.

Anyám – az állával – az egyik közeli sírkövet mutatta.

– Az lesz ott az övé, ha nem változtatja meg a szándékát. Egyedül fekszik majd benne, de neki ez mindegy.

Rövid áhítat. Anyám ajka mozgott. Imádkozott vajon, vagy beszélt magában, ami szokása volt? Ami engem illet, megpróbáltam elképzelni a szörnyű párharcaikat apámmal, például a könyörtelen vitát, amely odáig fajult, hogy mindketten azt kívánták, legalább a halál válassza szét őket. Te is látod, ugye, amint ott ülnek, valószínűleg a szalonban, és szép módszeresen valamiféle „baleseti jegyzőkönyv”-et vesznek fel: Maillard kontra Courtenoy. Nem lesz Maillard a Courtenoy-k közt. Ki-ki a saját sírjában. Külön-külön, mindörökre. És ezt hidegen jelentették ki, csak a szemükben égett a gyűlölet. Mennyire igazam volt, amikor Vietnam súlyos sebesültjeit választottam, és nem Kerrarec súlyos betegeit!

Itt azonban vissza kell térnem egy pontra, amelyet eddig homályban hagytam. Bocsáss meg, amiért cikcakkban haladok. Annyi mindent kell elmondanom! Arról szeretnék beszélni, hogy milyen volt a kapcsolatom apámmal. Anyámtól mindig bizonyos távolság választott el, ami aztán lassacskán eltávolodásra vezetett. Ez nagyon mélyre nyúlt. A húsom, a vérem benne formálódott ugyan, de ellene, mintha a magzat, aki akkor voltam, érezte és zokon vette volna a reggeli hányásait s az esti migrénjeit. Úgy kuporogtam a méhében, mint valami *squatter*⁵ akinek igyekeznek megkeseríteni az életét. Ez azoknak a gyerekeknek a sorsa, akiket nem kívánnak – szomorú sors. A papával viszont...

Ó, tudni kell olvasni benne. Ugyanis magába húzódó volt világlétében. Gátlásos. Afféle remeterák, gyöngéd és kissé puha természet, aki belebújt az útjába kerülő első csigaházba, a természetet, a békességet, sőt a rutint

---

⁵ *Squatter*- jogtalan, erőszakos föld-, illetve házfoglaló. Szó szerint *guggoló* (angol).

kedvelő művész csigaházába. Akár kint csatangolt, puskával a vállán, vázlatfüzettel a zsebében, akár bent volt, begubódzva az irodájába, ahova senki se léphetett be. De a tekintete képtelen volt színlelni, ezért mindig tudtam, hogy *engem* szeret. Amikor az első kiküldetésem előtt lejöttem Kerrarecbe, hogy megöleljem, hosszan magához szorított: „És most – mondta – te kívánj sok szerencsét nekem!” Szegény öreg papa! Nagyon egy húron pendültünk mi.

Tessék, még egy anekdota. Fiatal korában, a háború alatt, megtanult angolul, ami szintén az ellenállás egyik módja volt. És a gimnáziumban én is nekiveselkedtem az angolnak, s most nagy hasznát veszem vándorlásaim során. Nos, papa néha – pusztá játékból – angolul szólt hozzám, amivel remekül fel lehetett bőszíteni anyámat. Természetesen nem az angol nyelv ellen volt kifogása. Egyszerűen nem bírta elviselni, hogy olyasmiket mondjunk az orra előtt, amiket ő nem ért. Azt hitte, rajta gúnyolódunk. Amikor például apám az asztalnál megjegyezte – persze angolul –, hogy a hús túl sokáig sült, vagy hogy a hal ízetlen, felkapta a fejét:

– Ha folytatjátok – vágta oda –, kimegyek enni a konyhába.

Papa nevetett. Ezek az apró szúrások kárpótolták a sajnos gyakori összeütközésekért, amelyek rákényszerítették, hogy visszavonuljon a könyvei és a vásznai közé. Ilyen esetet, mint az előbbi, rengeteget tudnék idézni. Miközben az íróasztal körül kerengtem a könyvtárszobában, ahová én is bevettem magam, egyre újabbak jutottak eszembe, apám eltűnése azonban továbbra is rejtély maradt előttem. Kutattam pedig

mindenütt. De csak jelentéktelen papírokat találtam, garázs- és villanyszámlákat, más effélét. Semmi érdekeset.

Amit kerestem, az, mondjuk, egy bankszámlakivonat lett volna, tehát olyan valami, aminek alapján a nyomozás elkezdődhet. Végül is az öreg Fouchard-tól kaptam egy használható adatot. Apám La Baule-ban vásárolta a festékeit, egy kereskedőnél, akinek a stranddal szemben van az üzlete. Átugrottam La Baule-ba. Nem könnyű burkolt célzásokkal puhatolódzni egy derék, de ráérő és kíváncsi embernél. Néhány perc, és ő lett a kérdező. Hogyan? A gróf úr cím nélkül távozott? Különös! Már csak azért is különös, mert javában készült a nyári tárlatára, mint minden évben. Nem maradhat el tehát sokáig. Hogy rövid legyenek: a pasas egyetlen fogódzót sem adott. Aztán elmentem a galériába, ahol apám a kiállításait rendezte. Ott se tudtam meg semmi újat. Azaz mégis: kiderült, hogy apám művei egyre kelendőbbek. Ebből azt a következtetést vontam le, hogy van egy titkos kis hadikasszája, s nem lesznek pénzgondjai a „vakációja” alatt.

Teltek a napok. Sehol semmi. Reggelente elébe mentem a postásnak. Nem hozott sokat: a helyi lapot, prospektusokat, egy-két levelet – ezek mindig sürgősek voltak – különböző cégektől és reklámkiadványokat (mágneses karperec, mágikus kereszt, zodiákusnyaklánc). A csábosabb képeket Claire kivagdosta. De vajon hol dugja el őket? No lám, megint visszatértünk Claire-hez.

Nem vagyok jó elbeszélő, az bizonyos. Kiskoromban láttam egy kínai zsonglőrt, aki bambuszrudak hegyén tányérokat pörgetett. Nyolc vagy tíz rúd volt glédába állítva, s folyton rohangálnia kellett a sor egyik végétől a másikig, hogy a lassuló tányérokat újra nekilendítse. Az oroszlanokat, elefántokat, trapézművészeket, bohócokat

már rég elfelejtettem, de a kis kínai máig is előttem van, ahogy az egyik lankadó bambusztól a másikhoz ugrik. Ez a kis kínai – én vagyok. Futok, futok, anyámtól a nénikémhez, aztán Claire-hez, aztán Nédélechez... Ha nem beszélek erről vagy arról, lanyhulni fog a figyelmed. Ügyetlen fickónak tartasz majd, aki összetöri a tényérokát, aki megérdepli, hogy kifütyüljék... Hát akkor kanyarodjunk vissza Claire-hez. Anyámnak egy szót se szoltam arról, amit a doktor közölt velem a húgom kleptomániájáról. De most már jobban vigyáztam. Kulcsra zártam a szobám ajtaját, s figyelni kezdtem a beteget, ami könnyen ment, mert sose volt messze tőlem. Sőt inkább azt mondhatnám, hogy állandóan a sarkamban volt; amikor át akartam szaladni La Baule-ba, cselhez kellett folyamodnom.

Reggel még szabadnak érezhettem magam egykét óráig, mert nagyon korán keltem, de Claire, mihelyt felébredt-fél tíz tájban – repült hozzám, s ezzel kész, vége! Ettől fogva a legkisebb moccanásom se kerülte el a figyelmemet. A macskád, ha újságot olvasol, odajön és sóváran befurakszik közéd és a lapok közé. Ha írsz, keresztbe fekszik a papírodon, és szerelmes pillantásokkal kelleti magát. Claire majdnem ugyanezt csinálta. Nem dorombolt ugyan, de valósággal itta magába a mozdulataimat. Turkált a holmim közt, duruzsoltatta a villanyborotvámát, szagolhatta a fogkrémemet. Figyeltem a kezét, de még nem emelt el tőlem semmit. Talán érezte, hogy szemmel tartom. Vagy egyszerűbb a magyarázat: semmit se talált a szobámban, amit megkívánt volna. Különben is, mit tudok én a kleptomániáról? Talán valami felindulás adja az ösztönzést, vagy a hold állása, esetleg a barométer szeszélye. Nos, az éberségem alábbhagyott, és a

pénztárcámnak lába kelt. Bőrből készült, villámzáras kis pénztárca volt, tucatáru. Tíz órakor még a kandalló párkányán hevert, egy gyógyszeres fiolával, a zsebkendőmmel és a körömollómmal együtt: csupa jelentéktelen apróság. Claire kutatott, ahogy szokta, aztán anyám hívta és ő kiment. De legfeljebb negyedóraig maradt el. A rejtekhely tehát nem lehet odakint. A kérdés: miért éppen a pénztárcát választotta? Vonzanák a bőrből való tárgyak? A kleptomániások talán arra éreznek indítást, hogy egy bizonyos kategóriába tartozó tárgyakat lopjanak? Úgy tettem, mintha nem vettem volna észre a pénztárcám eltűnését. Ami pedig Claire-t illeti, ő egyáltalán nem látszott zavartnak. Másnap hajnalban viszont tüzetesen átvizsgáltam a földszint és az emelet lakatlan helyiségeit. Képzeld magad egy kicsit Claire helyébe. Lop, de egész ártatlanul. Csak a keze lop. Az akaratának nincs semmi része benne. Nem keres tehát valami ravasz rejtekhelyei magának, főképp azért nem, mert sose háborgatták. Biztos azt hiszi, még senki se jött rá, hogy enyveskező. Ehhez még hozzá kell tenni valamit: nem azért lop, hogy hébe-korba előszedje a zsákmányát, és gyönyörködjék benne. Beéri annyival, hogy megszerzi, tárolja, ami megtetszik neki. Így okoskodtam, miközben benéztem a bútorok alá, a fotelek mögé. És közben kigondoltam egy tervet. Ha Claire-nek gyöngéje a bőr, megpróbálom lépre csalni egy névjegy tartóval vagy szemüvegtokkal vagy más effélével. És a nyomába szegődöm.

Ne felejtse el, hogy tétlenül lézengtem, hogy az unalom, a gond és valamiféle ingerültség, amely a viszketegséghez hasonlított, elviselhetetlenné tette minden órát. Ráadásul nem voltam jól, időnként olyan gyöngeség fogott

el, hogy meg kellett támaszkodnom, akármiben: hol egy fának dőltem neki, hol egy falnak. Nos, Claire szemmel tartása változatosságot ígért, s ezt örömmel fogadtam. Mert sajnos nem is gyanítottam, hogy hova fog vezetni!

Átugrottam Guérande-ba, kihasználva Claire pillanatnyi figyelmetlenségét. Igen, itt tartottam! Vettem egy piros bőr kulcstartót. A magamfajta tapasztalt horgász tudja, hogy mennyire vonzza a piros szín a vágó durbincsokat, a fejes domolykokat, a csámborgó halakat. Akkor miért ne vonzaná a húgomat? Hanem amikor bekanyarodtam a parkunkhoz vezető magánútra, egy hatalmas amerikai kocsi kis híján belém szaladt. Hirtelen fékezés mindkét részről. Segédmotorosom megcsúszik. Én pedig lehuppanok a fenekemre, majd nem a lába elé egy nagyon elegáns nőnek, aki aztán a kezét nyújtja, hogy felsegítsen. Tessék, a kis kínai ismét felbukkan, mert nem várhatok tovább, hosszú kitérőt kell tennem, ezúttal Belleau-né kedvéért. Igen, kitaláltad. Ő volt. És arról, hogy most lép be a történetembe, igazán nem én tehetek. Én úgy mesélem el a dolgokat, ahogyan megtörténtek. Az összefonódásuk idézte elő a drámát, nem az én akaratom. Dühösen ugrom talpra. Úgy vágtuk oda a nevünket, mintha sértéseket vágnánk egymás fejéhez:

- Denis Maillard de Lespinière.
- Ingrid Belleau.
- Kicsit gyorsan hajtott.
- Maga meg baloldalt ment.
- Itt én itthon vagyok.
- Az nem olyan biztos.
- Micsoda? Csak nem állítja, hogy...
- Figyeljen ide, uram... Lehet, hogy én voltam a hibás.

Történt valami baja?

– Nem. Csak egy kis horzsolás van a kezemen.

– Akkor jöjjön el hozzám. Két lépésre lakom. Bekötözöm a sebét, és talán arra is lesz módunk, hogy megalapozzuk a jószomszédi kapcsolatainkat.

Tuskónak tarthatott volna, ha visszautasítom az ajánlatát. Ehhez az epizódhoz érve, alighanem kötelességednek érzed majd, hogy leírd Belleau-né külsejét. Én ezt nem tartom fontosnak, mert a legjobb leírás sem ér annyit, mint egy rossz fénykép, de nem bánom. Szóval képzelj el egy ragyogó svéd nőt- nekem legalábbis ez volt az első benyomásom, az Ingrid név miatt. Az embernek ettől Ingrid Bergman jut az eszébe. És esküszöm, volt is némi hasonlóság! Szép szürke szem. Magas homlok. Jól kirajzolódó orr. Éles, de csöppet se férfias vonások, ha érted, mire gondolok. Sudár alak, széles váll, úszónőtípus. És majd elfelejtettem: természetesen szőke haj, befonva, művészi koronába rendezve. Amellett nagyon elegánsan hatott szürke kosztümjében.

Én meg ott álltam előtte rossz bőrben és rossz gúnyában, szánalmasan. Egy szegény gróf, aki úgy van öltözve, mint egy csavargó. Utáltam teljes szívemből, de beszálltam a kocsijába. Fouchard nem hazudott. Belleau-éknak nagyon szép házuk volt, fenyők vették körül, elrejtve a kandi tekintetek elől; egy olyan tervező és kivitelező műve lehetett, aki a magazinoknak dolgozik. Egyszerre roppant büszke lettem Kerrarecre. Ingridnek talán van pénze, nekem viszont... Hopp, vigyázat! Úgy reagálok, mint egy Courtenoy. Mégiscsak anyám fia vagyok.

Ingrid pazar nappaliba tessékelt be. Tényleg nagyon „menő” volt itt minden – látod, használom a mai szavakat

is –, középre helyezett kandalló, eredeti angol bútorok, a sakkasztalt utánzó, nagykockás padlón állatbőrök... Az ember ilyen helyre levett kalappal, tiszteletteljesen lép be, és alaposan megtörli a lábát.

– Mit iszik?

– Semmit... Végtelenül sajnálom, de pillanatnyilag teljesen el vagyok tiltva az alkoholtól.

– Tudom – mondta Ingrid. – Maga az M. S. F. tagja... Sokat beszélnek magáról, nemcsak itt, hanem Nantes-ban is. Nagyon csodálom magát, Lespinière úr.

Ebben a hangnemben, amit utálok, kezdődött a beszélgetés. Mivel mégse vagyok tahó, végül is elfogadtam egy csésze teát.

– A férjem nagyon fogja sajnálni, hogy nem találkozhatott magával – folytatta Ingrid. – Rettentően bántja, hogy az a huzakodás a maga édesapjával sehogyan sem akar véget érni. Olyan könnyen meg lehetne osztozni az úton, amelyen az előbb majdnem elütöttem! Természetesen ismeri az ügyet...?

– Igen is meg nem is. Tudja, épp csak hazalátogattam. És az ilyen határproblémákat átengedem apámnak.

– Pedig ha szólna neki egy-két szót... Amíg nem rendeződik ez a kérdés, nem érezzük otthon magunkat ebben a házban. Elég volna egy kis jóakarát.

– Szívesen segítenék maguknak – mondtam. – A baj csak az, hogy apám egy ideig távol lesz. Meg aztán, most jut eszembe... Az összes föld anyámé.

Ingrid ivott egy kis teát, hogy legyen ideje gondolkozni.

– Beszélhetek őszintén? – kérdezte aztán.

– Hogyne... sőt.

– Ha csak az édesapja volna, vele biztosan meg tudnánk egyezni, mert elég jól megértik egymást a

férjemmel. Magamról nem beszélek, én igyekszem távol maradni ezektől a vitáktól. De a maga édesanyja... hát bizony... hiszen ismeri... segítsen egy kicsit...

– Nem túl engedékeny.

Ingrid elmosolyodott.

– Így fejezi ki a dolgokat a szerető fiú – mondta sóhajtva. – Az igazság az, hogy nem szeret bennünket. Az embernek az a benyomása, hogy haragszik ránk, amiért megvásároltunk egy darab földet, amely eladó volt. Ki érti ezt? De nem akarom ezekkel a históriákkal untatni magát. Az a szándéka, hogy visszamegy oda, keletre?

– Oda vagy máshova. Olyan vagyok, mint a jezsuiták. Nem én szabom meg, hogy mit fogok tenni. Megyek, ahová a nyomorúság szólít.

De mindjárt mérges is lettem magamra ezért a nagyképű kijelentésért. Csak nem alacsonyodom odáig, hogy megjátszom a hőst ez előtt a luxustyúk előtt, akinek minden pórusából a jólét árad? Felálltam.

– Ráér – mondta. – Jöjjön... nézzen körül egy kicsit a házban. Most, hogy tudja már az utat, remélem, látni fogjuk néha.

És következett a robot, drága öregem. A társaságbeli ember szörnyű robotja. „Ó, ez valóban nagyon csinos... Mennyi ízlés kellett mindehhez... A kilátás innen az erdőkre, hát ez bizony elragadó...” Kaján iróniával rá is dupláztam, de úgy látszott, nem veszi észre. Csak ment előttem, nyitogatta az ajtókat, szerényen félrehúzódva s lelkiismeretesen, mint egy idegenvezető. Ostoba volna, vagy mi? A körséta a garázsban fejeződött be, amely tele volt deszkákkal, cementes zsákokkal, villanyvezetékekkel. Mint megtudtam, a ház urának az a kívánsága, hogy garázsának az ajtaja a fényszórók jelére magától nyíljon ki.

A végeredmény döntetlen lett, 1:1. Belleau-éknak vagyonuk volt, nekem pedig nevem. Lehet egyébként, hogy Ingrid éppen erre akart rávezetni. Visszakísért az útelágazáshoz, ahol a segédmotorosom még mindig ott feküdt a fűben. Mutatóujját az ajkához emelte.

– Ne szóljon senkinek erről a kis balesetről. Még rám fognák, hogy csapdát állítottam magának. Fölösleges elmérgesíteni a dolgokat.

Kezet nyújtott, kacéran félrebillentette a fejét.

– Mondjuk azt, hogy „a vizionlátásra”?

Te mit feleltél volna? „Hát persze”, vagy más hasonlót. Én is kinyögtem, amit kellett. Ingrid nézte, hogyan indulok el. Állhatatos kíváncsisága elég kellemetlenül érintett. Egy magamfajta orvos neki afféle panda vagy csőrösemlős volt. Mozdulatlanul állt az út közepén, és csak akkor tűnt el a visszapillantó tükrömből, amikor befordultam a Kerrarecbe vezető magánfasorba.

Ez a reggel azonban a találkozások reggele volt. Elöttem a postás tapodta a pedált. Amikor meghallotta a motorom zúgását, megállt, belekotort a táskájába, s egy borítékot lobogtatott felém. „Denis de Lespinière úr... Párizsból jött!”

Közönyt parancsoltam magamra. A postás előtt, aki itt a közvélemény első számú előőrse, semmiféle érzelmet se szabad kimutatni. De a szívem gyorsabban vert. Zsebre vágtam a borítékot, amelynek az egyik sarkában az ügyeletünk bélyegzője díszelgett. Daviaud, aki mindig előrelátó és diszkrét, beletette apám levelét egy másik, érdektelennek látszó borítékba. Rátértem a tó felé kanyargó egyik ösvényre.

Egyedül akartam lenni. Leültem egy farakásra, és feltéptem az első borítékot. A másodikon több áthúzott cím

volt. Csoda, hogy nem vészett el a levél. Idegesen bontottam fel.

„*My dear Denis...*”⁶

---

⁶ *My dear Denis...* – Kedves Denis-m (angol).

Rögtön megértettem, hogy apám azt a bizalmas hangot igyekszik megütni, amely a régi, rendkívül szoros kapcsolatunkat jellemezte. *My dear Denis-ez* S. O. S. volt. Franciául folytatta:

„Sokáig nem tudtam rászánni magam, hogy írjak neked. Ha itt élnél Kerrarecben, és nem egy olyan helyen, amit elképzelni se tudok, élőszóval sokkal könnyebben menne minden. Talán ezt mondanám: »Tudod, mi a sorsom anyád és nővére közt (a másik hál' istennek meghalt!). Mind a kettő utál. Claire viszont túlságosan szeret. És így hármásban lassan megfojtanak. Néha már az öngyilkosság gondolata is megkísértette De mégse. Ha mellettem volnál, másképp beszélnék. Inkább ezt mondanám: »Nemrég találkoztam egy asszonnyal, akit húszéves koromban nagyon szerettem. És felfedeztük, hogy a szerelmünk még él. És elhatároztam, hogy velem megyek.« Mert ez az igazság, a maga egyszerűségében, a maga együgyűségében. Számítsd ki: ha húszéves voltam, a 44-45-ös évekre nyúlik vissza a dolog. Igen. A háború a vége felé járt. A leányzó Saint-Joachimben lakott akkor, a saint-nazaire-i térségben, amit még szilárdan tartottak a németek, én pedig a pontchâteau-i F. F. I.-sekkel cirkáltam a Brière körül, és részt vettem a csatározásokban. Nemegyszer mindent kockára tettem, hogy meglátogathassam. A Rómeóknak, a Cyranóknak csak egy erkélyre kellett felkapaszkodniuk. Én viszont kénytelen voltam vidramód átsiklani a mocsáron,

elrejtőzni az őrjáratok elől, életre-halálra menő hadijátékot játszani, hogy néhány percre a karomba szoríthassam...

Aztán elszakadtunk egymástól. A házasság úgy nyelt el, mint valami börtön. De a huszadik évem nagy fényessége továbbra is világított. Ha úgy festettem meg a Brière-t, mint előttem talán senki, annak az az oka, hogy én nem a mások Brière-jét festettem. Az én Brière-emet vittem vászonra, az emlékeim birodalmát, azt a parttalan és majdhogynem alakatlan, megfoghatatlan, varázslatos földet, ahol elveszítettem Françoise-t. Örült szerelem volt ez, drága gyermekem. De hát a szerelem tartozik magának annyival, hogy örült legyen. És mivel az a megtiszteltetés ért – öröm és gyötrellem ez egyszerre – hogy megint örült lehetek, úgy döntöttem, elmegyek innen Françoise-zal, akit valami csoda révén újra megtaláltam. Néhány nap múlva hátat fordítok Kerrarecnek. Ami a jövőt illeti, a terveink még egész bizonytalanok. A fő az, hogy máshol leszek.

Mielőtt elindulok, hagyok néhány sort anyádnak, nehogy utánam uszítsa a pandúrokat. Igaz, olyan mélységesen meg lesz sértve, hogy nem fogja nagydobra verni az eltűnésemet. Te se szólj erről a levélről senkinek. Később lesz gondom majd a válasra is; nincs szándékomban sorsára hagyni Claire-t. De jelenleg nem gyógyíttathatom. Anyád megmakacsolta magát; nem hajlandó elismerni, hogy a szegény kislány idegbajos. Az idegbaj ugyanolyan »közönséges« szó, mint a vérbaj. De hiszem és remélem, hogy a válasz, amit annyira szeretnék kimondatni, minden akadályt elhárít majd. Az én kis Claire-emet egy kicsit bántani fogja a dolog, engem pedig nagyon bánt, hogy nem magyarázhatom el neki az indítékaimat. Különben attól tartok, hogy máris gyanít

valamit. Nem tettem előkészületeket, nehogy felfigyeljen. De olyan, mint a macskák, »akik« jó előre megérik a terveinket, hiába igyekszünk titkolódnizni előttük. Ha csak Claire érdekeit nézed, jogod van azt mondani, hogy helytelenül cselekszem. Bizonyos értelemben talán így is van. Lehetséges, hogy behunyt szemmel vetem bele magam egy hozzám nem méltó kalandba. De te, aki az áldozatokon akartál segíteni, az összes áldozaton, a tűzvészek, árvizek, felkelések, háborúk kárvallottjain, eltaszítanál-e egy magamfajta hajótöröttet? Nemcsak táborok, szögesdrótok, őrtornyok vannak. Ősi hajlékok is vannak, amiket a turista lefényképez, s nem tudja, milyen hideg és sötét van bennük.

Öllelek, drága Denis-m.

Öreg papád, aki végre boldog:

Raoul”

Bevallom neked, kis hiján elmosolyodtam. Hogy apám úgy viselkedjék, mint egy gimnazista! Csak ámultam és bámultam. Szegény feje még hitt a szerelemben... Szerettem volna odakiáltani neki: „Vigyázz! Régi trükkök ezek, a szenvedély, *te vagy a mindenem... tűzbe mennék érted...*, ma már a tizenöt éves csitrik se veszik be az efféle badarságokat. És aki romok közt, sárban, gennyes váladékban élt, mint én, az lezárja ezt a fejezetet. Nem hülyíti többé magát. Megérdemelnéd, hogy elmondjam, hogyan halt meg Thi-Ngan. Akkor ráéreznél, mit jelent az, hogy vége mindennek. És hogy egyetlen értelmes dolog maradt: a részvét. Ezt a részvétet ébresztetted fel bennem, szegény öreg papám.”

Gondosan tárcámba raktam a levelet, és jóformán lépésben visszapöfögtem Kerrarecbe. Leginkább azon

rökönyödtem meg, hogy anyám meg sem említette azt a bizonyos pár sort, amit apám hagyott neki. Lesújtó felfedezés volt, hogy ennyire ért a színleléshez. És nemcsak ő, hanem a nővére is, mert mindent elmondanak egymásnak. Szinte láttam őket – és megborzongtam –, ahogy összedugják a fejüket, hallottam a megjegyzéseiket, a pletykáikat, a fejtegetéseiket a levéllel kapcsolatban, amelyet nyilván szóról szóra tudnak idézni.

A kastélyban ostromállapot fogadott. Anyám szegény Claire kulcsra zárt ajtaja előtt tanácskozott a nagynénémmel. Két lépéssel odább Fouchard és a felesége várta a parancsokat. Így, ahogy mondom. Nem túlzok. Eszembe jutott a levél egyik mondata: „Tudod, mi a sorsom anyád és nővére közt.” Odamentem, magam is nagyon harapós hangulatban.

– Csakhogy itt vagy – mondta anyám.

– Igen. Itt vagyok. Talán valami rosszat tettem?

– Claire nem akar kijönni.

– Miért?

– Mert nem vitted magaddal.

– No, ebből elég! – robbantam ki. – Ha nem hagyjátok abba, szállodába megyek. Most szeretnék egyedül maradni. Igen. Menjetez innen! Gyerünk! Táguljatok!

Nagynénén szája kinyílt. Anyám megragadta a karját. Még az öreg Fouchard is megdöbbsent, hogy így rájuk kaffogtam. Visszahúzódtak mind a négyen. Leguggoltam a zár előtt.

– Claire... Claire, nyisd ki, kérlek.

Hallottam a lélegzését az ajtószárny mögött. Jó ideig csend volt. Megfordultam, és erélyes kézmozdulattal elkergettem a várakozó csoportot. Eltűntek a lépcsőházban.

– Claire, nyisd ki, légy szíves.

– Ugye te vagy, papa...

– Nem. Denis. De az mindegy... Denis, ismersz jól. Emlékszel... a kis fehér kecske... Nyisd ki.

– Nem. Meséld el.

– Szóval, megint meglátta a farkast, és akkor...

Csend. Nagyon szelíden folytattam:

– Ha kijössz, elmesélem... Ravasz volt a farkas. De a kis kecske még ravaszabb.

Csend. Aztán lassan megfordult a kulcs, és az ajtón rés nyílt. Megjelent egy darabka arc, egy bizalmatlan szem. Széttártam a karom.

– Látod... Tényleg én vagyok... Érted jöttem. Eszünk valamit aztán elmegyünk sétálni: csak te meg én.

Tett néhány lépést és körülnézett, mintha keresne valakit. Roppant titokzatos képet vágtam.

– Gyere csak velem.

Elindultam a szobám felé, lábujjhegyen, nagy, groteszk léptekkel, és tüstént belement a játékba: ugyanolyan magasra emelgette a lábát, mint én. Mutatóujjamat az ajkamra téve figyelmeztettem, hogy nem szabad zajt ütni, és széles mosollyal ő is az ajkához vitte az ujját. Halkan kopogtattam a saját ajtómon, mire felnevetett.

– Pszt!

Én léptem be elsőnek, Claire utánam. Úgy tettem, mintha megtörölném a homlokomat.

– Hű, de melegünk volt! Iszunk egy kortyot. Ül le.

Gyorsan belelöttyintettem a fogmosópoharamba néhány cseppet a nyugtatóból, amelyet akkor veszek be, amikor álmatlanság gyötör.

– Tudod, ez finom... Nagyon, nagyon finom.

Átvette a poharat, és gyanútlanul felhajtotta.

Az órára néztem. Negyed egy. Épp hogy megebédelünk, és alszik, mint a tej. Nem számolok be neked erről a gyászos ebédről. Olyan pillantásokat váltottunk, hogy az golyóváltásnak is beillett volna, de anyám tartózkodott minden epés megjegyzéstől. Az összecsapásra a szalonban került sor, miután Claire-t, akit már majdnem elnyomott az álom, felkísérték a szobájába. Nagynéném kötött. Anyám lencsét válogatott. Ezt a munkát sose engedte át másnak, és ha valaki netán ráharapott egy apró kavicsra, meg se nyikkant, mert anyám ügyessége vitán felül állt. Én kezdeményeztem a beszélgetést.

– Aadtam neki egy kis nyugtatót... És nagyon szeretném, ha...

Anyám hidegen félbeszakított:

– Ha apád nem tette volna azt, amit tett, Claire ugyanolyan volna, mint azelőtt. Ugye, Elisabeth?

– Természetesen.

– Nagyon rendes kislány volt, nagyon szófogadó meg minden... De most mintha elvesztette volna a fejét,

– El is vesztette – jelentettem ki. – És ha nem kapja meg a megfelelő, nagyon komoly kezelést...

– Ezt az apádnak kellene elmondanod. Biztos közölte veled, hogy mik a szándékai.

– És te, te nem tudod, hogy mik?

Hirtelen mintha közelharcba keveredtünk volna. Elhagyott minden önmérséklet. Karosszékemet odahúztam az övéhez.

– Ide hallgass, mama. Remélem, nem akartok Claire-en bosszút állni a papa vétkeiért. Claire beteg... nagyon régóta. Feltétlenül kezelteni kell, mégpedig minél előbb.

Anyám sanda pillantást vetett rám a pápaszeme fölött.

– Dugjuk be idegszanatóriumba? Ezt ajánlod? Igen, igen, orvos vagy, a dolog világos. És felőlem kezelheted is, nincs kifogásom ellene. De Claire boldog itt. Levegőn van, jó levegőn. Annyit csatangol, amennyit csak akar. Mi az a többlet, amit egy szanatóriumban kaphat? Az úgynevezett gyógyszerek, hogy ne mondjam, *drogok*?

Nagynéném, aki egy pillanatra se hagyta abba a kötést, gúnyosan nevetett.

– Nos, a kezelése csak rád tartozik – folytatta anyám. – Szerezd be neki, amit szükségesnek tartasz. De Claire itt marad velünk. És előbb-utóbb elfelejti, hogy árva lett.

– Szegény kislány! – sóhajtotta nagynéném.

Tombolni tudtam volna. És szétcsapni köztük.

De csak az ajtót csaptam rájuk, s mentem, menekültem ki a mocsár szélére. Eloldottam a ladikot, és rábíztam az áramlatokra. Azt hiszed, nemde, hogy ilyenkor a természet békéje, a táj egyhangúsága, a csónak lassúsága – minden szövetkezik az érdekünkben, s amennyire lehet, visszanyerjük a nyugalmunkat és a hidegvérünket. Tévedni méltóztatol. Most apámra voltam dühös. Mily megható, hogy hajótöröttnek képzelet magát! Csakhogy nem az, hanem szökevény. Bajlódjak én az ütődött anyámmal, az ütődött nénikémmel, az ütődött húgommal! Igaz, semmi se tart itt Kerrarec-ben. Felhívhatom Daviaud-t és jóccakát! De egy Maillard de Lespinière már lelépett, és ez elég. És én annak idején úgy döntöttem, hogy feláldozom magam, ahogy az a lüke szépasszony, az az Ingrid Hogyishívják mondaná...

Ez a gondolat, amely oly furcsamód pattant ki a háborgásomból, mosolyra derített. Kedvem támadt meggyötörni egy kicsit a hölgyet, fájdalmat okozni neki,

mert a kastélyban képtelen voltam keresztülvinni az akaratomat.

Itt szeretném, ha megértenéd azt, amit én magam sohasem tudtam egészen kibogozni. Anyám és nagynéném szemében én voltaképp még mindig kölyök voltam, aki ugyan szerzett némi érdemeket, de akit változatlanul rövidnadrágos srácnak láttak. Ingrid szemében viszont Isten embere voltam, kiváltságos lény, aki előtt meg kell hajolni, akinek engedni kell; pedzed már, nem igaz? Az koválygott a fejemben, hogy az egyik asszony fizetni tartozik a másikért. Ami képtelenség. Sőt galádság. Mégis belefúrta magát, akár a hajóféreg, gondolkodásom bizonyos rétegébe, amellyel sajnos – nagy hiba volt! – nem törődtem.

Hagytam, hadd vigyen a langyos szellő az egyik csatornán, ahol fekete-kék jégmadarak suhantak el a víz fölött, majdnem sürolva a tavorózsákat. Dühöm lassacskán lelohadt. Csakugyan mulatságos lenne Ingriddel szemben az erélyes embert játszani, aki üzleti ügyekben nem ismeri a kíméletet, de az átjárási jogot illetően hajlandó egyezkedni. Anyám előtt persze mélységesen hallgatnék róla. És csak kurta vizitekre lépnék át Ingridhez. „Többet kellene felkínálnia... Gondolja meg: jóval többet fog érni a villájuk is...” A letorkolásokat, amelyekben otthon részem van, Ingrid ellen fordíthatnám: élvezet lenne zaklatni. Nem voltak ezek határozott szándékok vagy tervek, még csak hátsó gondolatok sem, ábrándmozaikok voltak, a képzelet ködfoszlányai, amelyek a réteken előmlő finom, poétikus fényben még valószerűtlenebbnek tűntek. De végtére is ki mondta a másiknak, hogy „viszontlátásra”, mi?

Visszamentem a kastélyba, kicsit megrészegülve a naptól, a fáradtságtól, a bosszúságtól. Duzzogást találtam

minden szinten. Meg se próbáltam fegyverszünetet kötni. Épp ellenkezőleg, máris igyekeztem ki a nantes-i buszhoz, és senkinek se kötöttem az orrára, miért állok odébb megint. Majd megtanítom én ezeket a nőstényeket! Valójában a gyógyszereket akartam beszerezni, amelyekre Claire-nek szerintem feltétlenül szüksége volt. Megkíméllek a listától, de elküldhetem, ha úgy gondolod, hogy ilyen részleteknek is helyük van egy regényben.

Egy kicsit csatangoltam a városban – alig ismertem rá. Átkozottul szép város, főleg a fejedelmi folyója miatt, amely a daruk és árbocok erdejével olyan, mint egy tollrajz. Bevásároltam, aztán – pusztán kíváncsiságból – megkerestem Belleau-ék bútorüzletét. Leesett az állam. Nem titkolom. Öt szinten sorakoztak a bútorok, óriási választékban, fényűző kirakatok kínálták a temérdek kanapét, teázó- és játékasztalt, berakással, mahagóniból, paliszanderfából. Nyilvánvaló volt, hogy a bevétel vérlázítóan nagy. A tárgyalási fortélyok, amikről képzelegtem, egy csapásra nevetségessé váltak. És én, aki abból a világból jöttem vissza ide, ahol az emberek konzervdobozokból, hullámbádogból, keménypapírból és sárból tákolják össze az odúikat, ezt a fényárban úszó lakberendezési kiállítást nézegetve, úgy éreztem, egy gerilla szíve és lelke költözik belém.

– Engem jött meglátogatni? – szólalt meg valaki mellettem. Összerezzentem és megperdültem a sarkamon.

– Maga az?

– De hát mi a különös benne? – nevetett Ingrid.

– Itt lakom, és éppen hazajöttem.

– Bocsásson meg...

– Ugyan miért, az isten szerelmére? Erre járt, összetalálkoztunk. Na jó! Nem fogunk így elválni egymástól... Elvihetem valahová?

– Köszönöm, nem. Megyek a buszomhoz.

– Dehogyan megy! Én is kiszaladok a villába, hazafuvarozom... Jöjjön fel velem egy percre. Átvedlek parasztasszonnyá, és már robogunk is Kerrarec felé... Gyerünk! Ne vágjon ilyen fancsali képet.

A lendülete a szó szoros értelmében magával sodort. Mentem utána. Külön lift. Luxuslakás.

– Átöltözöm, és indulhatunk... Ott a bársekrény. Töltsön magának valamit.

– Ó, legfeljebb egy pohár ásványvizet – mondtam.

– Ja igen, tudom... Amöbiázis... Nédélec doktor elmondta.

– De hát nem volt joga hozzá...

– Nem is akarta. Csakhogy a második portói után, szegény, már nem egészen ura a nyelvének.

– Tehát beszélt magának rólam?

– Hosszasan. És mennyi szeretettel... Határozottan állítja, hogy maga rendkívüli ember.

Közben eltűnt a szomszéd szobában, de az ajtót nyitva hagyta, s a hangja halkabban és hogy úgy mondjam, telefonszerűen jutott el hozzám, vagyis jól érzékelttem minden árnyalatát, simogató-behízelgő szándékát. Nem, nem tévedtem. Azon volt, hogy baráti kapcsolatot, sőt cinkosságot teremtsen köztünk. Könnyedén csevegett... de valami homály, titok is lappangott benne, s ez megfogott.

– Ha szólt volna – folytatta –, hogy Nantes-ba akar jönni, olyan egyszerű lett volna a dolog! Négy napig a villában vagyok, a munkák miatt, három napig pedig itt, a

fodrász meg a fogorvos miatt, de ezeket az apró-cseprő kötelezettségeket maga nyilván megveti. Vagy tévedek?

– Aztán ott van még Belleau úr – mondtam álnokul. – Azért ő is számít egy kicsit...

– Persze hogy számít! – kiáltotta Ingrid nevetve. – Mégis, mit gondol? És még többet számítana, ha nem utazgatna annyit.

És hirtelen megjelent az ajtóban: egész egyszerű ruha volt rajta, dísztelen pulóver, a karján könnyű kabát. Az órára néztem.

– Késő van – mondta. – De semmi akadály, hogy együtt vacsorázzunk, például Pontchâteau-ban.

Éreztem, hogy csak megragadta az alkalmat, és ha nem találkozik velem, Nantes-ban maradt volna. Fejében most született meg a kaland, amely elbűvölő lesz és csupa meglepetés. Az első állomás a vacsora Pontchâteau-ban, és aztán...

A Cadillac a ház alatti parkolóban várt ránk. Ingrid nagy hozzáértéssel vezetett.

– Miért lett Ingrid? – kérdeztem.

– Mert anyám svéd. Apám francia volt. Autóbalesetben halt meg, nagyon régen. De az Ingrid szép név, nem?

– Egy kicsit fensőbbes.

– Hát ha jobbat talál, mondja csak bátran.

Amint számításra rá, és joggal, hamarosan elmondta nekem az életét. Semmi érdekes. Három sorban elfér. Elvégezte az ápolónőképzőt. Gyakorlati idejét Franciaországban töltötte le. Orvosok mellett volt titkárnő Párizsban. Megismerkedett Belleau-val, és öt évvel ezelőtt hozzáment. Természetesen egy szóval se utalt a korára, de harmincötre taksáltam, a mohó élni vágyása miatt, és mert tapasztalt nőnek néztem, aki tud bánni emberekkel

és dolgokkal, amellett mintha már a hervadás is megérintette volna – az összbenyomás vegyes volt, ingerlő, de mégis rendkívül vonzó. Rájöttem, hogy azért érdeklém annyira, mert orvosi körökben forgott, és ennek a bizonyítékát rövidesen meg is kaptam, mert szintén kérdezetni kezdett. Kiderült, hogy tévedtem vele kapcsolatban. Egyáltalán nem úgy nézett rám, mint valami különös állatra. A titkom – vagyis amit annak hitt – keltette fel a figyelmét. Mi lehet az oka, hogy egy fiatal és nem kellemetlen külsejű férfi, akinek a címét, rangját sokan megirigyelhetnék, egyszer csak nekivág a világnak, és a legnyomorultabbaknak szenteli magát? Nem a pénz. Nem a dicsőség. Nem a hit. Akkor hát mi? Talán szerelmi bánat?

Erről a pontról hosszabban értekezhetsz majd. Ha egy nő egy férfi viselkedésén töri a fejét, mert sehogy se tud kiigazodni rajta, elsőnek mindig a szerelmi bánat jut az eszébe. És megdobban a szíve, lánggra lobban... Testvéries hangot üt meg. Mondjunk el neki mindent. Ő megért bennünket. És megvigasztal. Nos, amikor a vigasztalás feltűnik a láthatáron, kopj le, öregem. Különben elkapják a frakkod. Mondanom se kell, hogy én is résen voltam. De mivel hajtott a kíváncsiság, s a tétlenség kiüresítette a szívemet, csak színleg húzódtam vissza óvatosan. Igen, még korai beszélni róla, de olyan okok miatt hagytam itt az országot... „Nagyon kérem, hagyjuk ezt... Még túlon túl fájdalmas.” Ingrid egyszerre elfeledkezett róla, hogy az utat kell figyelnie. A természetben a hímek élénk színekben pompáznak, ezzel hódítanak. Nekem a fekete volt az erősségem, a gyász. Ami egy kissé mulattatott. Szegény Ingrid! A valóságban oly messze voltam tőle, és a

mesterkedése oly kevésbé hatott rám! De üsse kő! Kell neki ez a játék. Menjünk bele.

Úgy vacsoráztunk, akár a szerelmesek, orgonaillatot lehelő lugas alatt. Az asztalon álló lámpa ernyője világossárga volt, mint hajdan az étkezőkocsikban. Egy hosszú nyakú vázában három rózsa. És egy főpincér, aki olyan tapintatos, mint egy gyóntató. Néhány rovar zümmögte kis szerenádját, és a tudatom mélyén vádló képek bukkantak fel.

– Hogy mondta, kedves Ingrid?

Nemsokára azt mondom majd neki: drágám. De mindez nem volt fontos. Amikor felém hajolt a lámpa fényében, visszfények futottak át az arcán, s a pupillája villódzott. Én is hozzátartoztam a vacsorájához. Miközben a dieppe-i nyelvhalat ette, apránként, ahogy a kérdéseire válaszoltam, engem is elfogyasztott. Ezek a kérdések mindenre kiterjedtek, a gyermekkoromra, amely a kastélyban telt el, a tanulmányaimra, a szüleimre, a barátaimra... de kedvesen, tapintattal és mégis merészen tette fel őket, mintha, miután sokáig nem láttuk volna egymást, nagy örömünkre, váratlanul ismét találkozunk. Megesett, hogy elvesztettem a fonalat, ilyenkor ő sem törte meg a csöndet, ám a keze elindult a kezem felé, mint amikor segítségére sietünk a betegnek, aki igyekszik titkolni, hogy a fájdalom visszatért. Megjött a desszert, és eljött az indulás perce.

– Én hívtam meg magát.

– Ugyan, hagyja csak.

Vagyis a szokásos kis komédia a csészealj körül, amelyen a ravaszul összehajtott számlát tálalják. Ingrid egyszer se nézte meg, hány óra. Megvolt a terve, és én nagyon jól tudtam, hogy mi az.

Lassan hajtott, és jól tette: puhán gurultunk, vagy inkább lágyan siklottunk, s a kocsni úgy ringatott, akár a függőágy – nagy gyönyörűség volt. Behunytam a szemem.

– Elfáradt, Denis. Azt hiszem, egy kicsit jobban kellett volna kímélnem.

Elmosolyodtam. Kímélet? Hiszen a java még csak most következik. Nemsokára Ingrid finoman fékezett, és halkán felkiáltott:

– Ūristen, Denis, tudja, hány óra⁷

– Nem. És nem is akarom tudni.

– Negyed tizenkettő... Mit fog gondolni a családja?

– Nem érdekes.

– Figyeljen ide... Van a villában egy vendégszoba, amit még sose használt senki. Aludjon ott. És holnap, ha kérdezősködnek, mondja azt, hogy Nantes-ban töltötte az éjszakát. Majd kitalál valamit.

– Nem fognak kérdezősködni.

– Akkor rendben vagyunk.

Hangján átsütött az öröm. Szerettem volna a vállára csapni, mintha valamelyik haverom volna, és felrikkantani: „Remekül csináltad!”

És most szabad teret engedek neked. Ha kedved van egy pikáns oldalhoz, ám legyen, írd meg, de a kockázat a tiéd, mert esetleg ráfizetsz. Tudniillik nem vagyok benne biztos, hogy az olvasó annyira szereti az ilyesmit. Az erotika bizonyos nyomorúság leplezője, és téged nehezen tudlak elképzelni a nyirkos tenyerű leselkedő szerepében. Olyan egyszerűen folyt le az egész! Ingrid pontosan ugyanúgy szerette a szerelmet, mint a dieppe-i nyelvhalat és az elzászi bort. Én pedig rendelkezésére álltam, ahogyan ez a jól nevelt és kellemes útitárshoz illik. Ennyire voltam hajlandó, többre nem. A több, a jobb, a

szívem – ha ragaszkodsz hozzá, hogy hegedűk sírjanak a leírásod körül – a messzi keleten volt eltemetve, a lány mellett, aki visszautasított. És látod, az ilyen helyzetekben a legjobb az, hogy később ott fekszel az ágyban, egy kicsit fáradt vagy, a fejed üres. Kapsz egy cigarettát, meg is gyújtják. Suttogást hallasz: „Szívem, nem innál valamit?” Ez az első „szívem” mindig fura. Az ember felborzolódik tőle. Úgy érzi, birtokba vették, és ez kellemetlen. Aztán megnyugszik. A dolgok nem fognak messzebb menni, mint ahogy akarja. Új szeretője mellette hever. Ábrándozik:

– Azon tanakodom – mondja halkán mikor találkozhatnánk megint...

Mert ő ezt kezdődő viszonynak tekinti. Futó ügyről nem lehet szó. Halálosan meg volna sértve, ha könnyűvérű nőnek hinném.

– Holnapután megjön a férjem, és ha nem dolgozik, folyton a nyomomban van.

Elmosolyodom, mire oldalba bök a könyökével:

– Látom, nem nagyon izgatod magad... – mondja.

– Csak nem akarod azt mondani, hogy féltékeny?

– De igen, az. Fura egy paculák. Ha az ügyfeleivel beszél, majd elolvad, fülig ér a szája, ő a megtestesült bizalom. Otthon viszont morog, kötözködik, csak magára gondol. Például mekkora cirkuszt csinál e miatt a nyomorult átjárási jog miatt is!

– Hát akkor marad a Brière... a vadászkunyhók.

– Rossz vicceid vannak.

Rövid leszek. Kilenc tájban állítok be a kastélyba, s már az arcom jelzi, hogy elzárkózom a kérdések elől. De egy kis derű is lebeg rajta: nyugodt a lelkiismeretem. A három nő épp reggelizik. Amikor átlépek a küszöböt, megdermednek. Anyámnak egy másodperc se kell,

tekintete mindent felmér, mindent rögzít. Odahajol
nagynénémhez és megjegyzi:
– Á... Mind egyformák!

Itt rövid szünetet tartok, ha megengeded. Nem mintha kifulladtam volna. Épp ellenkezőleg, valamiféle keserű vigasz tölt el, miközben elmondom, mi történt, és szeretném, ha sok részlet lenne benne, hogy arra gondolhassak: mindez már mögöttem van. Az egész múlt, amely annyira meggyötört, más gondja lett. És nem sokat számít, hogy jól meséli el, vagy rosszul, csak szabadítson meg tőle. Mivel azonban én sem vagyok híján az ellentmondásoknak, zokon venném, ha túlságosan eltávolodnál az *én* változatomtól. És nem könnyű megmagyarázni, még a legjobb barátomnak sem, milyen is volt a... a „viszonyom” (bár utálok ezt a szót) Ingriddel, legalábbis az első időkben.

Megértetted: nem szerettem. Ő engem igen! Mégpedig olyan vidám lendülettel, olyan könnyű szívvel, hogy meg is sértődtem egy kicsit, mert én legbelül olyan voltam, mint aki súlyos égési sebeket szenvedett. Némi piknikszerűség volt a szerelmében, és a ragadós vágy: folyton nevetni, és rögtönözve élni! Én viszont, látod, ugye, máig is „holtkomoly” pasas vagyok. Ingrid viselkedését közönségesnek találtam a szégyentelen életkedve miatt. Meg aztán mindjárt bizalmassá vált, s ezt nehezen viseltem el. Nem tudta megérteni, hogy az intim kapcsolat nem cinkosság. Mégis hagytam – és különösebb lelkipurdalás nélkül –, hogy felszippantson. Mindennap találkoztam vele, hol kora reggel, hol az éj leszálltával, vagyis amikor a kastély még nem ébredt fel, vagy amikor

már aludni készült. Úgy surrantam át, akár egy vadorzó, a szemem ide-oda járt. Nem akartam tudni, a vad vagyok-e, vagy a vadász. Egyszerűen őt akartam, Ingridet. Vagy inkább csak beléfeledkezni akartam, nem hallani többé a világ segély kiáltásait.

Sose voltam nála sokáig. Ha tovább maradok, úgy éreztem volna, házasságtörést követek el. Ne vess csak, nem bánom. Így volt, és kész. Egy-két órát engedélyezhettem magamnak Ingridnél. Ez csak oktalanság volt, gyöngeség, egyszóval a megbocsátható vétkek kategóriájába tartozott. De hosszabban ottragadni nála, az már... nos az már ronda dolog lett volna tőlem. Amíg csak látogatóba jártam hozzá, addig neki volt barátja. Viszont ha elterpeszkedem odaát, nekem lett volna szeretőm. Hát így! Marhaság volt. Ám ez az álszent szőrszálhasogatás segített, hogy elviselhessem magam. Néha mégis elfogott a nyugtalanság:

– Ha a férjed megtudná... – mondtam.

– Ő? Gondolod, hogy törődik veled?

– De hiszen azt mondtad, hogy féltékeny.

– Mert örömet akartam szerezni neked. Így többre tartottál.

– Tehát hazudtál.

– Sajnálod? Különben tényleg féltékeny...

Legalábbis időnként... Amikor faképnél hagyja a soros kis barátnője.

Kezét a szájamra tette.

– Várj... Ne mozogj... Van itt egy fekete pont... Nem valami gyönyörű, meg kell mondanom.

Két körmével, ahogy a bolhát nyomjuk össze, megtisztította a bőrömet. Szeretett felfedező utakat tenni

rajtam, ujjával követte a ráncaimat, amelyek kezdtek élesen kirajzolódni az arcomon, s vizsgálgatta a hajamat.

– Deresedsz, szegénykém. Hja, ez az eredménye, ha valaki a vadak közé megy. Nem, nem szóltam semmit. Megvan hozzá a jogod, hogy a jóistent alakítsd náluk. Úgy szeretlek, amilyen vagy. Egyébként is ez a divat: a férfinak legyen egy kicsit fehér a halántéka.

Ilyesmiket mondogatott nekem (és én ugyanebben a hangnemben válaszoltam). Nem volt magasröptű társalgás, készséggel elismerem, de az ő révén ismerkedtem meg az „érintkezés”-sel. Hogy magyarázzam meg ezt? Talán egy példával: biztosan láttál a tévében nagyragadozókat. Ahogy finoman összetolják a homlokukat, és szemüket félig behunyva, halkan kurrognak-dorombolnak. Nos, ez az érintkezés állati öröme. Valami, amit Ingrid előtt még sosem tapasztaltam. Vele nem volt mit megosztanom. Alig figyeltem oda, ha megszólalt. De az életmegnyilvánulásai a közelemben, az ujjai tapintása, a lélegzése mellettem elég volt hozzá, hogy feloldódjam. És ő megérezte, mikor vagyok védtelen.

– Megmondtad otthon, hogy találkozni szoktunk?

– Minek? Anyám kitalálta.

Így is volt. A boldogság jeleire azonnal felfigyelt, mintha undok kigőzölgés csapta volna meg. Tudta, hogy össze-összejövök egy nővel. De nem tudta, hogy ki az, és nyilván sokat találgatták a nagynénémmel, előttem azonban semmi olyan megjegyzést sem tett, amely szóváltásra adhatott volna alkalmat. Az állóvizek némasága és mozdulatlansága volt ez, lévén Kerrarec a mocsár folytatása. Apám eltűnt. Húgom megzavarodott. Én titkoltam a szerelmi ügyemet. És a lehető legártalmatlanabb eszmecserék zajlottak le köztünk, csak

néha hangzott el egy-egy burkolt célzás, mintha valami megrebbent volna a víztükör alatt.

– A te öreg Fouchard-od nem sejt semmit? Gyakran látom, amikor sétálni megyek.

– Ó? Ő a megtestesült diszkréció.

– Annyira hűséges? Nekem ez magas.

– Nem hűségről van szó. Hanem odaadásról. Hozzánk tartozik, ennyi az egész.

– Azt akarod mondani: mint egy kutya?

A varázs megtört. Egy helytelen szó, mint ez is, és máris megmutattam a fogam fehérlését.

– Nem, nem mint egy kutya. Úgy van velünk, mint a szolgálófráter az apátjával. Mint a... de nem... igazad van... Régimódi emberek vagyunk... Már én sem értem meg magunkat. Csak annyit mondhatok, hogy ha az én jó Fouchard-om itt találna engem az ágyadban, nem ítélné el érte.

– És engem? Rólam mit gondolna?... Na látod. Nem felelsz.

Behunytam a szemem. Még engedélyeztem magamnak néhány kellemes percet: egy kis melegséget, egy kis csöndet, mielőtt visszatértem volna az én világomba, amely annyira különbözött az Ingridétől. Aztán felöltöztem. Búcsúzóul egy-két dologra figyelmeztettem:

– Ne felejtse el: semmiképp se hívj fel. Tudod, hogy a kastélyban figyelnek engem. Ha vissza kell menned Nantes-ba, hagyjal értesítést a fatörzsben.

Ez az utóbbi, bevallom neked, olyan képtelen részlete a históriámnak, hogy jobb szeretnék nem beszélni róla. Volt tudniillik annál a bizonyos elágazásnál, ahol összeütköztünk Ingriddel, ha még emlékszel rá, egy kiszáradt, hasadozott törzsű tölgy, és nekem az a hóbortos

ötletem támadt, hogy nevezzük ki levélszekrénynek. A hely biztonságos volt, s ha tizenöt évesek vagyunk, számárságom megbocsátható. De képzelj el engem, a testben-lélekben megfáradtat, amint szerelmes levelet keresve kotorászom ebben az ágait vesztett, vén fában! Nevetséges. Ingridet azonban elbűvölte a játék. Nem is igazi leveleket rakott a rejtek- be. Megelégedett egy-egy papírlappal, de gondosan összehajtogatta, és rányomta az ajkát, úgyhogy egy félig nyitott száj vörös „pecsét”-je virított mindegyiken. Én pedig majd mindennap elmentem a csókküldeményért. Közben a régi-régi idők jártak az eszemben, amikor apámmal gombát szedtünk, és szomorúan téptem szét ezeket a csacska üzeneteket. Hogy rövidre fogjam: ebben az egész időszakban – amely úgy rémlik, elég hosszúra nyúlt, de már nincsenek fogódzóim – senki se háborgatott bennünket. Tanú nem volt. Gyanús alakokat nem láttunk. Ingrid egyedül élt a villájában.

– Nem félsz? – kérdeztem tőle néha.

– Mitől félnék? Ki vetődne erre? És vannak fegyvereim.

– Viccelsz?

– Dehogy. Ott vannak lent a férjem puskái.

– És tudsz bánni velük?

– Hát persze. Már voltunk vadászni, vadkacsára lődöztünk. Te engem mulyának nézel, kicsi Denis.

Lassacskán elmondtam neki, hogy éltem Thai-földön. A Thi-Ngan-epizód nélkül, természetesen. Ez nem tartozott senki másra. De a többit elmeséltem, apránként. Jó hallgató volt, át tudott alakulni bajtársá, fel tudta tenni a megfelelő kérdéseket. Azt hiszem, mint tapasztalt ápolónő sokat segíthetett volna a munkámban. Emlékszem, egyszer mondtam is neki:

– Kár, hogy férjnél vagy... Ha visszamennék egyszer keletre, elvinnélek magammal.

Az effélet csak úgy odavetjük, a legparányibb fontosságot se tulajdonítva neki, de aztán eljön a pillanat, amikor kiderül, milyen jelentőségteljesek voltak a szavaink. Egyébként mindaz, amit itt leírok, számított. Minden részlet olyan volt, mint egy-egy fogaskerék valamilyen nagy mozgó gépezetben. Az esemény előtt, amely később felforgatta az életemet, eltelt tehát bizonyos idő. Kezelésem hatása kezdett mutatkozni Claire-nél. Nem volt már olyan bolondos, vagy ha így jobban tetszik: nem játszotta már a felelőtlen gyereklányt. Mennyi volt valójában a – kétségkívül nem tudatos – színlelés a szokott viselkedésében, arról fogalmam sincs, és mivel nem vagyok ideggyógyász, ez őszintén szólva nem is nagyon érdekelt. Nem kívántam mást, mint hogy ne legyen folyton a nyakamon. Szívesen elmentem vele sétálni, csónakázni – imádta a hosszú bolyongásokat a csatornákon, amelyeknek minden zegét-zugát ismerte –, de ragaszkodtam hozzá, hogy időnként egyedül maradhassak. Ilyenkor leheveredtem az ágyon, és Ingridre, apámra, anyámra gondoltam, a helyzetemre, amely napról napra zavarosabbá vált. Megállapítottam, hogy gyáva vagyok, mert hagyom, hogy a dolgok úgy menjenek, ahogy akarnak, nem lépek fel erélyesen. Ingriddel például szakítanom kellett volna. Ez a képtelen viszony, amely amúgy sem tarthatott volna sokáig, csakis rosszul végződhetett, és miatta nem mertem nyíltan elővenni anyámat, és ezt mondani neki: „Beszéljünk csak a levélről, amit papa hagyott neked, mikor elment. Jól tudod, hogy be fogja adni a válókeresetet. Mi a szándékod?” Rögtön visszavágott volna, és kíméletlenül: „És neked mi a

szándékosan azzal a perszónával, akihez jársz? Jó példát adsz a húgodnak!”

Bizonyos perpatvarokhoz kifogástalan egészség kell, engem pedig alaposan megviselt a betegség, nem volt még elég erőm hozzá, hogy szembe szállhassak anyámmal és nagynénémmel. De finoman azért manőverezhettem, és nem is vesztegettem az időt. Panaszkodni kezdtem, hogy nedves a szobám.

– Ez merőben új – jegyezte meg anyám kimérten. – Azelőtt szeretted ezt a szobát.

– Lehet. De most már nem szeretem. Rosszul érzem magam benne.

– És mi az óhajod?

– Szeretném megkapni a papa szobáját. Sokkal jobb a fekvése, egész délután odasüt a nap.

Anyám gyors pillantással tudakolta meg nagynéném véleményét. A lehető legnyugodtabb hangon folytattam:

– Ennek a szobának most semmi haszna, és ez nagy kár... Gondolom, papa nem jön vissza egyhamar... ha egyáltalán visszajön.

Csend. Aztán anyám ezt mormolta:

– Fura egy ötlet!

Nyilvánvaló volt, hogy a tervem egyáltalán nem tetszik neki. Amíg ugyanis a gyerekkori szobámban lakom, továbbra is *a fiú* vagyok... a tékozló fiú, akit nem könnyű elviselni, de aki a látszat ellenére még mindig csak valamiféle rövidnadrágos kiskorú, és semmi köze a szülei viszályához. Ám ha bekvártélyozom magam az apám szobájába, hirtelen kellemetlen módon megnő a jelentőségem, és ha felteszek bizonyos kérdéseket, esetleg kénytelenek lesznek felelni rájuk. Mindez persze, sejtetheted, nem fogalmazódott meg bennem, csak épp

átsuhant az agyamon, mint néhány gyorsan szétfoszló árnyék.

– Az összes holmija ott van még – mondta anyám.

– Hát majd átviszem az én szobámba.

– De hát azt hittem, csak néhány hétig leszel itthon...

– Talán egy kicsit tovább, talán még addig se: min változtat ez? Ha még itt leszek, amikor a papa visszajön, természetesen átengedem neki a szobát.

„Amikor a papa visszajön!” Ezek a szavak, éreztem, úgy hatottak rá, mint a tű, amely a vénát keresi. De uralkodott magán – csak a nagynéném arca rándult meg. Aznap nem akartam jobban kiaknázni az előnyömet, mert biztos voltam benne, hogy előbb-utóbb tisztázni fogjuk a dolgainkat, és akkor már semmit se hallgatunk el. Szegény apám! Nagy szüksége volt ügyvédre, mert híve nemigen maradt... Hosszú sétát tettem Claire-rel, aki úgy kezelte a rudat, akár egy vén pákász. Olyan vízi ösvényekre kormányozta a ladikot, amelyekről addig sejtelmem sem volt. A nádszálak végigsimogatták az arcunkat, amitől nagyokat kacagott.

– Akarod, hogy elmeséljem neked a kis herceg történetét?

Nem. A név nem mondott neki semmit. Egészen lefoglalták a hajózás veszélyei, élénk, gyors, éles pillantása úgy röpdösött, mint egy mocsári állaté. Ha kimondják a válást, vajon kire bízzák ezt a kis vadócot? Amíg véget nem ér a per, be fogják zárni egy ideggyógyintézetbe. És nekem mi a szerepem ebben az ügyben? Mit tegyek?

Este Ingridnek is megemlítettem a gondjaimat. Most először beszéltem neki különös famíliámról. Persze sok mindent kihagytam, és igyekeztem könnyed lenni. Gondolhatod, hogy például apám levelét sem olvastam fel.

Csak céloztam rá, hogy elment, és hogy valószínűleg soká nem látjuk; hogy húgom elmeállapota aggasztó; hogy a kastély légköre kibírhatatlan. Annyira megkönnyebbültem ettől a vallomástól! Ha Ingrid nem lett volna elérhető, azt hiszem, a fáknak, a szittyóknak, a vizek csobogó népének magyarázok. Egyébként nagy figyelemmel és együttérzéssel hallgatott.

– Hihetetlen, amit mesélsz – mondta. – Valóságos regény.

Mulatságos, nem igaz? Éppúgy reagált, mint te. Ha elmondok egyet-mást családom belső életéről, mindig ugyanaz jön ki belőle. Mindenki meg van győződve róla, hogy regényalakokkal élek együtt.

– De apád, ugye, nem végleg ment el? – kérdezte Ingrid.
– Tudod, hogy hol találod meg.

– Hisz éppen ez az: nem tudom.

– Hogyhogy? Azt mondd, csak úgy elpárolgott?

– Hát igen, ez a megfelelő szó.

– Nincs esetleg nő a dologban?

Tétováztam, de aztán csak megrántottam a vállam.

– Nem volt egy kicsit szoknyavadász a papád? – érdeklődött tovább Ingrid.

– Hallottál róla valamit?

– Ó dehogy. Csak megmozdult a fantáziám. Miért hagyja ott egy férfi ripsz-ropsz a családját? És anyád nem jelentette be, hogy eltűnt?... Azt tudom, hogy az ő helyében én... Bocsáss meg. Úgy felhúzó magam, mintha az én problémám volna. Apádat csak egy icipicit ismerem, abból, amit a férjem mondott róla. Jó benyomást keltett. De mit bizonyít ez? A férfiak... szánalmas egy népség. Te kivétel vagy... legalábbis egyelőre. De ami Roger-t illeti... Hidd el, sokszor torkig vagyok veled, a titkárnővel meg a

klienseivel! A legújabb ötlete: üzletet nyitni Bordeaux-ban. Azt akarja, hogy menjek le vele én is, a jövő héten.

Felpattantam.

– Vannak napok, amikor valóban minden összeesküszik az ember ellen. Mikor indulsz?

Átfont a karjával.

– Maradj! Mesélj tovább...

– Mikor indulsz?

Hirtelen bosszús lett, otthagytott, és cigarettára gyűjtött.

– Fogalmam sincs. Roger ezt egyik percről a másikra dönti el... Szeretném majd tudni, mi van apáddal... És ne haragudj. Ha kénytelen leszek elmenni, hagyok levelet neked. Nem akarom, hogy nyugtalankodj.

Elnyomta a cigarettát, odajött hozzám, fejét a mellemre hajtotta.

– Szóval ragaszkodsz hozzám egy kicsit? – suttogta. – Vannak pillanatok, amikor eltöprengek rajta, hogy... Na jó. Szaladj gyorsan. Megint nagyon mogorva képet vágysz... Látom, hiába várom tőled, hogy megértsd a helyzetet. Te szabad vagy. Én nem vagyok az.

– Sokáig maradsz Bordeaux-ban?

– Nem. Gondolom, legfeljebb öt-hat napig.

Rövidebbre fogom. Rosszkedvűen mentem vissza Kerrarecbe, újra meg újra feltéve magamnak egy kérdést. Vajon ragaszkodom-e Ingridhez? Nem... Szeretek beszélgetni vele. De ez minden. Nyugodtan elmehet, ha van hozzá kedve... De öt perc múlva megint eltűnődtem: vajon ragaszkodom-e hozzá? És kezdődött előlről az egész. Becsülettel megvallom, ma se tudnám megmondani, bár megvan már a kellő távlat, hogy is álltam akkor Ingriddel... Te ügyvéd vagy, ismerned kell tehát azt a fajta

szerelmet, amely hosszú ideig csak pislákol. Sokszor elfelejtjük, hogy a fény, még ha alig világít is, azért már láng. Mégis kételyeim voltak. Írd meg, hogy kételyeim voltak. Hangsúlyozd. Ezt sohasem hangsúlyozhatod eléggé.

Lefekvés előtt összeszedtem a holmimat: meg se telt vele a bőröndöm. Olyan kevés cókókkal jöttem vissza Franciaországba, mint amennyivel a katona hadba indul. Átköltözésem csak formáság volt. És akkor felfedeztem, hogy a bőrből való kis piros kulcstartó, amelyet azért vettem, hogy megkísértem Claire-t, szőrén-szálán eltűnt. Ellopta. Biztosan az orrom előtt, egy profi gyorsaságával és magabiztosságával. Hogy mikor? Őszinte leszek: nem örködtem sem állandóan, sem éberem. Túl sok dolog kavargott a fejemben. De elhatároztam, hogy újrakezdem, megint figyelni fogom Claire-t.

Gyógymódom a jelek szerint beválik – miért ne kúrálhatnám ki hát ebből a lopkodáskényszerből?

Másnap reggel, mint ahogy eltökéltem, bevonultam apám szobájába. Szélesre tártam az ablakot, amely délnyugat, vagyis Saint-Nazaire felé nézett; jó időben látszottak a daruk is, mint megannyi rovátka az égen. A berendezés majdnem szegényes volt. Apám sose fordított nagy gondot a kényelmére. Keskeny ágy, heverő, karosszék fényesre kopott oldaltámlákkal, két szék, és egy ünnepélyességet árasztó vendée-i szekrény, amelyben egy üldözött *huhogó* kellemes menedéket találhatott volna. Csak némi ruhaféle volt benne, vadászmellény, bélelt bekecs, két utcai ruha és több hosszúnadrág. A felső polcon fehérnemű. Néhány pár erős cipő, amilyenre vidéken szükség van. Szerettem volna tudni, hogy volt öltözve apám, amikor elment a kastélyból. A legjobb

öltönye ugyanis itt lógott egy vállfán... Szürke színű, újnak látszó öltöny. Ne felejtse el, nővel volt találkozója. Tehát törődnie kellett a küllemével. Nem indulhatott el valami ócska gúnyában. Erre azt mondod, hogy tartania kellett tőle, hogy anyámba vagy a nagynénémbe botlik. Meg aztán ott volt Claire, aki úgy járt a nyomában, mint egy kiskutya. De a fenébe is! A szerelmesek felettébb találékonyak. Levettem a zakót az akasztójáról. Szép anyag. Egyszerű szabás, de van stílusa. Láthatólag mérték szerint készült. Majd beszélek az öreg Fouchard-ral. Még nem faggattam ki alaposan. Nyilván észrevett valamit, hallott egy-két pletykát. Lehetetlen, hogy senki se látta volna apámat a Françoise-ával. Aki otthagyja a családját, mint ő, az elő szokta ezt készíteni. Jön-megy, többé-kevésbé titokban. Az öltöny kérdését érdemes lenne tisztázni. A logika azt kívánná, hogy ne legyen itt. Hacsak nem volt apámnak egy másik is, amit előre elhelyezett valahol egy bőröndben, egy kis fehérneművel együtt. Aztán már csak be kellett mennie Nantes-ba vagy Saint-Nazaire-be, ahol a barátnője várta. Egy szállodában ruhát váltott, és így átalakulva vágott neki a nagy kalandnak.

Gépiesen átkutattam a zakót... Zsebkendő, zsebkés, a belső zsebben pedig egy kétrét hajtott boríték. Rajta egy utazási iroda címe: Nantes, Commerce tér. Lázás izgalommal nyitottam ki. Már éreztem, hogy...

Ami előkerült, két első osztályú jegy volt Párizsba és két repülőjegy Velencébe; az egyik Raoul de Lespinière, a másik Françoise Hinkle névre.

Most keresem a megfelelő szót, és csak ezt találok: letaglózva. Valósággal le voltam taglózva. Apám nem ment el. Meghalt.

És ha meghalt, ez azt jelentette, hogy megölték. Agyamban mintha nagyfeszültségű áram hegesztette volna egymáshoz a gondolatokat. Fejem tüzelt. Leültem az ágyra. A jegyeket legyezőszerűen tartottam magam előtt, kezem remegett. És bár a zokogástól összeszorult a torkom, hirtelen kitört belőlem a nevetés. Velence! Szegény lúke apám! Szegény öreg papa! Hát erre vágyott. Hány év óta már? Velence! Ennek kellett volna kárpótolnia mindenért. Velence az imádott asszonnyal, akinek ráadásul Hinkle a neve... Honnan szedte ezt a nevetséges, ezt a gyerekes tervet? Melyik múlt századi regényből merítette? De hisz mindenki kötözni való bolond az én istenverte familiámban!

Néhány percig úgy bögtém, akár egy taknyos kölyök. Aztán megint a felszínre vetődtem, és hogy úgy mondjam, fel mertem emelni a szemem a rám leső elméletek sorára. Először is apámat nem ölték meg. Képtelenség. Ez a feltevés csak azt bizonyította, hogy szellemileg nem vagyok rendben. De hát akkor? Nos, az utolsó pillanatban valószínűleg meggondolta magát. Mivel érezte, hogy szemmel tartják, úgy tett, mintha szokott sétájára indulna, elment ehhez a Françoise Hinkléhez, valószínűleg Saint-Nazaire-be, s onnan együtt utaztak tovább, hogy hova, azt nem lehet tudni. Ez volt a legegyszerűbb megoldás. Ha ezt elvetem, újra azokba a nehézségekbe vagy inkább képtelenségekbe ütköztem volna, amelyek már megállítottak bennünket Nédélec doktorral: szökés – nem. Baleset – nem. Öngyilkosság – nem. És végtére is mit tudok? Az a férfi, aki nem restelve a fáradságot helyet foglaltatott egy bizonyos napra vonaton és repülőgépen, vajon visszakozik-e az utolsó pillanatban, lemond-e egy útról, amelytől annyi örömet remélt, hogy meghúzza magát

a szeretőjével valami eldugott helyen? Inkább tételezzük fel, hogy hirtelen összeveszték, szakítottak, s ez végzetes lépéshez vezetett. Jó. Ám ebben az esetben hol a holttest? Már sokan fulladtak vízbe a Brière-ben. De mindig megtalálták őket. Viszont ha netán bünténnyel állunk szemben... Az áldozatot könnyű eltemetni. De kit gyanúsítsak? Ki a tettes? A legszívesebben bedobtam volna a törülközőt, annyira tanácstalan voltam. A jegyeket a tárcámba tettem, a zakót pedig visszaakasztottam. Aztán arra gondoltam, hogy egyeztetni kellene a dátumokat, és újra szemügyre vettem a jegyeket.

Nézzük csak: én pénteken, 14-én érkeztem meg Kerrarecbe. Apám négy nappal előbb, tehát hétfőn, 10-én tűnt el. A vonatjegyeken 11-i, a repülőjegyeken 13-i dátum volt. Eszerint két napot Párizsban akart tölteni. Összeakadhattunk volna a metróban! Fojtogatott a szomorúság. A dátumok egybevetéséből semmi újat se tudtam leszűrni. Apám a tervezett indulása előtti napon tűnt el. Mi következik ebből?

Újra elolvastam a levelet. Magamban megismételtem a mondatot, amely esetleg kulcsot adhat a rejtélyhez: „Nem tettem előkészületeket, nehogy felfigyeljenek.” Igen, hogyne, nem történt semmiféle előkészület, se hétfőn, se vasárnap. Mindnyájan elmentek misére, apám vezette az öreg Peugeot-t, anyám mellette, Claire és a nagynéném hátul ült. Könnyen el tudtam képzelni a jelenetet, a három nő megáldozott, mint minden vasárnap, apám pedig ábrándozott. Sosem vallotta be nekem, de tudtam, hogy nem erős oldala a vallás. Természetesen nem is hadakozott ellene. Ám anyám szükagyú mindent elfogadása és mindent betartása, nem beszélve sógornője

másokat is zaklató vakbuzgalmáról, gyakran kihozta a sodrából.

Ezen a vasárnapon tehát résen kellett lennie és kedvesnek mutatkoznia, arra gondolva, hogy úgyis vége, hogy utoljára még összeszedheti magát. De az előző héten? Akkor feltétlenül találkozott a barátnőjével. Igaz is – ne haragudj ezért a zagyválásért, de ebből is kitűnik, milyen zavarodott voltam –, melyik öltönyét viselte apám, amikor elkísérte a családját a templomba? Hirtelen megszállt a bizonyosság: az a zakó volt rajta, amelyet az imént átkutattam. Mérget vettem volna rá, hogy a szöveten át megtapogatta a jegyeket rejtő borítékot. Nem, nem ábrándozott. Képzletben már Velencében volt.

Keserves kinnal tudtam csak kézben tartani gondolataim fonálát. Minduntalan kicsúszott, ha mondhatom így, az ujjaim közül. Miközben igyekeztem világosan megfogalmazni a kérdéseket, amelyeket majd felteszek Fouchard-nak, furcsamód az átöröklésen is elmélkedtem. Mit köszönhetek apámnak? Ábrándosság, az nincs bennem. De van elvagyódás: ki a megszokott környezetből, ki akár az országból is! És a zárkózottságom, a titoktartási hajlamom. Mi több, a bizalmatlanságom... Már tudtam például, hogy ezeket a jegyeket itt a kezemben nem fogom megmutatni anyámnak. Vagy legalábbis nem mindjárt. Előbb szeretnék egy kicsit tisztábban látni. Öreg szolgánk után megpróbálok kapcsolatba lépni ezzel a Françoise-zal. Mivel apám a háború alatt ismerte meg, egészen biztos, hogy a nagybátyám ismeri valamennyire az ügyet, mert a két fivér akkoriban jól megértette egymást. Vele kell tehát kezdenem.

Vagy ad néhány felvilágosítást, vagy be se enged, amilyen a kedve éppen. Próba – szerencse.

Visszatettem a jegyeket a tárcámba, és hosszasan mosogattam az arcomat. Újabb adalék: apám rég lemondott már a fürdőszobáról, mert a felesége és a sógornője – apró-cseprő, gondosan adagolt piszkálódással – lassacskán kiszorította. Beérte egy mosdótállal meg egy kancsó vízzel. Ha alaposabban akart tisztálkodni, elment a mosókonyhába, ott aztán lubickolhatott kedvére. Én is a mosdótálat használtam. Úgy rémlett, apám arca egészen közel van az enyémhez, és hamarosan megtalálom a titok nyitját. Megráztam magam, aztán kiürítettem a bőröndömet és elraktam a holmimat. Egy kicsit megnyugodtam. Hál' istennek szabad vagyok, szabadon nyomozhatok, nem kell számot adnom senkinek. Igen, semmi kétség, sokkal jobban hasonlítottam apámra, mint képzeltem. De legalább nem voltam érzelmes. Egy nő kedvéért sohasem.

Tudom. Az ellenvetésed: Ingrid. De ő csak jó pajtás, és mellesleg jó tanácsadó. Neki elmesélhetném apám történetét, a jegyekre hivatkozva. Idáig jutottam el a gondolataimban, amikor kopogtak az ajtón. Claire lépett be.

– Papa hol van? – kérdezte döbbenten.

A következő menet a tiéd, drága barátom. Nem fogom apróra elmesélni, hogyan telt el a nap hátralevő része. Majd fess le Claire-t, amint felbolydulva, nyugtalanul szimatol körül bennünket, mintha sejtené, hogy titkolunk előtte valamit. Ugyanez vonatkozik anyámra és nagynénémre: nekik nem voltak olyan pszichikai képességeik, mint Claire-nek, de jobb megfigyelők voltak. Mivel nem nagyon tudok színlelni, általában úgy alakítom az arcomat, hogy gondterhelt és egyben szórakozott legyen, egy kicsit mint a feltalálóié, akinek még tökéletesítenie kell a makacskodó művét. Így sikerült elkerülnöm azokat a kérdéseket, amelyekről leginkább tartottam, vagyis amelyekre mindenképp válaszolni illik, s a válasz aztán alkalmat ad gyanakvó megjegyzésekre is. „Fáradtnak látszol ma reggel... Nem romlott az állapotod?” Ilyenkor az ember ezt mondja: „Nem. Egész tűrhetőn érzem magam.” És rögtön elemzik, értékelik a szavait, a legtitkosabb rezdüléseket is észreveszik. Ha az arcom több ingerültséget árulna el, mint fáradtságot, az érdeklődők összenéznek. „Már megint mivel bántottuk meg? Mit vethet a szemünkre?”, és tüstént valamiféle villámokkal terhes elektromos térben érezheted magad. Tehát nincs mese. Jobb, ha elődalogsz. Claire egy lépést tesz, utánam akar jönni.

– Maradj – mondja anyám. – Láthatod, hogy nem kellesz neki.

Ingriddel szerettem volna beszélni, azt se bánva, hogy esetleg az idegeire megyek a családi bonyodalmaimmal. A tölgy törzsében levél várt. Nem egy csókokkal borított puszta papírlap, hanem igazi levél, amelyet ezennel rád testálok. Most is előttem van, amikor ezeket a sorokat rovom:

„Denis drágám!

Kénytelen leszek egy hétre elmenni. Már akkor tudtam, hogy hamarosan indulnom kell vissza Nantes-ba, amikor legutóbb elváltunk, de olyan bosszúsnak látszottál... nem akartam megmondani neked. Hozzá kéne tennem: se ezt, se mást. Az igazság ugyanis az, hogy már sehogy se tudok kijönni a férjemmel. A sűrlődások persze nem tegnap kezdődtek. Folyton-folyvást félrelépett. Ami engem illet, bevallom, nekem is voltak ügyeim, de csak futó kalandok, kivéve egyet, sok évvel ezelőtt. De mindez már a múlté – temiatad, drágám. Te egyenes vagy és becsületes és egész biztosan olyan ember, akinek csak egy szerelem van az életében. Neked megmondhatom: utálok azokat a férfiakat, akik elcsavarják a nők fejét, szerenádot adnak, aztán hajnalban meglógnak az erkélyen át. Roger ebbe a fajzatba tartozik. A szeretőit megcsalja, a feleségével goromba. Képzeld el, én vagyok a sofőrje, amikor nem taxin közlekedik. A bordeaux-i útjához szüksége van a Cadillacre. Tehát hazafütytyent. Amíg nem találok veled, még ment valahogy a dolog. De most már vége, mert szeretlek. Rövidesen tisztázom is veled a helyzetet. Tőled viszont semmit se kérek. Csak azt, hogy veled maradhassak, amíg Franciaországban vagy, mert tudom, hogy pillanatnyilag szükséged van rám. Egy hét, drágám – nekem hosszú lesz nagyon, de remélem, hogy

neked rövid lesz. Hogy aztán mi jön? Nem akarom tudni, hogyan alakul majd a jövőnk. Egyvalami számít, az, hogy szeretlek.

A közeli viszontlátás reményében, szerelmem:

a te Ingrided.”

Ha akarsz, elhiszed. Büszkének kellett volna lennem, meghatódnom, érzékenyülnöm és így tovább. Nos, ebből semmi se lett. Majdnem kifakadtam: „Ne, ne! Ne mindent egyszerre!” Tudniillik a „jövőnk”-re utaló mondatot, ha nem is fenyegetésnek – annak mégse –, de nyugtalanító megjegyzésnek éreztem. Sejtelmem sem volt, hogy Ingrid ezen a módon kötődik hozzám, vagy ha így jobban tetszik neked: nem hittem volna, hogy igazi gyöngédség is telik tőle. Talán egy kicsit együgyűnek fogsz tartani. Nem zavar. Nekem az a fontos, hogy megértsd azt a szegény ördögöt, aki voltam. Mivel Ingrid igyekezett vidám, sőt néha egy cseppet cinikus is lenni, gyorsan megszoktam, hogy pajtásként kezeljem. És most mintha csakugyan ezt mondta volna: „Otthagytam a férjemet a kedvedért.” Hülyének éreztem magam. Alapjában véve semmit se tudtam a nőkről. Anyám vagy a nagynéném vagy a húgom mellett valóban nem ismerhettem meg őket. Thi-Ngan, aki a karjaimban halt meg, ez volt az én misztikus kalandom, afféle ellenszerelem, amely meghozta nekem a békét, és többet is: az idővel és a kinnal versenyt futó orvos figyelmes közönyét. Lehetséges, hogy Ingrid majd megtanít rá, mi a gyöngédség, a lelkifurdalás meg a szív többi megnyomorítója?

Az igazat megvallva, inkább dühös voltam. Zsebre vágtam a levelet, és itt kihagy az emlékezetem... Megint ott látom magam a tó partján: Fouchard-t vártam.

Visszajöttem volna a kastélyba? Kitől hallottam, hogy az öreg halászni ment? Néhány kép hiányzik a filmemből. Érdektelen mozzanatok, a vágó az ilyeneket mindig kihagyja, ha azt akarja, hogy tömör legyen az elbeszélés. Egy rönkön ültem azon a sáros parton, ahol Claire kenuja is hevert. Egyszer csak felbukkant az öreg Fouchard, a víz sodrára bízva a ladikot. Lerakta a rudat, és fölemelt egy rekeszt, amelyben angolnák nyüzsögtek.

– Nem valami fényes – mondta. – Ha meggondolom, mit fogtam azelőtt...

Kiugrott a partra és segítettem neki a szárazra húzni a csónakot.

– Nézze meg ezeket. Nem tudom, hova lettek a nagyok. Mind igyekszik elfelé, amerre tágasabb, az biztos... És ön jól van, Denis úr?

– Nem nagyon. Űlj csak le ide mellém... Az angolnáid várhatnak. Szeretnék megint apámról beszélni veled.

Fouchard lassan elővette a pipáját meg az elnyűhetetlen dohányzacskóját. Éreztem, hogy igencsak szeretne másutt lenni.

– No, próbálj csak visszaemlékezni – mondtam. – Nem volt olyan régen... Apám tizedikén, hétfőn tűnt el, ebéd után... így van? Jó. Te láttad utoljára?

– Nem én, abban biztos vagyok. Eugénie... Láta, ahogy kifelé ment a nagy fasorban. Én a garázsban voltam. Olyan volt, mint máskor.

– De milyen ruha volt rajta?

– Azt Eugénie nem figyelte meg.

– És mikor kezdtetek nyugtalankodni?

– Este. Ajánlkoztam, hogy kijövök és szétnézek itt.

Széles mozdulattal – pipáját nem tette le – körülmutatott a füves-nádas tájon.

– A ladik? Használta apám a ladikot?

– Nem. Ott volt a pirog mellett. (Sosem tudta rászánni magát, hogy kimondja a *kenu* szót.)

– És akkor? Mit csináltál?

– Elindultam a laddikkal, és végigjártam a kedvenc helyeit. Ahol üldögeálni szokott, és fújta a füstöt, így valahogy, és csak nézett a semmibe. Nem törődött velem, hogy múlik az idő. De most nem volt sehol.

– És mit gondoltál, mondd meg őszintén, amikor mindnyájan megértettétek, hogy végképp elment?

Az öreg elgondolkodott, újra meggyújtotta a pipáját, kiscercintett a két bakancsa közé.

– A gróf úr szabad volt – mondta végül.

– De azért csak van valami elképzelésed? Ide hallgass... Te közénk tartozol. Nem vettél észre semmit? Ígérem, hallgatok, de nem bírom elviselni, hogy sötétben kell tapogatódnom. Találkozott apám valakivel?

Fouchard megrázta a fejét, és ez nemcsak azt jelentette, hogy nem tudja, hanem főképp azt, hogy nem is árulná el. De nem hagytam annyiban a dolgot.

– Elvitte a kocsit az előtte való héten?

– Nekem sokfelé van munkám, Denis úr... Úgyhogy...

– Lehet, hogy beugrott Nantes-ba?

– Előfordulhatott.

Hagytam, hadd teljen el egy perc. Fouchard azt hitte, hogy végeztünk, és felállt.

– És ha meghalt? – mondtam csöndesen.

Úgy zöttyent vissza, mintha elmetszettem volna a lába inát, és elejtette a pipáját.

– Denis úr... Nem... Ezt nem szabad... Először is, nem igaz... Én nem tudok semmit.

Hebegett, felszedte a pipáját és a rekeszét, és feltápáskodott.

– Bocsásson meg, Denis úr... Vannak szavak, amik ránk hozzák a bajt.

És már ment is, de olyan görnyedten, öregesen, hogy átvillant az agyamon: talán beteg. Utánakiáltottam:

– Hé! Ne siess annyira.

Félig megfordult, horpadt szalmakalapját a tarkójára lökte. Utolértem.

– Volt-e apámnak összetűzése valakivel?

– Nem. Dehogysis. Mindenki nagyra tartotta. Igaz, pereskedett Belleau-ékkal az átjárási jog miatt. De csak borsot akartak törni egymás orra alá, nem többet.

– Más téma. Sokat vadászott apám?

– Idényben vadászott, de egészen keveset. Tilalom idején pedig soha. Ezt jól tudom, mert én tisztogatom a puskáit.

Tenyerével a rekeszre ütött.

– Vinnem kell őket Eugénie-nek, Denis úr.

– Jó. Csak még egy kérdést. Anyám érdeklődött nálad apámmal kapcsolatban?

– Soha. Ő túlságosan...

– Mondd csak ki: túlságosan büszke.

– Ezt én nem engedhetem meg magamnak.

– És a nagynéném?

– Szintén. Egy szót sem szólt.

– Köszönöm. Tudod, kutatok. Olyan érthetetlen, hogy így nyoma veszett... No, eredj. Szedd a lábad.

Tétovázott.

– Denis úr...

– Igen?

– Szeretném megköszönni önnek, ha megengedi... amit a kislányért tett. Sokat javult az állapota. És nekünk ez a gyerek...

– Persze, Fouchard. Én is úgy néztem rád mindig, mintha a nagyapám volnál. Tudod jól.

– Köszönöm, Denis úr.

Remélem, kezd kialakulni a képed az öregről. Hadd tegyem még hozzá, hogy neki is megvoltak a fogyatékoságai. Alkalomadtán beszszelt egy kicsit. Gorombáskodott a feleségével. És hogy némi zsebpénzt szerezzen magának, gátlás nélkül fosztogatta a vizeinket. A vendéglősök, mintha a világ legtermészetesebb dolga volna, rendelték nála a csukákat a lakodalmakra vagy az elsőáldozási ebédekre. Apám mindig szemet hunyt. A mocsár halállománya kimeríthetetlen, nem igaz?

De hogy visszatérjek a problémámhoz: egy tapodtat se jutottam előbbre. Egy óra múlva bezárkóztam az irodába, és felhívtam a nagybátyámat. Egy nő vette fel a kagylót; Clémence-nak hívták, és a házvezetőnő volt. Jó. Felőlem lehet. Vigyáztam, nehogy kimutassam a meglepetésemet. Elmagyaráztam neki, hogy dr. Lespinière vagyok, és hogy szeretnék benézni a nagybátyámhoz – ő, legfeljebb egy óra hosszára –, mert bizonyos családi jellegű felvilágosításokra volna szükségem. Éreztem, hogy a kíváncsiságtól kiszárad a szája. Azt mondta, a nagybátyám kiment a kaptáraihoz, de egészen biztos, hogy örülni fog nekem. Másnap délutánra beszéltem meg a találkozót. Tudnod kell, hogy a nagybátyám sose házasodott meg, hogy időről időre, amikor nagyon ránehezedik a magány, felvesz egy házvezetőnőt, és hogy igazi parasztként él Saintes-től nem messze, egy Le Maine-André nevű kis birtokon, és méhészkedik. A mézének jó híre van az egész vidéken,

mert nem restell eljárni a megyebeli vásárookra: saját maga szolgál ki, és szépen keres.

– Egy Lespinière, aki vásározik-mondta néha anyám, elhúzza a száját.

– Lakókocsival – tette hozzá nagynéném.

Évek óta nem láttam a nagybátyámat. La Baule-ban béreltem egy Renault-t, és ebéd után útra keltem, olyan okra hivatkozva, hogy anyám gúnyosan felnevetett:

– Ahhoz képest, hogy orvos vagy, nagyon körülményesen gyógyíttatod magad -jegyezte meg. – De hát a te dolgod... Claire, légy szíves, ne kezdj el pityeregni. Ez bosszantja a bátyádat. Majd elvisz máskor.

Mindig bekövetkezett köztünk ez a csattanás: az összecsapó kardok zaja. Siettem is az indulással, és csak akkor lélegeztem fel, amikor megpillantottam Saint-Nazaire-t. Később, miután átkeltél a Loire-on, eléred La Roche-sur-Yont és Lugont: ez a Vendée. Aztán La Rochelle, majd Rochefort következik. Nagyon kellemes séta. Le Main-André néhány kilométerre van Saintes-től, Taillebourg irányában, egészen közel a Charente-hoz. Mielőtt megírod ezt az epizódot, ajánlom, ruccanj le, nézz szét. A táj a Touraine-re emlékeztet, és hébe-hóba szélrohamok söpörnek végig rajta: a tenger felől jönnek. Fél öt körül érkeztem meg Maine-Andréba, vagyis elég korán ahhoz, hogy nagybátyám ne higgye, kötelessége meghívnia vacsorára. Egyébként már várt, egy nagy vadászkutya nyakörvét markolva, „aki” a jelek szerint nemigen rokonszenvezett velem. A bácsikámon kockás ing volt, amelyet a vadnyugati filmekben hordanak, és kopott bársonynadrág. Súlyos, görbe pipáját alig vette ki az agyari közül, amikor odavetette: „Isten hozott, öcsém.” Kissé mögötte egy negyvenesnek látszó nő állt, arca

kendőzetlen volt, szemernyi festék nélkül, és a haja feszesen hátrafésülve, de a szeme szép. Nagybátyám előretuszkolta.

– Clémence – mondta.

Aztán engem mutatott be neki:

– Lespinière doktor, afféle Albert Schweitzer, ahogy hallom.

Nem nagyon volt ínyemre ez a gunyoros hang, de nagybátyám megvetett mindenkit – sose tudtam meg, hogy miért-, aki Kerrarecben élt. Sietve tisztáztam a dolgokat.

– Erre visz az utam – mondtam – és nem akartam úgy áthajtani Saintes-en, hogy nem üdvözöllek.

– Akkor gyere be.

Tágas, charente-i stílusban berendezett konyhába vezetett, ahol a bútorfényesítőnek és az égő fának illata érződött. Leültem, vele szemben, egy asztalhoz, amelyen a cséplőknek és a szüretelőknek oszthatták valaha az ételt. Méhek zümmögtek át a helyiségen, s az egyik a kezem mellett szállt le.

– Ne törődj vele – mondta nagybátyám. – És főképp ne kergesd el. Mindig akad néhány, aki összevissza mászkál a házban. A méz illata, persze... No meg a kíváncsiság. Az emberek éppúgy érdeklik őket, mint a virágok. És hogy szeret fecsegni ez az aprónép, vagyis duruzsolni... Nincs fogalmad róla.

Clémence egy palackot és poharakat hozott.

– Pineau – közölte nagybátyám. – De különleges. Majd meglátod.

– Csak megkóstolom. Elég rossz állapotban vannak a beleim.

– Gyere ide mellém – szólt oda Clémence-nak.

Megtöltötte a poharakat, újra megtömte a pipáját, összefonta a karját.

– Hát tessék. Halljam. Mit akarsz megtudni tőlem?

– Apámról van szó. Eltűnt.

– Köztünk maradjon – mondta nagybátyám okosabbat nem is tehetett volna. (Clémence-hoz fordulva:) Ha ismernéd a sógornőmet, megértenéd. (Hozzám fordulva:) Talán megszőktetett egy pásztorlányt?... Bocsáss meg. Látom, nincs kedved a viccelődéshez. Na jó. Lelépett. És akkor?

– Írt nekem, és a levelében beszél egy bizonyos Françoise-ról... a háború alatt ismerte meg, negyvenegyben vagy negyvenkettőben.

– Negyvenegyben – döntötte el nagybátyám. – Jól emlékszem rá. Apád akkoriban gyakran írt nekem. (Clémence-hoz fordul:) Hadd magyarázom meg. Mi Lespinière-ek Angers-ban laktunk. Apám a helyi újság főszerkesztője volt. Amikor látta, hogyan fordulnak a dolgok – még Angersban is nagyon nehéz volt élelmet szerezni, ráadásul bennünket is féltett –, elküldött mind a kettőnket falura. Raoul az anyánk egyik barátnőjéhez került Guérande-ba, engem pedig egy távoli rokonra bíztak, aki Jonzacban lakott. Néhány hónap múlva letartóztatták a szüleinket, és azóta se hallottunk róluk.

Csönd támadt. Ezt a történetet, sajnos, már ismertem. Gyorsan visszatértem tehát Françoise-ra.

– Hogy hívták azt a guérande-i barátnőt? – kérdeztem.

– Hébrard-nak... Yvonne Hébrard-nak. Vallásos könyveket árult; a katedrális mellett volt az üzlete. Megjegyzem, sose jártam Guérande-ban. Mindezt Raoultól tudom.

Keze fejével gorombán elhessentett egy méhet, amely a pohara szélére próbált leszállni.

– Ez nem a mieink közül való! – kiáltotta.

Aztán Clémence-ra kacsintva, hangot változtatott:

– Ennek az Yvonne Hébrard-nak volt egy unokahúga, aki otthagya Párizst és nála keresett menedéket. Valamivel fiatalabb volt Raoulnál... Françoise...?

– Françoise Hinkle – vágtam rá.

Nagybátyám megrázta a fejét.

– Nem... Nem Hinkle.

Úgy tett, mintha az emlékei közt kutatna, de nyilvánvaló volt, hogy csak velem ingerkedik.

– Françoise?... Várj csak... Akkoriban mintha Mège lett volna a neve. Igen, ez az: Mège. (Clémence-hoz fordult:) A bátyám szerint csodaszép lány volt. Csak azért levelezett velem, hogy róla áradozhasson. Nekem nyilván nem volt semmi mondanivalója. De hát, tudod, az első lány, akihez az ember közeledik, főképp ha az ember olyan, mint Raoul... (Hozzám fordult:) Mert az apád nagy szoknyabolond volt... trubadúr-szoknyabolond, ha érted, hogy mit akarok mondani... A vérében volt a dolog, de leginkább a romantika.

– Nem őrizted meg véletlenül a leveleit?

– Ugyan már. Én nem poézissal foglalkoztam, hanem feketézéssel, ha éppen tudni akarod.

Gonoszul felnevetett, és megtöltötte a poharát.

– És mi lett ezzel a Françoise-zal? – kérdezte Clémence.

– Gondolom, megint összekerült a bátyámmal, és csak azt nézték mind a ketten, hogy merre tágasabb. (Hozzám fordulva:) Talán tévedek? Nagy betyár ez a Raoul!... És te futsz utánuk?

Kis híján elvesztettem a türelmemet, és az arcába vágtam: „A bátyád halott!” De inkább rákényszerítettem magam, hogy igyam egy korty bort.

– Igen – mondtam –, mi lett ezzel a Françoise-zal?

– Megint csak Raoul idézem: a saint-nazaire-i bombázások után mind a hárman bemenekültek a mocsárba, Saint-Joachimbe, aztán megérkeztek az amerikaiak. Raoul csatlakozott a gavre-i erdőben tanyázó F. F. I.-sekhez. A németek viszont megszervezték a saint-nazaire-i zsák-ot. Ami Françoise-t illeti, ő továbbra is Saint-Joachimben maradt a nagynénjével. Raoulnak ekkor már alig volt ideje, hogy írjon nekem. Az ideálja ott ült a zsákban, neki meg a másik oldalon kellett darvadoznia: majd megölte a szerelem.

– Csak ne gúnyolódj – mondtam hidegen. -

Apám harcolt. És hihetetlen kockázatokat vállalt, hogy a Brière-en át eljusson Saint-Joachimbe.

Nagybátyám megrántotta a vállát.

– Ne olyan hevesen! – mondta. – Már megbocsáss. Hogyne, voltak csetepaték itt-ott. De végtére is mindenki tudta, hogy a háborúnak nemsokára vége lesz, és a németek meg fogják adni magukat. Így aztán többnyire békében hagyták őket.

– Ennek ellenére apám...

– Jó, jó... Ne izgasd fel magad. Raoul hős volt igazi romantikus hős, ha ez örömet szerez neked. Különben a história tényleg szép... A fiú, aki bujkálva vág át a megszállt területen, hogy találkozhasson a szerelmével, épp csak hogy megcsókolhassa, és már indul is vissza... Igen, a história szép, de csúnya vége lett. Pont a fegyverszünet előtt a bátyám vírusos májgyulladászt kapott.

A nantes-i kórházba került, és hónapokig ki se mozdulhatott.

– És Françoise? – kérdezte Clémence.

Nagybátyám megfogta a nyakát, és gyöngéden megrázta.

– Ha te egyszer elindulsz valamerre... Szóval Françoise... Hát bizony: volt – nincs. Ahogy újra járni kezdtek a vonatok, rögtön hazament Párizsba. Aztán nem jött róla semmiféle hír. Te nem tudod, milyen idők voltak azok... Az ország egyik fele kereste a másikat... a levelek elvesztek... Hogy rövid legyen, Raoul, mihelyt erőre kapott, nyomozni kezdett. Nekem legalábbis ezt mondta. De szerintem elég hamar elfogyott a türelme. És végül is hagyta, hogy megházasítsák. A Courtenoy-k rátették a kezüket. Sose tudtam meg, hogy valójában mi is történt. Nekem is akkor kellett megalapoznom az életemet... Mit akartál még kérdezni tőlem?

– Azt hittem, többet tudsz mondani erről a nőről.

– De hiszen apád írt neked: azt nem mesélte el, hogy akadt megint rá?

– Nem, éppen ez az.

– És neked nem jutott eszedbe, hogy elmenj szaglászni Guérande-ba?

– De hát sejtelmem se volt róla, hogy Françoise nygyvenegyben Guérande-ban lakott!

– Nos, én a te helyedben visszamennék, kutatnék, kérdezősködnék. De egyáltalán, mik az elképzeléseid? Hogy apádat mint megtérő bűnöst visszaviszed majd Kerrarecbe? Gondolhatod, hogy árkon-bokron túl vannak már. És a fenébe is! Nem hagyhatnád őket békében? Ide figyelj, én nem szoktam tanácsokat osztogatni, de hidd el, jobban teszed, ha visszatérsz a zuluk közé, és elfelejtesz

minden mást. Nekem a bátyámról mindig az volt a véleményem, hogy balek, hogy kizsákmányolt, sőt kimondom kereken: hogy szép példánya a férjek harmadik világának... De ha végre kitört a börtönéből, ne akard megint becsukni, az Isten áldjon meg. Joga van hozzá, hogy boldog legyen. (Clémence-hoz fordulva:) Nem igaz, kicsikém? (Hozzám fordulva:) Most pedig, minthogy sietős az utad, nézz az órára. De majd gyere el egyszer... Amikor jobban ráérsz... Megnézzük a kaptárokat. Nagyon érdekesek, meglátod.

Így zajlott le a látogatásom. Vigyáztam, hogy semmit se felejtsek ki. Az a néhány csepp alkohol, amit megittam, egyre jobban kellemetlenkedett, úgy döntöttem tehát, hogy Saintes-ben éjszakázom. A szobám ablakából néztem, hogy ereszkedik le a sötétség a folyóra. Françoise! Talán ő ölte meg apámat. Annyira ki voltam merülve, hogy a leghóbortosabb feltevéseket is ellenállás nélkül fogadtam el. Megakadályozták, hogy elmenjen, szegény, ezt most már nyilvánvalónak találtam, és nincs olyan sok módja, hogy visszatartsanak valakit. Vagy bezárják, vagy elteszik láb alól. Bezárni? Nevetséges. Akkor hát...

Az utcai lámpák kigyulladtak. A vizet visszfények népesítették be. Lustán merengve, félig már bóbiskoltam. Ez a Françoise... a felszabadulás után miért nem igyekezett ő is megkeresni apámat? És amikor harminchét év múltán a véletlen jóvoltából ismét szemtől szemben álltak egymással, vajon olyan lelkesedés öntötte-e el, mint apám hitte?

„Balek” – mondta a nagybátyám. Nem. De legyőzték az egyhangúan pergő napok, elvesztette a fejét... Hogy véget vessek a töprengésnek, bevettem egy altatót. Holnap irány Guérande. Érdeklődöm. Természetesen kudarcot vallok,

visszatakarodom Kerrarecbe, és sose fogom megtudni az igazságot. Eh, jobban jártam volna, ha Thaiföldön maradok.

Másnap megint útnak eredtem, ellenkező irányban. Egyáltalán nem áltattam magam. Françoise Mège már biztosan nincs a környékünkön.

És ki tudja, talán ő is nyomtalanul eltűnt. Kisérteteket hajszolok. Ám a szép időben a táj, a fák, a virágok még valóságosabbnak, még megfoghatóbbnak látszottak, s a lelkem mélyén így szinte biztosra vettem, hogy Françoise-t mégis meg lehet találni valahol, s hogy nem vesztegetem hiába az időmet.

Guérande – de hisz voltál már velem ott, emlékezned kell rá – amolyan zseb-Saint-Malo, szorosan a székesegyháza köré épült, és egykettőre megtaláltam a könyvkereskedést, amelyről a nagybátyám beszélt. Az Hébrard-féle könyvkereskedést. Mert bár sok év telt el, még mindig ugyanazt a nevet viselte, és alighanem ugyanazokat a vallásos könyveket árulták benne, mint annak idején. Yvonne Hébrard, a régi tulajdonosnő azonban nyilván átadta már a helyét egyik közeli rokonának, aki nem ismeri Françoise Mège-t. És hirtelen rádöbbszem, hogy Françoise körülbelül egyidős apámmal, hogy öregedő asszony. Eddig fiatal lánynak képzeltem, mert apám históriája fiatal szerelemről szólt, s az üzlet ajtaja előtt egyszerre csak szorongás fogott el. Ugyan mit fogok kérdezni? Milyen személyleírást tudok adni erről a nőről? Barna? Szőke? Magas? Alacsony?... Harminchét év után hasonlít-e még a hajdani mivoltára?

Elbizonytalanodva léptem be, mint az a színész, aki elfelejtette a szerepét. Várnom is kellett egy pap mögött,

aki halkan társalgóit egy középkorú hölgygel. Végre elment.

– Beszélhetnék Yvonne Hébrard asszonnyal? – kérdeztem.

– Sajnálom, uram. Meghalt. Én vettem át az üzletet.

– Ó, bocsánat. Keresek valakit... A következőről van szó... A háború alatt Hébrard asszony befogadta az unokahúgát, egy fiatal párizsi lányt, akit akkor Françoise Mège-nek hívtak... Ismeri ezt a nevet?

– Igen, hogye. Többször hallottam róla.

– De látni nem látta?

– Nem. Viszont tudom, hogy nemrég La Baule-ban volt. Ilyenkor még kevés a nyaraló, és a hírek gyorsan járnak. Az egyik régi vevőm, egy hölgy találkozott velem. Egy szállodából jött ki... Várjon csak... Az Excelsiorból... Ott érdeklődhet.

– A legegyszerűbb az lesz – mondtam –, ha telefonálok, nem igaz?

Meg se vártam a választ, annyira türelmetlen voltam. Felhívtam a szállodát.

– Beszélhetnék Hinkle asszonnyal?... Françoise Hinklével... Ha egyáltalán még önöknél van.

– Hinkle asszony... Igen. Öt hete van itt.

– Tudná kapcsolni nekem?

– Sajnos nem, az előbb ment el... De ha üzenetet hagyna...

Az Excelsiorban sem tudtam meg sokkal többet. Françoise Hinkle asszony a 112-es szobában lakott. Április végén érkezett, és gyakran ment el, mindig egyedül. A portás néhány szót váltott vele, s ebből megállapította, hogy francia.

– Nem tudja, hogy most hova mehetett?

– Ó, a parton biztos megtalálja. Szürke ruhás hölgy, piros napernyő. Még nincsenek sokan. Sőt azon gondolkozom...

Odaintette a kifutófiút, és azt mondta neki:

– Kísérd el az urat. Csak át kell menni a bulváron. Nagyon csodálkoznék, ha nem találná meg.

Ha majd idáig érsz a regényben, és úgy érzed, fel kell csigáznod az olvasó figyelmét, írd részletesebben. Én, hogy úgy mondjam, csak a fedélzeti naplómát adom át neked. És szerintem a pusztá tények épp elég meglepőek. Főlöskéges megtoldani őket... Nos, a piros napernyő tényleg ott volt, nem messze a tajtékmezsgyétől, amelyet az árapály lassan kialakított. A tenger felé indultam el, csak aztán fordultam a szürke ruhás hölgy felé: nem akartam meglepni, épp ellenkezőleg, időt akartam hagyni neki, hogy észre vegyen. Kötött, belemerülve a munkájába, és csak akkor emelte fel a fejét, amikor néhány méternyire tőle tétován megálltam. Szemüvegét feltolta a homlokára, alaposan megnézett, és ölébe ejtette a kötést.

– Maga Raoul fia! – mormolta.

Esküszöm neked, hogy így történt.

– Mennyire hasonlít rá! – tette hozzá.

Bevallom, kővé dermedtem. És mivel egy szót se bírtam kinyögni, így folytatta:

– Maga Denis, ugye? Denis de Lespinière?

– Igen. És szeretném, asszonyom.

A szavamba vágott:

– Ő küldte?... Ó, az édesapjának nem kell mentegetődznie. Most már értem, hogy miért nem jött el.

Az arca valaha szép lehetett. Főképp a szeme, amely sötét volt, de minden alattomoság hiányzott belőle. Ez az asszony nem tudott hazudni. Hogy leplezzem zavaromat, leültem mellé a meleg homokra. Egy kicsit hátrább húzódtam.

– Senki se küldött – mondtam. – Amikor megérkeztem, apám már nem volt otthon. Kérem, asszonyom, próbáljuk meg egy kicsit rendbe rakni ezt a dolgot! Tudja, ugye, hogy Thaiföldön voltam? Apámnak, gondolom, volt ideje, hogy rólam is beszéljen.

– Ó, igen! Nagyon büszke magára.

– Igen... Jó... Nos, beteg lettem ott keleten, és rögtön hazaindultam, arra se szánva időt, hogy értesítsem a szüleimet. Egész pontosan: tizennegyedikén érkeztem meg, és apám tizedikén elhagyta a házat, mégpedig elég rejtélyes körülmények között.

Tétováztam. Mutassam meg neki a jegyeket? Úgy éreztem, jobb, ha várok vele.

– De hát hova ment? – kérdezte izgatottan.

– Fogalmam sincs. De egy leveléből megtudtam, mit tervezett... Úgy volt, hogy maguk együtt mennek el tizennegyedikén. Akkor miért tűnt el tizedikén? Ezt szeretném kideríteni.

Françoise idegesen tördelte a kezét, és úgy látszott, nagyon fel van dülva.

– Azt hiszem, gondolkodott a dolgon – mondta. – Az utolsó pillanatban nyilván rájött, hogy bolondok voltunk mind a ketten. Bocsásson meg. Nem tehetek róla.

Alig bírta visszatartani a könnyeit, és gyorsan keresni kezdte a zsebkendőjét a táskájában.

– Főképp ő – tette hozzá. – Hiába mondtam neki, hogy...

– Talán kezdenénk a legelején – ajánlottam. – A levél előtt, amit említettem, apám sose beszélt magáról. Semmit se tudok a maguk...

Kerestem a megfelelő szót. Nem „viszony”, nem is „kaland”. Így folytattam:

– Semmit se tudok a maguk kapcsolatáról.

– Nehogy mást képzeljen – mondta Françoise határozott hangon: – akkoriban eljegyeztük egymást. De hát (megint elcsuklott a hangja) ez afféle háborús jegyesség volt... így kárpótoltuk magunkat a nélkülözésért, a jegyrendszerért. Meg aztán olyan fiatalok voltunk! Számoljon csak! És ráadásul mind a ketten menekültek voltunk. De hogy lehet ez? Az édesapja sose tett célzást maguk előtt ezekre az időkre?

– Néha tett. Szívesen emlegette, hogy harcolt. Ezen mindig mosolyogtunk egy kicsit.

– Nem volt rá semmi okuk. Az igazat mondta. Először, hogy megmeneküljön a munkaszolgálatától, hónapokig bujkált a Brière-ben. Mi a nagynénémmel Saint-Joachimben kerestünk menedéket a saint-nazaire-i bombázások után. Nagy keservesen tudtunk csak élelmet szerezni neki. Aztán mihelyt lehetett, csatlakozott az F. F.

I.-sekhez. És jött a partraszállás... A saint-nazaire-i „zsák”-ról csak hallott valamit?

– Igen. Arról azért mégis.

– Nohát Raoul minden áldott héten bemerészkedett oda, bármilyen idő volt, pusztán azért, hogy velem töltsön egy órát.

– De... ha megengedné, hogy föltegyek egy kérdést...

Kézmozdulattal szakított félbe, amely olyan volt, mint az eskü.

– Tudom, mire gondol. Nem, akkoriban a lányoknak óvatosaknak kellett lenniük. Még nem volt tableta. Aztán a nagynéném is vigyázott rám. Amellett állandó idegfeszültségben éltünk, amiben minden összevegyült: a félelem, a szerelem, az eltökéltség, hogy helytállunk, a nincstelenség, a bizonytalan jövő türelmetlen várása.

Hirtelen eszembe jutnak a thaiöldi menekült-táborok, és megragadom a karját.

– Nagyon kérem... Tudom... Jó... A háborúnak vége lett. És aztán?

– Hazamentem Párizsba.

Gépiesen újra nekifogott a kötésnek, visszarakta ölébe az elgurult pamutgombolyagot. Észrevettem a jeggyűrűjét, amelyet briliánsok ékítettek. Tovább faggattam:

– Aztán apám súlyosan megbetegedett. Tudott róla?

Egy ideig hallgatott. Három lovas haladt el a víz szélén, tajtékot és homokot verve fel. A strand csíkját a távolban kék pára nyelte el. Françoise végre beszélhetett. Magunkra maradtunk.

– Raoul mindent megértett – mormolta. – Megmagyaráztam neki.

Nem nagyon tetszett nekem, hogy azt mondja: Raoul. Mintha a rokonunk volna, holott...

– Az igazság az – mondtam – hogy nem próbálta megkeresni. Miért?

– Nem gondolja, hogy fölösleges ezeket a régi dolgokat bolygatni?

– Talán. De amit kérdezek, csak engem érint. Valami sehogy se fér a fejembe. Van egy fiatal lány, aki nagyon szerelmes, aztán nem ad többé életjelt magáról.

– Adtam. Írtam a nénikémnek: hiába. És nekem nagyon kellett igyekeznem Párizsban. Teljesen pénz nélkül maradtunk anyámmal. Persze ez már nem a sötét évek nyomora volt. Sőt épp az ellenkezője, mert minden megváltozott. Hogy is mondjam csak magának?... Még nem volt semmink, és mégis – sose felejttem el – az élet szinte a fejembe szállt. Mintha újjászülettem volna, és ezt mindennap meg akartam ismételni. A múlt nem érdekelt. Nem próbálom igazolni magam. Nem gondolja, hogy az érzelmeket a körülmények ihletik? Nekem ez a véleményem... A véletlen úgy hozta, hogy találkoztam egy szabadságos amerikai katonával, Walter Hinklével. És aztán... Hozzámentem. Elvitt magával a szűkebb hazájába, a Washington állambeli Longview-ba.

– Ismerem.

– Hogyhogy? Járt már ott?

– Nem. De ahol kitör egy vulkán, ahol földrengés, árvíz vagy háború van, oda engem el lehet küldeni. A katasztrófák térképe a fejemben van. Sok mindent tudok a maguk tűzhányójáról is, meg a környékéről.

Elnevettem magam, hogy lássa: nem tulajdonítok különösebb jelentőséget a beszélgetésünknek. Françoise-ból Mrs. Hinkle lett... Hát jó... Én is, ugyebár, ejteni

tudtam Ingridet, pedig nem volt közömbös nekem. Ami igazán nyomta a szívemet, az apám ügye volt, semmi más.

– A férjem egy papírpépüzem igazgatója volt – folytatta Françoise. – Boldogan éltünk. Tessék: mindent elmondok magának... Később elvesztettem az anyámat. Többé nem gondoltam Franciaországra.

– Gyerekek nincsenek?

– Nincsenek. És aztán tavaly meghalt a férjem. És magam se tudom, hogy történt, de eszembe jutott Párizs, meg Guérande és a Eriére...

– És talán apám is?

– Igen. De inkább úgy, mint egy barát, aki eltűnt, és előző életem egyik tanúja volt.

– Nem tudta, hogy ő is házasember, és Kerrarecban lakik?

– Semmit se tudtam róla. Amikor elhatároztam, hogy Franciaországba jövök, higgye el, nem a nosztalgia hajtott. Mozogni akartam egy kicsit, mint a többi is mind. Volt időm és pénzem. Csábított a gondolat: utazni fogok. Két hetet tehát Párizsban töltöttem, aztán az az ötletem támadt, hogy kiveszek egy szobát La Baule-ban.

Hátradőltem és elnyúltam, két kezem a tarkóm alatt. Valóban nagyon fáradt voltam. Szegény apám! Micsoda fiaskó. És a szerelem is micsoda rossz tréfa, milyen jól beleillik az általános értelmetlenségbe! Mennyi eltékozolt szívdobbanás! Nem messze tőlünk sirályok hancúroztak, olyan lármával, akár egy baromfiudvar.

– És egy szép napon belebotlott-mondtam gunyorosan.
– Ez is a véletlen műve volt.

A tekintete leereszkedett rám: szemrehányás süttött belőle.

– Maga nem hisz nekem. Pedig igenis a véletlen műve volt. Egyik reggel, jó korán, a piacon ténferegtem... Szeretem a francia piacokat. Élvezem, hogy annyira mások, mint a mi *hipermarketek*, ahogy maguk mondják. És egyszer csak felbukkant. Összeütköztünk. Köszönt, hogy bocsánatot kérjen, és...

– Igen... és?

– És megcsókoltuk egymást ott a káposzta- és salátafejek közt. Az ám. Olyan lendülettel, hogy... Csak aztán jöttünk zavarba. Mély szakadék volt köztünk, egy egész élet... Beültünk egy kávéházba. Fogta a kezemet. A hajdani pillantások, de a mai szavak... Olyan volt az egész, mint valami háború. Nem tudom megmondani magának... A találkozásunk felzaklatott, és őt még inkább... Próbáljon megérteni... Hiába törölte el, roppant nagylelkűen, a múltat, a hűtlenségem azért tény maradt... és mivel nagyon is éreztem, hogy tartozom neki valamivel, nem tudtam már visszafogni... Szóval látja, hogy...

Néhány pillanatig hallgatott, majd így folytatta:

– Napról napra jobban fellovalta magát... Arról beszélt, hogy újrakezdjük, és én, a magányos, szabad és tétlen asszony csak hallgattam. Ó, egészen őszinte leszek: meghatottan, de kételkedve... Tudja, ahogy egy ékes szavú papot hallgat az ember, aki egy órára visszaadja a hitét.

– De bocsásson meg... Azt mondta: napról napra. Eszerint mindennap találkoztak? Ez meglep.

– Úgy csináltuk, mint a háború alatt. Raoul hihetetlenül óvatos volt. Megint szerelmesdit játszottunk. Az első reggeli busszal Saint-Lyphard-ba mentem. Én nem kockáztattam semmit, a kutya sem ismert; és ő aztán csónakkal értem jött. Gondolom, még mindenki aludt, amikor kilopakodott a kastélyból.

A saját kiruccanásaimra gondoltam. Apám és az ő Françoise-a. Én és Ingrid... Nekik ott volt a ladik, nekünk az odvas fa. Azért jártam be tehát a fél világot, hogy végül is hazavetődjek, és a magam módján ismételjem meg ezt a nevetséges szerelmi ügyet!

– Jó – mondtam bosszúsan – magáért jött. És akkor?

– Akkor bevitt a mocsárba, jóformán láthatatlan csatornákon. És beszélt, beszélt... Mindent elmesélt. Először is magáról. Annyira szereti magát! Aztán a feleségéről, a sógornőről, a lányáról... És a képeiről is... Sokszor megsajnáltam, de általában lenyűgözött, mert az élete, ahogy bemutatta, senki máséhoz se hasonlított.

– És sohase lepték meg magukat?

– Sohase. Raoul néha hirtelen elhallgatott. Intett nekem, hogy ne mozduljak. Valami mocorgást hallottunk a nádasban, vagy felrepült egy madár... És Raoul cinkos mosollyal odasűgta: „Működnek az orvhalászok.”

– És hogy jutott el odáig az apám, hogy azt indítványozta, menjenek el együtt?

– Egyik nap megemlítettem neki, hogy a vakációm hamarosan véget ér. A Pendille-sziget és a Pierre-Fendue közt csalinkáztunk. Erősen ködös volt az idő. Raoul kihúzta a ladikot a szittyó közé, és leült mellém. „Igazán azt akarod, hogy elveszítsük egymást?” – kérdezte. És beszélni kezdett a tervéről. Már mindent előkészített. Szilárd elhatározása, hogy otthagyja a kastélyt, a családot... az egészet. Nem mondhattam neki: „Raoul... Én nagyon szeretlek... De hát vedd tekintetbe a korunkat! Már nem vagyunk gyerekek...” Igyekeztem más ellenérveket találni. Mind elsöpörte őket. „Ha egyszer szeretsz!” – csak ezt hajtogatta. A háború után

cserbernhagytam. Úgy éreztem, képtelen lennék még egyszer csalódást okozni neki.

Kezét összefonta a kötésén, tekintete a távolban kalandozott, az üres tenger fölött.

– Van még egyéb is – mormolta. – Bizonyos értelemben szép volt a mi vágyunk, hogy nem mondunk le a boldogságról, bármilyen csalóka. De én mindig földközelenben éltem. Ő viszont...

– És mégis vele tartott volna?

Sokáig szinte zihálva lélegzett, mintha valami makacs fájdalommal küszködne.

– Igen – mondta végül. – Becsületből, ha nem botránkozik meg ezen a szón. De feltettem magambam, hogy kinyitom a szemét, majd valamivel később, amikor már... mondjuk csak ki: amikor már lelohadt egy kicsit. Hisz amúgy se volt maradása Kerrarechen... Az elkeseredés szította a szerelmét. Semmit se tehettem... Ragaszkodott hozzá, hogy Velencébe menjünk, én pedig...

Félbeszakítottam:

– És Velence után? Mit forgatott a fejében?

– Gondolom, át akart jönni velem Amerikába.

– Ami teljes képtelenség. Egy csomó formaságot kell elintézni. Például vízumot kérni...

– Ez nem tartotta volna vissza.

– Fogjuk rá. De hadd térjek vissza az eredeti kérdésemhez: miért ment el egyedül?... Szeretnék a tizedikét megelőző két-három nappal hallani... Azt mondta, apám fellovalta magát. Ez mit jelent? Izgatottnak látszott, igen, de azért-e, mert boldog volt, vagy azért-e, mert beteg volt? Ha lelki válságba került, lehetséges, hogy kitört rajta az örület, hogy a memóriája felmondta a szolgálatot.

Ez a magyarázat eddig nem jutott eszembe, és most nagyon is elfogadhatónak éreztem. Amnéziás eset épp elég van... és az ilyen betegek nagy részét jó ideig kell kerestetni. Vajon Claire miért nem egészen normális? Az átöröklés! És ami engem illet... A feltevések valósággal pattogtak a fejemben.

– Nem – mondta Françoise némi gondolkodás után. – Nem. Állíthatom, hogy boldog volt.

– Mit főztek ki?

– Én semmit. Ő rendezte el az indulást. Minden előkészület nélkül akart eljönni Kerrarecből, hogy ne nyugtalanítsa a maga húgát. Nekem Nantes-ban kellett várnom rá, és úgy gondolta, Párizsban majd megvesz mindent, ami egy elég hosszú útra kell. Nos, tizenegyedikén, ahogy megbeszéltük, ott is voltam Nantes-ban. A pályaudvaron találkoztunk volna... de nem jött. Este, már szörnyű nyugtalanul, megint felszálltam a buszra. Szerencsére itt a szállodában sikerült újra megkapnom az előző szobámat. Másnap visszamentem Saint-Lyphard-ba. Azzal biztattam magam: ott lesz. Megmagyarázza... Semmi se történt. Három napon át-semmi. Akkor feladtam. Arra gondoltam, végül is megértette, hogy előbb-utóbb kudarcot vallottunk volna. Vannak emberek, akiknek élénk a fantáziájuk, de ha aztán itt a döntő pillanat, ugyebár...

– Milyen józanul beszél! Pedig biztosan szenvedett.

Eléje térdeltem, hogy jobban lássam az arcát.

– Vagy nem? – firtattam. – Hamar belenyugodott?

– Úgy fogok felelni magának, mintha az orvosom volna – mondta – mert amit kérdezett, végeredményben orvosi kérdés. Szervedélyes szerelemre... nem... arra nem vagyok

képes. Tudom, ez talán fogyatékoság. Magának mi a véleménye?

– Nincs véleményem – feleltem. – Sose volt rá időm, hogy így szeressem... kivéve egyszer, egy kis vietnami lányt, aki a karjaimban halt meg. Egy halva született szenvedély... Mégis fáj. De hogy visszatérjünk apám dolgára: az igazság más, mint amire maga következtetett. Apám nincs már Kerrarecben, és senki se tudja megmondani nekem, merre van. Anyám szerint, és hogy az ő szavait használjam, „kétes helyeken lumpol”.

– Nem gondolja, hogy... hogy öngyilkoságot...

– Megtalálták volna a holttestét.

Hosszú szünet következett, amelyet én törtem meg.

– Még mindig az a szándéka, hogy hamarosan visszamegy Párizsba?

– Mire várnék itt? Aminek vége, annak vége. De értesítsen, ha megtud valamit. A hónap végéig az Excelsiorban maradok.

Hát persze, persze. Megint úgy látja jónak, ha szép csendesen eloldalog, mint annak idején. Vizsgálattól fél? Botránytól? Inkább arra gondolok, hogy kimerítette az érzelmi tartalékait. Nem az ő hibája.

Felálltam és leporoltam magam.

– Rendben van. Majd értesítem – mondtam.

És ezzel Mrs. Hinkle, a hajdani Françoise Mège ki is lép a történetből. Mivel te vagy a tollforgató, adj az elmondottaknak egy kis „atmoszférá”-t. Én alkatrészekben szállítottam neked a jelenetet, ahogy bizonyos gépeket szokás, amelyeket aztán a vevőnek kell a leírás szerint összeraknia. De ott volt még a szél zúgása is, az áradó víz mozgása, egy elhagyott újság, amely mint a sebzett madár csapkodott-vergődött a homokon. Ott volt ez a szép és

nyugodt asszony, akinek már a ruhájára sem emlékszem. Ott volt körülöttünk az élet... a felhők légvárai a júniusi égen. Mindez számít. Mert mindez hozzájárult a gyászomhoz. Többé nem látom apámat. Szétoszlott a levegőben, mint egy lenge ködkarika, mikor kisüt a nap. Biztos voltam benne. És miközben visszavitettem a kocsit a garázsba, megint hatalmába kerített az a kízó gondolat. Hogy apám azért halt meg, mert megölték.

A kastélyban csak Eugénie-t találtam, tésztát gyúrt a konyhában. Megtudtam tőle, hogy anyám és nagynéném a parkban vannak, és hogy a férje Claire-t keresi.

– Új fent cirkuszt csinált, ahogy ön elindult, Denis úr. Nem akart enni. Ma reggel meg elment azzal a kis lélekvesztőjével, és most ott kuksol valahol a mocsárban.

Keze fejével megtörölte a homlokát. Egyik orcája lisztes volt. Leültem melléje.

– Fouchard majd visszahozza-mondtam. – Én nem lehetek itt mindig. Tudja, olyan nyomozásfélét folytatok apám eltűnésével kapcsolatban.

Csend. Eugénie nagy odaadással dolgozott.

– Nem vett észre semmit, aminek hasznát vehetném?

– Nem – felelte zavartan. – Hisz alig mozdulok ki.

– De a férje sokat jár-ke. És nyilván beszélgetnek otthon.

– Velem? Egy szó nem sok, annyit se szól. Azelőtt se volt éppen beszédes. De amióta a gróf úr elment, egészen megkukult. Ez az igazság.

– És maga?... Ejnye, hát csak van valami elképzelése! Gondolja, hogy apám visszajön?

– Imádkozom, Denis úr. Imádkozom.

Majdnem ráordítottam: „Fütyülök rá! Fű-tyü-lök rá!”
Látni való volt, hogy igyekeznek megkerülni a kérdéseimet.
Nyugalmat erőltettem magamra.

– Feleljen nekem, drága Eugénie.

– De ha nem tudok semmit, Denis úr! Esküszöm.

– Vigyázzon! Mivel apám eltűnt, most én vagyok
Lespinière grófja.

Ettől megdöbbszent, néhány pillanatig mozdulatlanul
állt, ujjai belemélyedtek a tésztába.

– Felelnie kell tehát. Érti? Beszéljen az ebédéről... igen...
apám utolsó ebédjéről. Maga szolgált fel. Milyenek látták
apámat?

– Olyannak, mint máskor. Nem evett sokat.

– Volt valami vitája, például anyámmal vagy a
nénikémmel?

– Nem volt.

– Nem sokkal később azt is látta, hogy elmegy...
Sietett?

– Dehogya. Épp ellenkezőleg. Folyton körülnézett.

– Mintha az agyába akart volna vésni mindent –
mormoltam. – Ne törődjön azzal, amit mondtam.
Folytassa.

– Vágott magának egy vesszőt a sövényből... Ennyi az
egész.

– Végeredményben tehát sétálni indult?

– Igen.

– És anyám? Ő hol volt?

– A szalonban.

– A nénikém?

– Szintén.

– A húgom?

– A szobájában. Duzzogott. Ez gyakran rájön, ok nélkül. A gróf úr mindig azt mondta...

Elharapta a szavát: hirtelenjében nem tudta, ki is a ház ura.

– Mit mondott apám?

– Hogy nem kell ügyelni a szeszélyeire.

Ezek szerint apám kiment a mocsárba, egyedül, szomorúan, de boldogan is, hogy végre itt hagyhatja Kerrarecet. Biztos voltam benne, hogy egy pillanatra se bánta meg az elhatározását. Akkor hát? Elrabolták? Nevetséges. Kétes alakokkal találkozott? Megtámadták? De a Brière-ben mindenki ismer mindenkit. Torkig voltam már vele, hogy egyre ugyanazokon a feltevéseken kérődzem.

Szegény öregem! Nehogy te is törni kezd a fejed! Úgyse találnád meg a megoldást. Egyébként is az út a fontos, ezt sose felejtse el, az a szörnyűségeken nehéz út, amelyen végül is eljutunk majd az igazságig. És most megint kurtítok. Claire előkerül. A nyakamba ugrik. Épp hogy nem kering – csaholva – körülöttem. De olyan szép! Hogy szánhatta rá magát apám, hogy a sorsára bizza? Egy óra múlva anyám és nagynéném is megjön, szinte mosolygósan. Megkérdezik, kellemes volt-e az utam. De azért elhangzik egy érdekes mondat:

– Máskor majd szólj, mikorra várhatunk. Ez nem szálloda.

És az élet visszatér a régi medrébe. Itt megemlítenék még egy kis eseményt. Néhány nappal később Fouchard enyhébb szívrohamot kapott. A klasszikus eset: levertség, szorító mellkasi fájdalom, 120-as vérnyomás. Sokáig ülök mellette. Eugénie az ágy végénél áll. Eltiltom az öreget a dohányzástól. Eltiltom a pohárka muskotályostól. Eltiltom

– egyelőre – a halászástól is. Eugénie buzgón helyesel, mintha bosszút akarna állni valamiért.

– Mióta vannak panaszai?

Eugénie-hez fordulok, mert Fouchard... akár a falat is kérdezhetném.

– Azután kezdődött, hogy az ön szegény édesapja eltűnt: a rákövetkező nap.

Fouchard felhorkan, mocorog.

– Nem igaz – dünnyögi.

– Hogyhogy nem igaz – fakad ki a felesége. – Hiszen még ezt is mondta: „Erősen nyilallik az oldalam. El kell majd mennem Nédélechez.”

Az öreget előnti a méreg, megpróbál felülni.

– Eugénie összevissza beszél – háborog.

– Lassabban, hé! Beteg vagy. Rendbe hozlak, semmiség az egész, de ne legyél csökönyös, fogadj szót nekem!

– Ha legalább itt maradna velünk, gróf úr – jegyzi meg Eugénie. – Mi is vagyunk olyan érdekesek, mint azok a kínaiak!

Gondolom, már látod őket, lassan alakot öltenek. Ahogy hullajtják a szavaikat. Igen, már Nédélec doktor is puhatólódzott nálam. Vissza akarnak tartani, itt akarnak fogni. Meg akarják menteni a dolgok rendjét. Az apa elment. A fiú is megfelel, sőt még jobban. Talán marad, ha sikerül eltitkolni előtte, amit ki szeretne deríteni. Ki tudja, hogy a maga részéről anyám, a hirtelen modora ellenére... és esetleg mások is... Valamennyien szentül hiszik, hogy itt a helyem, erről most egyszerre mélyen meg voltam győződve. Egy Lespinière, egy igazi, nem megy el a vadakhoz. Sőt egyáltalán nem megy el.

Ó, mindez még ködös volt, de a gondolat már járta a maga útját a környezetemben. És először ötlött fel bennem

a gyanú, hogy a nagy hallgatás apám eltűnését illetően nem más, mint összeesküvés. De ha abban reménykednek, hogy beadom a derekamat, csalódnifognak!

– De hisz te megint fogytál, szegénykém! A sárkányaid bántanak talán?

Ingrid első szavai. Ingrid mosolya. Egyszóval: a jelenléte. A karjai a nyakam körül. A parfümjé. A fluiduma. És észrevettem, hogy néhány napos magányomban, amikor alig gondoltam rá, a szerelmem egészen egyedül, titokban, akár a mag, amely minden áron élni akar, gyökereket eresztett, s meglepetten tapasztaltam, hogy milyen erősek ezek a gyökerek. Késő volt. Ingrid nemrég érkezett meg, és még nem rakta ki a bőröndjét. De máris ki-ki mesélte a keserveit, s mivel mindketten egyszerre beszéltünk, és nagyon örültünk egymásnak, elneveltük magunkat.

– Pedig semmi okunk a vidámságra – mondtam. – De kezd te... Hogy boldogultál a férjeddél?

– Sehogy.

Felemelte a haját a füle mellett, és megpillantottam a véráláfutást. Két kezembe fogtam a fejét.

– Megütött?

– Igen. Ököllet. A csillagokat láttam. Már nem tudta, mit csinál.

Óvatosan megtapogattam.

– Fáj?

– Egy kicsit. Ezen az oldalon nem szabad megnyomni a fésűt. De nem súlyos a dolog, és azt hiszem, utána meg is bánta. Hirtelen ember, no meg ivott is egy csöppet. Nem lett volna szabad szóba hoznom a válást.

Eltolta a kezemet, cigarettára gyújtott, és leült az egyik fotel karfájára.

– Micsoda jelenet! – mondta. – Az ő női, azok nem számítanak. Az neki „mellékes”. De nekem, nekem nincs jogom rá, hogy meglegyen a magam élete. Szóval képzelheted: fröcsögött belőle a gyűlölet, fenyegetődött. „Kinyírom a szeretődöt!”

Felugrottam.

– Ezt mondta?

– Ezt és még mást is. Nem kell törődni vele. Szánalmas figura. És alapjában véve nem túl veszedelmes. Természetesen hallani sem akar a válásról. De nekem már elegendem van belőle, meg a handabandázásából, meg mindenből... Talán csak felfogja majd egyszer, hogy a törvény az én pártomon áll... Persze kellemetlenkedni, azt fog, amiben csak tud... Denis, figyelsz te rám egyáltalán?

Már egy perce azzal voltam elfoglalva, hogy igyekeztem visszaverni a gyanút, amely megrohant, és amelytől megfagyott a vér az ereimben.

– Ingrid, felelj nekem őszintén... Ugye kapcsolatban álltatok az apámmal, a férjed és te, a miatt az átjárási jog miatt?

– Igen.

– De ha jól emlékszem, azt mondtad, hogy te távol tartottad magad ettől az ügytől.

– Igen.

– Tehát sose találkoztál apámmal?

– Kivéve egyetlen alkalmat, a lelegején, a közjegyzőnél. Ami pusztán udvariassági aktus volt. Egyfelől apád és anyád. Másfelől a férjem és én.

– Ezek szerint semmi se volt közted és apám között, ami felkelthette volna a férjed féltékenységét?

Ingrid elnyomta a cigarettáját, és magához húzott.

– Hát már te is becsavarodsz?

– Apám halott. Biztos vagyok benne, hogy megölték. Mindent meg fogsz tudni, de nem egyhamar, erre föl hívom a figyelmedet.

És elmondtam neki – sűrítve – mindazt, amit te is tudsz. Megmutattam a levelet, amelyet apámtól kaptam, és a jegyeket, amelyeket megváltott. Beszámoltam arról is, hogy meglátogattam a nagybátyámat és kivallattam Françoise-t. És miközben beszéltem, egyre világosabban láttam, hogy a gyanú, amely átfutott az agyamon, ostobaság volt.

– Bocsáss meg, Ingrid. Amit az előbb mondtál, vagy inkább amit a férjed mondott: „Kinyírom a szeretődöt!”, az kevert meg, mert apámat megölték... Hogy ki?... Valaki a szomszédok közül. Hogy miért?... Nos, éppen ez az: féltékenységből.

– Tudod, hogy kezdel kibírhatalanná válni, kicsi Denis-m? Végtére is mi a helyzet? Apád, ugye, ezzel a Françoise-zal készült elvitorlázni? Igen vagy nem? Hát akkor? Hogy kerül bele ebbe a históriába a férjem?... És én, ami még furább?

Fölé hajoltam, és csókot leheltem a meggyötört füle mellé.

– Rendben van-mormoltam. – Hülye vagyok, ez az igazság... Ne beszéljünk többet róla. Legfőbb ideje, hogy hazasurranjak, és neked is aludnod kell.

– Igen – hagyta rá Ingrid. – Sok baj van veletek, férfiakkal, még a legkedvesebbekkel is (megsimogatta az arcomat). Várj csak! Hoztam neked valamit.

Keresni kezdett a bőröndjében, a fehérnemű közt, és átnyújtott egy selyempapírba csomagolt kis tárgyat.

– Csak egy szerkentyű, amivel bíbelődni lehet, igazán semmi az egész. Látod... De nem akartam üres kézzel visszajönni... Nézd meg... Mulattatni fog.

A papírból egy kocka került elő, a divatos kocka, Rubik bűvös kockája. Itt vigyázz majd. Valószínű, hogy a regény, amelyet megírsz, nem jelenik meg két éven belül, és két év múlva senki se fog már emlékezni erre a dologra. Magyarázd el tehát az olvasónak, hogy egy kocka formájú játékról van szó, amely maga is többszínű kis kockákból tevődik össze, s ezeknek a helyét tetszés szerint lehet változtatni. Nos, úgy kell forgatni-igazgatni őket, hogy az azonos színűek együvé kerüljenek, a pirosak a pirosak mellé, a kékek a kékek mellé stb., és mivel a lehetséges kombinációk száma több milliárd, ha nincsenek kivételes adottságaid, a végtelenségig tekerhetsz... De te mindezzel éppúgy tisztában vagy, mint én. Azért figyelmeztetek, mert esetleg így vélekedsz majd: „Hagyjuk ezt a kockát. Válasszunk mást. Ajándék – ajándék! Nem mindegy, ha az olvasó nem tudja meg, hogy csere történt?” Nem, öregem, szó se lehet róla. Ennek a kockának fontos szerepe lesz a történetemben. Úgyhogy ragaszkodni kell hozzá. Már mondtam neked: sorsunk az apróságokból szövődik.

– Mivel aggodalmas típus vagy – jegyezte meg Ingrid –, de, de, aggodalmas típus vagy... csak figyelni kell a viselkedésedet... folyton húzgálsz, ropogtatod az ujjaidat... szóval jót fog tenni neked egy kisjáték. És ezzel is rám gondolsz.

Megcsókoltam.

– Bocsáss meg az előbbiért. Apám eltűnése nem hagy nyugodni. Azért halt meg, mert megölték... De épp itt a bökkenő: senki sem ölhetette meg. Nem szabad hát haragudni rám, ha néha az agyamra megy a dolog.

– Persze, szívem – felelte Ingrid. – Majd beszélünk még erről, amikor akarod. Eredj, pihend ki magad.

Elvittem a kockát, és egy ideig játszottam vele elalvás előtt. Másnap felhívott Daviaud. A központ önkéntest keresett, aki elmenne Bejrútba, ahol Blaisois megsebesült egy bombázás során.

– Nem nagyon súlyos, megússza – magyarázta Daviaud. – De szeretnénk, ha olyan tapasztalt ember venné át a helyét, mint te. Csak átmenetileg, nyolc-tíz napra... Aztán odaküldöm Girardint, aki most jött meg Csádból.

Majdnem igent mondtam, hogy megszabaduljak a kötelezettségeimtől, amelyek kezdtek már megbéklyózni. Tudod, a légy... A háló megfogja az egyik lábát, megpróbál menekülni, szárnya hozzáér egy szálhoz, aztán egy másikhoz, és valahonnan éber szemek lesik... Az én szálaimat Kerrarecnek, Claire-nek, Ingridnek hívták... De hol volt a pók?

– Tudnád vállalni? – kérdezte Daviaud.

Hirtelen döntöttem.

– Nem. Egy kicsit korai volna. Valamivel jobban vagyok, de ha Bejrútban kitör rajtam a nyavalya...

– Jó, jó. Értelek.

– Meg aztán családi problémáim is vannak, amelyeket nem könnyű megoldani. De azt hiszem, egy hónap múlva...

– Nagyon helyes. Majd hívlak újra. Sok szerencsét.

Azt mondtam: egy hónap múlva. De egy hónap múlva ugyanott leszünk, ahol jelenleg vagyunk. Claire-en akkor is a fantazmagóriái fognak uralkodni, anyám és nagynéném arcáról akkor is lerí majd, hogy helytelenítik minden tetteimet, Ingrid úgy néz rám, mintha kérdőre

vonna: „Mi a szándékod velem?” és legfőképpen: a park fasoraiban, a mocsár csatornáin változatlanul ezt fogom hallani: „Apád nincs itt”, „Apád elveszett”.

Mindig a gyors elhatározások embere voltam, a tétovaság ennél fogva éppúgy aláásta az önbizalmamat, mint az amöbiázis. Úgy intéztem, hogy minél gyakrabban láthassam Ingridet. Egyébként van egy időszak, amely eléggé elhomályosodott az emlékezetemben. Talán két hét. De nincs semmi jelentősége. Viszont máig is élnek bennem a délutánok, amelyek olyan hosszúra nyúltak, hogy még világos volt, amikor óvatosan visszatértem a kastélyba. Miről vagy inkább kiről beszélgettünk? Könnyen kitalálsz: a férjéről és persze apámról. Főleg apámról. Ingrid nem értett egyet az aggodalmaimmal. Szerinte apámnak el kellett mennie innen, mert magányra volt szüksége, hogy lecsillapodhasson a nagy felindulás után, amely kiforgatta önmagából. Belátta, hogy az ő korában akadnak kalandok, amelyeknek nincs jövőjük. Miért ne volna lehetséges, hogy egy hirtelen fellángolást ugyanolyan hirtelen kiábrándulás kövessen, hisz az asszony harminchét esztendeig nagyon jól megvolt nélküle?...

– Az efféle visszatáncolás sokkal gyakoribb, mint hinnéd – állította Ingrid.

Megráztam a fejem. Nem és nem. Ez csak üres beszéd!

– Jó, ahogy gondold – felelte Ingrid bosszúsan. – De miért fázol tőle annyira, hogy megbeszéld a dolgot anyáddal? Ő talán tudja, mi az igazság.

És ekkor eszembe jutott egy körülmény, amelyen már rég fenn kellett volna akadnom. Apám ezt írta – fejből tudtam a mondatot, akár csak a többit: „Mielőtt elindulok, hagyok néhány sort anyádnak, nehogy utánam uszítsa a pandúrokat.” Elmondtam Ingridnek.

– Figyeled? „Mielőtt elindulok.” Mármost tizenegyedikén kellett elindulnia. A jegyek bizonyítják. Tehát tizenegyedikén kellett volna levelet hagynia anyámnak, nem sokkal a távozása előtt. De már tizedikén eltűnt. Így a két dolog közül az egyik...

Ingrid elmosolyodott, és én kis híján megharagudtam rá.

– Te ezt komikusnak találod?

– Nem. De jellemző rátok, férfiakra, hogy matematikát alkalmaztok ott, ahol minden egyszerre igaz és nem igaz. No, folytasd.

– Ha apám saját jószántából tűnt el, akkor ezt tizedikén tette meg, és hagyott levelet anyámnak. Ellenben, ha nem saját jószántából tűnt el, nem maradt ideje erre a levélre. Látod, hova akarok kilyukadni: ha anyám megtalálta a levelet, ez azt bizonyítja, hogy apám önként ment el. Viszont ha nem talált semmit, ez azt bizonyítja, hogy apámat eltették láb alól. Vagy ha így jobban tetszik neked: nem volt felkészülve arra, ami várt rá.

Ingrid gyöngéden megcirógatta az arcomat.

– Igenis, doktor úr – mondta –, az ön logikája kikezdhetetlen.

Aztán cigarettára gyűjtött, egy ideig le-fel járkált a szobában, majd megállt előttem.

– És erre eddig sose gondoltál? – kérdezte.

– Sose. Csak az imént, amikor mondtál valamit.

– Aha! Látod, szükséged van rám... Azt hiszem, most már valóban meg fogod kérdezni anyádat, vagy nem?

– Persze hogy meg fogom.

– Hallgass ide. Ne állítsd nekem, hogy ennek akadályai vannak... Néha az a benyomásom, hogy félsz ettől az

asszonytól. Nem kell vitatkoznod velem. Egyszerűen felteszed a kérdést. Talált-e levelet, vagy nem talált.

– Ami annyit jelent: apám él, vagy meghalt.

– Hát bizony, mondhatnánk így is.

Ingrid rátapintott: igen, időnként féltem anyámtól. Azok régi volt, a kisemmizettségnek az az állati érzése, amelyről alighanem beszéltem már neked. Sose foghattam anyám mellét az ajkaim közé. Márpedig az a csecsemő, akit szoptató üveggel nevelnek fel, olyan, mint az elkallódott kis négy lábú, amelyet épp csak nem engednek elpusztulni... Vártam az alkalmas pillanatot, amikor anyám egyedül lesz. Nagynénémnek az volt a szokása, hogy ebéd után megvizitálta a növényeit, Claire pedig, aki egy kicsit elbódult a nyugtatóimtól, rövid időre lepihent. Anyámat tehát ott találtam a szalonban a kézimunkás dobozával: a tűi olyan sebesen mozogtak, hogy úgy látszott, fényből köt. Leültem szemben velem.

– Nem zavarlak?

Szemüvege fölött lapos pillantást lövellt felém.

– Otthon vagy.

Hogy időt nyerjek, úgy tettem, mintha érdekelne a munkája.

– Csinos, amit kötsz. Mi lesz belőle?

– Láthatod. Pulóver.

– Kinek?

– Természetesen neked. Talán már elfelejtetted, hogy a telek itt néha kemények.

– Hogyhogy? Azt hiszed, itt tudsz tartani?

Csakugyan meg voltam rökönödve, és már tüzesedett is az arcom.

– Ó, én sohase tartottam itt senkit – mondta anyám bosszúszomjasan.

Itt volt a kedvező pillanat.

– Még papát sem. Épp róla szeretnék beszélni veled.

Felemelte a fejét, készen a visszavágásra, de az ujjai, mint a jól idomított rabszolgák, tovább szorgoskodtak.

– Mondd, hagyott neked levelet, mielőtt elment?

– Semmit a világon. Nagyon sürgős volt neki, hogy együtt lehessen azzal a nőszeméllyel.

– Miféle nőszeméllyel?

– Hát akivel találkozni szokott a mocsárban. Mintha az ilyesmi titokban maradna! Akárcsak a te dolgod, drága fiacskám. De te legalább abban a korban vagy, amikor... Szóval, remélem, tudod, hogy mit teszel, habár...

Sejthettem volna. Értesült arról is, erről is. Hogyan? Kitől? Tehát leskelődtek minden fa, minden sövény, minden szittyócsomó mögött...

– Nem rólam van szó – mondtam. – Hanem a papáról. Meghalt.

Most végre megállt a keze. Kutatva nézett az arcomba, de a megrendülés legparányibb jele nélkül.

– Én ezt nem hiszem el – mondta. – Az olyan emberek, mint ő, sokáig élnek, hogy szenvedést okozzanak másoknak. Kitől hallottad a dolgot?

– Nem fontos. Tudom. Ennyi az egész.

Folytatta a kötést, lassan, szünetekkel. És a pulóverembrióhoz beszélve, melyet a két túvel szurkált, tovább kérdezett:

– Hol van eltemetve?

– Nem tudom.

– A csendőrség küldött hozzám?

– Nem.

Nem mutathattam meg neki a jegyeket; nem volt jogom hozzá, hogy kiszolgáltassam Françoise Hinkle nevét. Mint

ahogy nem olvastathattam el vele apám levelét sem, ezt a sístergő és elkeseredett írást. Ennyire mégsem voltam gonosz.

– Egy szó, mint száz – mondta –, tudni nem tudsz semmit. Csak feltételezel.

– Következtetek.

– Ah, tetszettek hallani: következtet. Az én fiam következtet.

Elnevette magát, de a pamutgombolyagot a szája elé emelve, mert annak idején megtanították rá, hogyan kell illedelmesen nevetni.

– Milyen naiv tudsz lenni néha – folytatta aztán. – Hogy valaki orvosdoktor legyen és ennyire együgyű... nem, ez nem is igaz. Tudod, miért hallgattam? Mert meg vagyok győződve róla, hogy hamarosan visszajön. Néhány hét alatt elege lesz ebből a nőből, mint ahogy belőlünk is elege lett... Igen, belőlünk! Nézd, most már elmondhatom... talán kinyílik tőle a szemed... Hárman voltunk eladó lányok, és apánk szeretett volna minél előbb révbe juttatni bennünket. Képzelheted, milyen szívesen látott vendég volt nálunk Raoul. És ő bele is szeretett mind a hármunkba... Majdnem elvette szegény Antoinette-et, aztán mégis engem választott, de Elisabeth is tetszett neki.

Mellére szorította a kötést, behunyta a szemét.

– Hogy féltékenykedtünk egymásra, mind a hárman... szinte hihetetlen – tette hozzá összeszorított foggal.

– De azért nagyon szerettétek is egymást.

Dühös pillantást vetett rám.

– Az egyik nem akadálya a másiknak.

A kötés szélével letörölte a könnyeit.

– Ha összeszólalkozunk, a nénikéd meg én – folytatta – ami előfordul, még ma is odavágja nekem, hogy ha akarta

volna, Raoul a szeretője lesz. És acsargunk egymásra, mint két bolond. Annyi év után!

Megint számolni kezdte a szemeket, de éreztem, mekkora erőfeszítéssel. Én pedig elképzeltem a három nővért, amint lesik egymást, örökké éberem, és közben apámat is figyelik. Szörnyű volt. Főképp... de előtted nem kell eltitkolnom semmit... főképp mert szinte joggal tehettem fel magamnak a kérdést: nem lehetséges, hogy kettejük közül az egyik a tettes – de melyik? –, vagy talán együttes erővel tették el láb alól szegény apámat? Tapogatództam... közel az igazsághoz... nagyon közel. Már-már rátévedt a kezem. Megpróbáltam egy kicsit jobban felemelni a fátyol csücskét:

– És ha visszajönne – kérdeztem – mit tennétek?

– Semmit.

– Megbocsátánál neki?

Megvonta a vállát, és nem felelt.

– Pedig mind a ketten jó keresztények vagytok – erősködtem –, a nénikém is meg te is.

Kiegyenesedett, fáradtan hátradólt a karosszékében, szemüvegét feltolta a homlokára. Egyszerre nagyon nyugodtnak látszott.

– Nézd, fiacskám – mormolta –, én mindig hittem az Evangélium tanításaiban. Krisztusnak minden szenvedésből kijutott, az tény. Egyet kivéve. A megcsalt házastárs gyötrelmeit. Én aztán tudom... Most hagyj magamra. És többet ne is említsd nekem apádat.

– Bocsáss meg, mama. Hadd tétélezzem fel, hogy visszajön. Mi lesz akkor?

– Mi lesz? Semmi. Nem veszem észre. Nem szólok hozzá. Kísértetekkel az ember nem társalog.

Tovább dolgozott, én pedig halk léptekkel kimentem. Aznap nehéz szívvel vágtam neki a mocsárnak. Képzeld csak magad a helyembe. Üszkös sebeket már kezeltem. De az, amelyiket ma vérezni láttam, valamennyinél borzalmasabb volt. Csak amúgy vaktában hajtottam a ladikot. Alakom kirajzolódott a vízen, s ez az árnyékhajós, aki minden mozdulatomat utánozta, mintha gúnyolódott volna rajtam. Milyen igaza volt! Mert mit kerestem én Kerrarecben? Nekem nem az volt a feladatom, hogy igazságot szolgáltatassak, hanem hogy enyhítsem a kínokat, és talán épp újabbakat okoztam. Mesélik, hogy a skorpió, ha egy lángoló gyűrű közepébe helyezik, saját magába dőfi a mérges tuskéjét, és elpusztul. Én is egy lángoló gyűrű közepébe kerültem. Az egyetlen menekvés: elmenni. Azonnal. Bejrútba, Chilébe, mindegy, hogy hova... A ladik egy holtágfélébe sodródott, ahol fecskék cikáztak egész alacsonyan a víz fölött. És valaki hirtelen a nevemet kiáltotta:

– Denis... Hé! Hé! Denis!

Claire kenuja bukkant elő a nádasból, és nesztelenül mellém siklott. Hugom, aki most is fiúsan volt öltözve, kaján örömmel nézett rám.

– Csak elkaptalak! – mondta. – A nyomodban jöttem. Miért nem hoztál magaddal?

– Mert aludtál.

– Nem is igaz. Nem aludtam. Gonosz vagy. Mesélj valamit.

A szellő egy kis dombhoz vitte a két egymás mellett úszó csónakot. Claire bámulatos könnyedséggel ugrott ki a szárazra. Letaposta a füvet, és a földet ütögetve odaszólt nekem: „Gyere.” Letelepédtem mellé, s az egyik karommal átfogtam a vállát.

– Nagylány vagy, kinőttél már a mesékből.

Hozzám simult. A hajában pókhálófoszlányok voltak. Elég nehezen szedegettem ki őket.

– Hol mászkáltál már megint?

– A padláson – felelte. – No, halljuk. Mesélj.

Egy idő óta La Fontaine meséit szerette. Például a gémről szólót. Rántott egyet az orrán, csörré nyújtotta, úgy mozgatta a két könyökét, mintha szárnyak volnának, és kacagott, akár egy gyerek.

Vagy megpróbált ordítani, mint az oroszlán. Vagy brekegett, mint a békák, és néha válasz is érkezett: egy-egy varangy reszketeg hívása. Ilyenkor majd szétvetette az öröm. De ugyanilyen hamar jutott el az ellenkező végletbe: kis híján elsírta magát, amiért a farkas megette a bárányt. Az én kis Claire-em teljesen védtelen volt az érzésekkel szemben.

– Nem foglalkozom veled eleget – mormoltam nagyon szelíden. – De annyi gondom van!

– El fogsz menni? – kérdezte.

– Dehogy. Honnan veszed ezt?

– Ó, nézd csak!

Csuka nyomát mutatta a vízben: egy kis keszeget üldözött. Felállt, hogy jobban lássa.

– Megvan-mondta. – A csuka lett a győztes... Te pedig engem fogj meg! Hopp! Hopp!

Becsusszant a kenujába, hajlékonyabban, mint egy vidra.

– Hé, megállj! – kiáltottam. – Várjál! Várjál!

Néhány evezőcsapás és eltűnt, magukkal ragadták az agyában torlódó zűrzavaros képek, amelyek irányították. Ha kénytelen leszek elmenni, nem hagyhatom itt Kerrarecben. Előbb-utóbb egészen elnyelné a téboly. Én

csak elsősegélyt nyújthattam neki. Szakorvosnak kellene kezelnie, bármennyire ellenzi is ezt anyám.

Visszafelé lassan haladtam, úgy éreztem, a lelkem betegebb, mint a testem. A kenu ott hevert a keskeny fővenyparton. Körülvizslattam, de nem, Claire nem bújt el. Valószínűleg otthon vár, boldogan, hogy jól megtréfált. Egy kis kerülővel útba ejtettem a kiszáradt fát, de nem volt benne semmiféle üzenet. Egy régi recept hátára – mindig vannak a tárcámban fölösleges papírok – ezt írtam: „Anyám nem talált levelet. Tehát...” Ingrid meg fogja érteni, és talán támad valami ötlete apám halálával kapcsolatban. Én abba hagyom az egészet.

Dehogy hagytam abba – még jobban beleástam magam. Leheveredtem az ágyamra: nyolckor vacsoráztunk, volt időm elég. Azon töprengtem, nem volna-e mégis célszerű nagyon diszkréten értesíteni az herbignaci csendőrséget. Nédélec doktor biztosan elkísérne és alátámasztaná a mondandómat.

Kinyújtottam a karom, hogy kivegyem a bűvös kockát az éjjeliszekrényem fiókjából. Szerettem gépiesen ide-oda tekergetni, amikor erősen gondolkodtam valamin. Szerintem ez a hitetlenek rózsafüzére. De hasztalan tapogatództam. Megdühödtem, és feltúrtam mindent. Hiába.

A csudába is, Claire! Egész biztos, hogy ő lopta el. Ez a szép, csillogó holmi első pillantásra elbűvölte, és a hátam mögött... De elhatároztam, hogy most nem hagyom magam. Hirtelen eszembe jutottak a pókhálófoslányok a hajában. Talán nem vagyok túl intelligens, de vannak megérzéseim. A rejtkehely csakis valahol a padláson lehetett. Lábujjhegyen felmentem.

A padlásunk széles, mély és sötét, mint a régi vitorlás hajók gyomra. A tetőt oszlopok tartják, amelyek legfelül villásan vannak kialakítva. És mindent tölgyfából ácsoltak, úgyhogy az ereszcsontról ellenére is erős, szilárd. A viharok itt-ott letéptek néhány palát, s az így keletkezett réseken át fecskék költöztek be. A padlás tulsó végéből nagy madárlárma, szárnycsattogás hallatszott. Óvatosan lépegettem.

A legtávolabbi oszlopon aztán – fent, az elágazásban – megláttam a bőröndöt. Claire utánozni akarta a fecskéket, és ott „rakott fészket”. Egy magasabb zsámolyra felállva ért fel odáig. Kis bőrönd volt, rézből való zárral, valamikor a vidéki orvosok használtak ilyet. Kinyitottam, és elém tárult a kincs. A bűvös kockán kívül volt ott minden... egy másik kocka, ezüsből, a háromkirályok napján süttött lepényből származó „babszemek”, máltai kereszték, pólyás babák, húsz kis porcelántetem, gombok is, egy doboz tele feketés pasztillákkal, piros villantókanalak sügérfogáshoz, és fényképek, állatokat ábrázoló, magazinokból kivágott tömérdek fénykép. Sőt találtam egy levelezőlapot is, amit összetéptek, aztán enyves papírral gondosan összeragasztottak. Három delfin látszott rajta, amint karikákon ugrálnak át.

Megfordítottam, és a szemem rögtön megakadt az aláíráson: Ingrid.

„Raoul, drágám,

Tegnap óta vagyunk Antibes-ban, és máris úgy érzem, nem bírom tovább. A barátnőim nevetnek rajtam. Ők Firenzéig akarnak eljutni. Én holnap visszamegyek Párizsba. Ott is messze leszek tőled, de az augusztusi Párizs megkönyörül a magányosokon. Nem is merem

remélni, hogy hamarosan utánam jössz, ahogy ígérted. De azért ne felejtse el. Nem volt senkim előtted. Szeretlek.

Ingrid”

Dátum nincs. Cím nincs. Apám összetépte a borítékot és a kártyát. A papírkosárba velük!... Szegény kis lüke! Szegény kis lükék! Az összes hölgyemény, aki azt hitte, hogy...

Remek, papa! Így kell kezelni őket. Ingridet éppúgy, mint a többit. Ledönteni, aztán faképnél hagyni... De haj, azért szenvedtem kutyául. Emlékszem, csak ültem a zsámolyon, kezemet ökölbe szorítva, kiáltoztam: „Fütyülök rá! Fütyülök rá!”, és a megriasztott madarak ijedten röpködtek körülöttem. Nem sok kellett volna hozzá, hogy felkapjam a bőrdödöt, s az egyik szellőzőnyíláson át lezúdítsam a tartalmát: az átkozott Rubik-kockát és a sok szemetet. De a levelezőlapot a tárcámba tettem. Lehet majd röhögni rajta, nem igaz?

A palatető alatt iszonyú meleg volt. Kivert a veríték, és a gyöngeségtől hirtelen remegni kezdett a lábam. Jól bedőltem a csókokkal teli levélkéine. Én, a szegény hülye. Én, aki azt képzeltem, hogy nem fog rajtam a szerelem... Ó, hogy megkínzott, megalázott ez a felfedezés! Az ő szeretője volt, és most az enyém! Nem is tudtam, ki csalta meg a másikat, apám vagy én. És képtelen voltam megmoccanni. Hallottam, ahogy mélyen alattam anyám a nagynénémmel tanácskozik:

- Nem – mondta anyám nincs a szobájában. Benéztem.
- A kertben sincs – jelentette a nénikém.
- Akkor nélküle ülünk vacsorához – döntött anyám. –

Nem vagyunk kötelesek alkalmazkodni a szeszélyeihez.

A lépések távolodnak. Nem vagyok éhes. De szomjas annál inkább: tikkasztó sivatagon vándorlok át. Ahogy az első szélroham elvonult, megbolydult agyam kezd normálisabban dolgozni. Ingrid, a mindenségít, megtudta – nem fontos, miképpen –, hogy apám meg akar szökni a hajdani szerelmével. Megleste hát a mocsárban, és megölte a férje egyik puskájával. Egyszerű. De nem, itt sántít valami... El kell mondanom neked, hogy egészen ifjú koromban szívesen kártyáztam és dámáztam magammal. Az ember hol az egyik, hol a másik oldalon játszik; kitalál egy manővert, amit a szemben ülő pofa, szegény, nem tud majd megghiúsítani; és nagy mellénnyel tér vissza a helyére. Rendkívül izgalmas! Nos, azon a padláson, ahol a szerelmem haldokolt, a tizenkét éves korom ádáz szenvedélye feltámadt bennem... Igen, sántított valami, mert Ingrid nem tudta volna eltemetni a holttestet... Ó, bocsánat, most én jövök... Ne felejtjük el, hogy erős testalkatú nő, és hogy a tőzegben igen könnyű gödröt ásni. Hopp, egy pillanat. A puska lövés messzire elhallatszik a Brière-ben. Így tehát... De éppen ez az. Ki tudja, vajon az öreg Fouchard nem hallotta-e. Minden arra mutat, hogy titkol valamit... Odáig jutottam így, hogy felüvöltöttem magamban: „Elég! Hallgassatok mind a ketten!” Természetesen karikatúrát rajzolok. Elönt a szégyen, ahogy újra átéltem mindezt.

Gondosan latolgatni kezdtem a levelezőlap kifejezéseit. Az emlékezetem máris megréfált, bizonyos szavakat másokkal, ártatlanabbakkal helyettesítve. Be kellett magolnom ezt a szöveget, hogy megbüntessem magam. Megint kinyitottam a tárcámat, és úgy tanulmányoztam a levelezőlap minden egyes mondatát, mintha diplomáciai

közlésről, háborúval vagy békével vemhes jegyzékről lett volna szó.

Először is nyilvánvaló volt, hogy a lap évekkel korábban íródott. Erre Ingrid sajnós félreérthetetlen kijelentéséből következtettem: „Nem volt senkim előtted.” De akkor meddig tartott ez a viszony? Apám megígérte neki, hogy majd utána megy Párizsba. Megtette-e? Biztos, hogy nem. Tudomásomra jutott volna... Aztán meg Ingrid a barátnőiről is beszélt. Ez arra vallott, hogy még nem volt férjnél. Ámbár a férjhez menése után is találkozhatott apámmal, amikor csak kedve támadt. A bizonyíték: ugyan miért jött volna ide Belleau, miért vette volna meg azt a darab földet a szomszédságunkban, ha nem a felesége ösztökéli? Egy húron pendültek, apám meg a szeretője. Az egész hajcihő az átjárási jog körül nem volt más, mint ürügy. Lehetővé tette Ingridnek, hogy hetente több napot a villájában töltsön... És a Velencébe való szökést, Françoise-zal, hogy illesztem bele ebbe a szerelmi ötszögbe?

Az éjszaka beszüremlett a padlásra. Még mindig magamba roskadva ücsörögtem. Az volt az érzésem, egyik kérdés úgy továbbít a másikhoz, mint az álló biliárdgolyók a mozgót, amit a játékos nekik lök. Végül is visszaraktam a bőröndbe mindent, amit szétszórtam a padlón, s ekkor hirtelen felötlött bennem a kérdés: vajon olvasta-e Claire a lapot. Tudott olvasni, s ez a néhány sor elég világos volt. De jobban meggondolva, valószínűtlennek látszott a dolog. Az iroda papírkosarában felfedezte a három akrobata delfint, elámult, kiszedegette az összes darabkát és gondosan összeragasztotta, de a kártya másik oldalával egyáltalán nem törődött. Különben is, annyi vicik-vacakot szedtem ki, amíg rábukkantam a delfinekre, hogy fogadni

mertem volna, régóta pihennek a bőrönd alján, Claire megfélekedezett róluk.

A levelezőlapot magamnál tartottam. Ez volt a tárgyi bizonyítékom Ingrid ellen, s eltökéltem, hogy fel is használom. Apám meghalt. Az. „amerikai asszonyának semmi része sem volt benne, ezt biztosra vettem. Maradt Ingrid. Aki hazudott nekem. Aki olyan arcátlanul állította, hogy semmit se tud Kerrarec lakóiról.

Lent mozgás támadt. A lefekvés ideje volt. Fél órán belül szabad az út. Halkan odamentem az egyik padlásablakhoz és kinyitottam. Frissen kaszált széna és a közeli vizek illata áradt be. „Eh, most már vége – gondoltam. – Vissza kell nyerned a hidegvéredet, és nem szabad tovább emésztened magad. Szép nyugodtan beszélni fogsz Ingriddel. Megmondod neki, hogy egy ronda kurva, de neked már mindegy. Csak annyit vársz tőle, hogy magyarázza meg neked, hogyan ölték meg apádat. Aztán majd meglátjuk.”

A bőröndöt visszatettem az oszlopra. Claire észre se fogja venni, hogy kinyitották. Miután elült minden nesz, leosontam, mint egy árnyék. Aztán csak végig kellett mennem a fason, amely az elágazáshoz vezet, ahol először találkoztam Ingriddel. A ház felé tartottam. A szalon ablaka világos volt. Ingrid alighanem a televíziót nézte. Néhány lépcsőfok, és a szokott módon bekopogtam. Rögtön ajtót nyitott. Ezen az estén nem farmer és blúz volt rajta, mint máskor, hanem pongyola.

– Nem vártalak – mondta. – Nem értesítettél. Valami gáz van?

Átvágtam a szobán, hogy elzárjam a tévét, és feléje fordultam.

– Ezt találtam.

Odanyújtottam neki a levelezőlapot.

– Mi ez?

Messziről megismerte a delfineket, és a kártyáért nyúlt, de egyre lassuló mozdulattal. Még csak el sem olvasta.

– Mit mondjak? – nézett rám fáradtan.

– A szeretője voltál?

– Láthatod.

– Mikor?

Leült a legközelebbi fotelba.

– Már nem is tudom. Még ápolónő voltam. Legalább tíz évvel ezelőtt. Mondd, veszekedni akarsz?

– Hazudtál nekem.

– Ó, alig valamiben. De jó, hazudtam. Végére is nem tartoztam neked számadással.

Azt vártam, tiltakozni fog, talán kiabálni, sírni. Milyen naiv vagyok néha! Ingrid nyugodt volt, egy kicsit szomorú, a tekintete baráti. Igen, baráti.

Nem bírtam tovább türtőztetni magam:

– Az apám! – üvöltöttem. – Te ölted meg?

Sose fogom elfelejteni. Ingrid olyan erővel pattant fel, hogy a fotel nekivágódott a falnak, aztán az ajtóhoz rohant és feltépte:

– Takarodj! – vetette oda rekedten.

– Lassabban! Kérdeztem valamit.

– Búcsúzzunk el egymástól. Sokkal jobb lesz.

– Esküdj meg, hogy nincs benne a kezed.

– Ó, az eskük – mormolta. – Te még hiszel az effélében?... Jó, esküszöm.

Visszatoltam a fotelt a helyére, s intettem neki, hogy ő is jöjjön vissza.

– Van ennek értelme? – ellenkezett. – Semmi kedvem védekezni.

Mégis visszajött, leült, s érezve, hogy elvonult a vihar, sokáig nézegette a levelezőlapot.

– Milyen buta voltam még akkor!

Halkan felolvasta, amit írt, megrázta a fejét.

– Az igaz, hogy senkim se volt előtte. Ha elmesélem az ügyünket, megigéred, hogy nyugton maradsz?

– Hallgatlak.

– Nem – tiltakozott. – Ha ilyen ügyészi hangot használsz, hagyjuk az egészet.

– Ejnye, Ingrid, képzelj magad egy pillanatra a helyembe.

– És én? Azt hiszed, én nem szenvedek?... Szóval röviden a következő történt... Volt két barátnóm, az egyik Deguille professzor mellett dolgozott, a másik... De hát ez igazán nem fontos. Maudnak és Gabynak hívták őket. Gaby vett magának egy kis Citroent, és kedvünk szottyant megnézni a tengert. Nos, letelepszünk La Rauléban. A hotelban a kezembe kerül egy idegenforgalmi folyóirat. Elolvasok egy cikket, amelynek a szerzője Raoul de Lespinière. Találkozom a vásznai néhány színes reprodukciójával. Szeretnék többet tudni a Brière-ről. Elmegyek a galériába, ahol nyáron kiállítja a képeit. Megismerkedünk... Ennyi az egész. Feltételezem, hogy nem szokásod kulcslyukon át leskelődni, és ez elég neked.

– És meddig tartott a...

– Ó, nem túl sokáig. Barátnőim magukkal hurcoltak az ország déli részébe, mert rájöttek, hogy marhaságot készülnök elkövetni. De elkéstek vele.

– Hogyhogy? Apám annyira... ellenállhatatlan volt?

Ingrid elnézően mosolygott.

– Talán csak nem vagy egy kicsit féltékeny? Igen, volt érzéke a dolgokhoz. Tudott beszélni.

Megvallom, bennem rekedt a szó, annyira megdöbbentem. Apám, aki otthon napokon át ki se nyitotta a száját!

– Hogy magyarázzam meg... – folytatta Ingrid.

– A kórházi környezetből kerültem ki, amit te is ismersz: a medikusok viccei, a betegek gorombaságai... és minden átmenet nélkül itt találtam magam ezen a különös vidéken, egy figyelmes, gyöngéd, érzékeny művészemberrel mint sétatartnerrel... Nem állíthatod az ellenkezőjét. Csak ki kellett nyújtania értem a kezét.

– Ne, ne – tiltakoztam. – Nagyon kérlek.

– Bocsáss meg, Denis. Nem akarok fájdalmat okozni neked. Egyszerűen csak megpróbálok... Szóval szeretném, ha éreznéd...

– Menjünk tovább S

– Könnyű ezt mondani. Néha az volt az érzésem, hogy boldogtalan, és ez felkavart. Aztán meg ígért is egyet-mást.

– Hogy utánad megy Párizsba? Ezt ígérte? És te elhitted?

– De hát te sohase voltál szerelmes? Most se vagy az, nem vagy belém habarodva?

Pajtási mozdulattal megragadta a csuklóm.

– Hát ha nem tudod, mi ez, annál jobb.

– Már megbocsáss – ellenkeztem –, lehet szerelmes az ember, de azért nem kell hülyének lennie.

Elengedte a csuklóm, és a háta mögül előszedett egy csomag cigarettát.

– Mintha színekről beszélnék egy vaknak... Jó, én hülye voltam. Ezért vártam őt Párizsban, és persze várhattam.

Elgondolkodva gyűjtött rá a Gauloise-ára.

– Akkor megértettem – fejezte be –, hogy ti, férfiak, vagytok az ellenséges tábor. Ó, te nem!... Te talán nem vagy olyan, mint a többi. De ismerd el, mi vagyunk a hegedűitek... Szívesen elcincog- játok rajtunk a nótáitokat, aztán bedobjátok a hangszert a szemétládjába.

– Ha így van, miért vetted ki rám a hálódát?

– Még kérdezed!... Mert hasonlítasz rá. Amikor először megláttalak, képzeld, még a szívverésem is megállt. Olyan az orrod, a szemed, mint az övé, sőt még a sutaságod is, és ez elbűvölő.

– Hagyd abba, légy szíves.

– Igen, azért jöttél át, hogy kicsikard belőlem a vallomást: bosszút álltam apádon. Rávettem a férjemet, hogy építtesse meg ezt a villát, mert így könnyen találkozhattam volna a szeretőmmel, aki átvert. Aztán rájöttem, hogy vetélytársnóm van, és megöltem a hűtlent... Nagyjából ez az elméleted, mi? Sajnálom, drága Denis-m. Apád tizedikén tűnt el, ugye? Nos, tizedikén a férjem a clissoni vásár-kiállításon volt, én pedig Nantes-ban, barátoknál, a nevüket is meg tudom adni neked: Ragueneau. A Fosse rakparton laknak. Érdeklődhetsz.

Gondosan elnyomta a cigarettáját, s fejét félrebillentve úgy mustrálgatott, mintha szakértői véleményt kellene mondania rólam.

– Most pedig, kicsi Denis – mormolta –, jó kisfiú leszel, és hazaballagsz. Eleget voltál itt. Boldogíts a produkcióddal másokat.

A gyanúim, a haragom, a keserűségem, mindaz, ami méregzsákká változtatott, egy pillanat alatt semmivé lett, s nem maradt más, mint a lyukas, üres zsák. Határozottan éreztem, hogy az igazat mondja.

– Hányszor találkoztál vele, amióta itt laksz?

– Ó, hogy nem lehet kiverni a fejedből! Egyszer, ismétlem, egyetlenegyszer, a közjegyzőnél. Szertartásosan üdvözlöttük egymást, ha éppen tudni akarod. Idegen voltam már neki.

– És ő is idegen volt neked?

Szomorúan vállat vont.

– Nem, Denis. Az a férfi, akit a karjainkban tartottunk... A bőr is emlékszik. Semmit se lehet tenni ellene. De ha meg akarsz ütni...

Otthagytam, és mint egy vadbarom, bevágtam az ajtót. Megint előtött a méreg. Igen, ártatlan volt apám halálában, és ezt a lelkem mélyén – a legmélyén – mindig is tudtam. A vádjaim... Azokat csak azért találtam ki, hogy ne kelljen arra gondolnom: lefeküdt az apámmal. De ezt... soha... Nem és nem. Ha felszólítanak, hogy magyarázzam el, mi bánt, először is képtelen lettem volna akár csak két gondolatot is világosan megfogalmazni, aztán esetleg azt mondtam volna, hogy ez a szörnyűség olyan hatással van rám, mint valami vérfertőzés. Ostobaság? Meglehet. Órültség? Meglehet. De tehetetlen voltam a visszataszító képekkel szemben, amelyek üldöztek.

Ahelyett hogy hazamentem volna, vízre tettem a ladikot, és nekivágtam a mocsárnak. Kicsiket lökve a rúddal, a csillagok útján haladtam a sötétség tömbjei közt. Sose jártam a Brière-ben éjszaka. Átható nyirkosság fürösztötte lágyan az arcomat, és lassacskán lecsillapított. Zaklatottságom megszűnt, de testileg úgy össze voltam törve, mintha eldöngettek volna, és bizonyos értelemben tényleg ellátták a bajom.

Nyögve leültem, s a csónak megállt egy csatorna közepén, ahol az álmodozó ég tükröződött a sötét vízben. Távol voltam. Másutt voltam. Holnap telefonálok Daviaud-

nak, s ő elküld oda, ahol valódi szenvedésekkel lesz dolgom, olyan szenvedésekkel, amelyek nem mocskolják be az embert. Végül is, összekuporodva és a görcsöktől felfúvódva, elaludtam. Itt aztán megmutathatod, hogy mit tudsz, öregem!

Megvirradt. A ladik kisodródott a parthoz. A nádasban ébredtem fel kábán a fáradtságtól, meggémberedett tagokkal, magányosabban, mint a szökött fegyenc, de megbékélt szívvel. Mert tudd meg: a hajnal a megbocsátás órája. A ragadozók már pihennek. Az orvhalászok hazamentek. Legfeljebb egy ponty szája súrolja néha a felszín egy csendes örvény közepén. Már senkire sem haragudtam. Néztem, hogyan száll fel a fény a mocsárból; vártam az első szárnycsattogást, a varangy első gyöngéd hívását, hogy én is megtörjem a varázst. Amikor a reggel hangjai felelgetni kezdtek egymásnak, elindultam.

Úgy éreztem, teljesen közömbössé váltam a körülöttem levő nők iránt – csodálatos volt! És ha valaki akkor ezt mondhatta volna nekem: „Hallgass ide, így halt meg apád...”, biztos vagyok benne, hogy miután kielégítettem a kíváncsiságomat, elmentem volna Kerrarecből. Jóval később, órák múltán döbbsentem csak rá, hogy még korántsem menekültem meg. Nem tudom, mit él át a dohányos, aki elhatározta, hogy leszokik a dohányzásról, vagy az iszákos, aki azt hiszi, kirekesztette az alkoholt az életéből. Én Ingridet tagadtam meg, amikor felébredtem. Nincs szükségem többé Ingridre! Nincs szükségem a vallomásaira, amelyek sokkal többet sejtettek, mint amennyit feltártak! Semmi kifogásom sem volt ellene, de gyűlöltem apám szeretőjét. És ekkor történt valami, ugyanolyan hirtelen, mint ahogy a kábítószeréhség kitör a narkóson. Az ágyamon heverészttem, Claire pedig, most is

izgatottan, kutatott-matatott mindenütt. Egyszer csak vágyakozni kezdtem Ingrid után. Nem beszélgetni óhajtottam vele, újra kikérdezni. Vágytam rá – érted? Igaz, nem vagyok pszichiáter, de végtére is vannak érzések, amelyeknek a rejtett természetét könnyen felismerhetjük: a saját apám akartam lenni. Az motoszkált bennem, hogy ha úgy tudnám szeretni Ingridet, ahogy ő szerette, megszabadulhatnék ettől az asszonytól. Hisz neki sikerült! És hiába magyaráztam meg magamnak, hogy mi hajt, hiába szemléltem a dolgot hideg fejjel, vágyam semmit se vesztett a hevéből. Azonnal kapcsolatot kellett teremtenem Ingriddel.

– Várj egy kicsit – mondtam Claire-nek. – Mindjárt visszajövök.

Lementem az irodába, és minden óvatosságot sutba vágva felhívtam Ingridet. Suttogtam, és minduntalan körülnéztem, akár a betörő, aki még nem meri előszedni a szerszámaikat.

– Halló, te vagy az... Igen, Denis... Nem, nem beszélhetek hangosabban.

És tessék, már nem is tudtam, mit akartam mondani neki. Egyébként nem is volt semmi mondanivalóm. Csak a hangját kellett hallanom minden áron. A hangja egy kicsit a teste volt, és a lélegzése a hallgatóban – az élete

– Bocsáss meg – mormoltam. – Tegnap úgy jöttem el tőled, mint egy tahó. Sajnálom. Azért átmehetnék ma este is? Ígérem, hogy civilizált emberhez illően fogok viselkedni. De még sok kérdésem lenne, amit...

– Nem – mondta. – Ne legyenek kérdések.

– Jó, nem lesznek kérdések... Hopp, hallom, hogy a húgom... Csókollak... Tudod, ha nem is mutatom ki talán, szeretlek. Akkor este.

Abban a pillanatban tettem le a kagylót, amikor Claire belépett.

– Ki? – kérdezte a telefonra mutatva.

– Egyik barátom. Nem fontos. Gyere, elmegyünk sétálni.

A találkánkig bőven volt időm elmélkedni. Ami történt velem, annak van neve. Így hívják: szenvedélyes szerelem. Engem is utolért. Azt hittem, szegény kis Thi-Nganomat gyászolom. Tudtam, hogy a szerelem ámitás és önámítás. Drága barátom, talán kezd már megvilágosodni előtted: a számságom regényét kell majd megírnod. Hinnéd-e, hogy minden negyedórán megnéztem, mennyi az idő? Én!...

A folytatást nem is mesélem el részletesen. Túl sok az ostobaság benne. Mégis hosszú hetekig tartott – vagy talán csak napokig, már nem is tudom. Az arcok összerosódtak körülöttem. Néhány ember... anyám, a húgom, a nagynéném... igen, emberek. És az öreg Fouchard is meg a felesége. Jó napot, jó estét... De nem is emberek. Csak árnyak. És aztán ott volt Ingrid. Ha távol kellett lennem tőle, egészen kizökkentem magamból. Emlékezetemben úgy vittem meztelen testét mindenüvé, mintha terhes lettem volna vele. Inkább volt én, mint saját magam. Véget nem érő ölelésekről ábrándoztam, s minden kielégülésünk ellenére, vagy éppen miattuk, a szörnyű mondat: „Nem volt senkim előtted”, a szívembe mart. Nagy nehezen nyomtam el az ilyenféle kérdéseket: „Jobb szerető volt, mint én?” vagy: „A mocsárban feküdtél le vele? Hol? Menjünk oda!” És közben jól tudtam, hogy apám halott, s együttléteink halál- táncképeket idéztek fel beteg agyamban. Mert vitathatatlanul beteg voltam. Nem annyira az amöbiázisom miatt, amely furcsa módon és épp

amikor elhanyagoltam a gyógyítását, úgy látszott, hamarosan eltűnik, kiszorította a szerelmem, hanem Ingrid figyelme és gyöngédsége miatt. Ha ugyanis már a legbizalmasabb vallomásoknál tartok, tisztáznom kell valamit. Azt hihetnéd, hogy túlzásokba estünk, gátlás nélkül bujálkodtunk. Dehogy. Ó, ez felettébb bonyolult. Hadd folyamodjak egy példához, csak úgy találomra elmondom az egyik esténket. Odaértem a villához. Ingrid az ajtóban várt. Bementünk a szalonba. Megcsókolt. És kibújt belőle a jó feleség: kérdezősködött, hogyan telt el a nap, hogy boldogulok a porkolábjaimmel (így nevezte őket), hogy van az öreg Fouchard („Nem valami jól. Nyugtalanít az állapota”). Szóba került a férje is, aki már beszélt egy ügyvéddel, és egyre pimaszabb lett. Aztán eljött a pillanat, amikor... Hogy magyarázzam meg neked? Apám, efelől mélységesen meg voltam győződve, a legnagyobb természetességgel tette magáévá, nyíltszívű vidéki ember lévén csöppet se teketóriázott. Csakhogy Ingrid akkor még fiatal lány volt, jól tájékozott, az igaz, mégis védtelen. Én viszont egy érett asszonnyal kerültem össze, aki sokat tudott a férfiakról, s aki mindig egy csipetnyi iróniát is vegyített a kedveskedésébe. Megjátszottam tehát – bár perzselt a vágy – a fegyelmezett urat, aki elfojtja érzéki gondolatait, s inkább csak azért jön el a szeretőjéhez, mert szenved, és fizikai megkönnyebbülést keres. És ő remekül értett a vigasztaláshoz, kifogástalan tapintattal készítette elő a pásztorórát. Nem volt se vámpír, se ápolónő. Gyöngéd barátnő volt, aki a tartózkodás és az odaadás helyes arányát megőrizve, osztozott abban a lobogásban, amely mégis csak tisztességére válik minden őszinte egymásra találásnak. Igen ám, de... De én nem voltam őszinte.

Miközben Ingrid egész szerelmi diplomáciáját latba vetve, igyekezett távol tartani tőlünk apám emlékét, addig én, épp ellenkezőleg, folyton rá gondoltam, s ez megsokszorozta a gyönyört és a bánatot, amit éreztem. Erről azonban féltékenyen hallgattam.

Amikor aztán, elnyúlva egymás mellett, a feszültség lassú oldódását élveztük, Ingrid néha ilyesfélét mondott: „Ki hinné, aki téged lát és hall, hogy ilyen szenvedélyes szerető vagy?... Jól megtévesztetted a környezetedet!”, és én csak mosolyogtam. Hogyan vallottam volna be neki, hogy ebben a szenvedélyben több a neheztelés, mint a valódi érzés? Szerelmem olyan volt, mint a süjtőlég a bánya mélyén. Újra meg újra az arcomba csapott. De ha valaki megkérdezte: „Mondja csak, jól van? Ugye nem nagyon?”, hevesen tiltakoztam: „Ez csak egy kis fáradtság, semmi más, nemsokára mehetek vissza Thaiföldre.”

Ha anyám és nagynéném ilyenkor hallották, mit mondok, beérték annyival, hogy hosszú pillantást váltottak. Pontosan úgy, mint a tárgyaláson az esküdtek, akiknek nincs joguk beszélni egymással, de előre tudják, mi lesz az ítélet.

Ingrid meg én házastársi csókkal váltunk el.

– Kíméld magad – mondta, megkopogtatva a homlokomat: ne dolgoztasd ezt itt.

Megigérttem neki, de alighogy az útelágazáshoz értem, az agyrémeim szó szerint rám vetették magukat, s máris számolgatni kezdtem, hány óra választ el tőle. Egyszer-másszor bement Nantes-ba a fodrászához vagy a fogorvosához, én pedig, egész egyedül maradván, a ladikban, ahová menekültem, a szitakötőket és a jégmadarakat hívtam tanúnak: „Fütyülök a frizurájára.

Fütyülök a fogaira. Azt akarom, mondja meg nekem, hogy hol az apám!”

Néha csüggedten összefontam a karomat, és megidéztem magam saját ítélőszékem elé. „Az ördögbe is, orvos vagyok, vagy mi! Ha másnál tapasztalnék ilyen kríziseket, jól tudom, mi volna a diagnózisom. Valahol a felmenőim közt lennie kell egy Lespinière-nek, aki piált. A bizonyság rá: Claire... És jelen pillanatban én is, aki mindent összevegyítek, szerelmet, halált, bosszút, undort. Ó igen, undort!...”

A ladik hol az egyik, hol a másik parthoz vitt. Úgy „tántorgott”, mintha alkalmazkodna kétségbeesésem mámorához. Visszatértem Kerrarecbe. Időnként feltámadt bennem a gyöngédség a húgom iránt. Meséket mondtam neki, amelyek tele voltak halakkal, rókákkal, medvékkel.

– Visszajövök – súgtam a fülébe. – A másik nővel nem tarthat sokáig a dolog. De téged nem hagylak el.

Komoly arccal hallgatott. Vajon mit értett a szavaimból? Nem törődtem vele. Nekem az volt a fontos, hogy beszélhessek Ingridről. Claire ott volt. Hallgatóságnak ő is megfelelt. Miután elmondtam, ami kikíváncozott belőlem, cigarettára gyújtottam. Ezzel a vírussal Ingrid fertőzött meg, és betelepедtem a könyvtárba, lábamat felraktam az íróasztalra. Ekkor fogott el mindig a lelkifurdalás. Thaiföld, Bejrút! Szerre a világon másodpercenként a halál küszöbére jut egy ember: láttam, ahogyan összeesik, ahogyan a fübe harap. És senki, aki bekötözné a sebéet. Vagy hogy csak lezárná a szemét. Denis de Lespinière doktor a Gauoise-át szívta, és arra várt, hogy asztalhoz ülhessen. Denis de Lespinière doktort bizvást el lehetett volna ítélni, mert elhagyta a helyét.

Anyám benyitott:

– Sült tőkehal jó lesz?

Intettem, hogy igen. Menjünk, együk meg a tőkehalat,
és akadjon meg a torkunkon.

Nagy vonalakban most már ismered a históriámat. Bővítsd ki. Mindenesetre bizonyos szinten maradva. Ehhez ragaszkodom. Hála istennek, ez nem krimi. Nehogy kiszúrj velem! Ez a történet rólam szól. Nincs tele lármával és tombolással, mint az a másik – tudod. Csak alattomosan borzasztó. Épp ezért megint rövidebbre fogom. Néhány nap óta Ingrid titkolt előttem valamit. Abból jöttem rá, hogy sokat hallgatott, s a tekintete is elkerült. De végül is elszánta magát, és bevallotta az igazságot. A férje úgy határozott, hogy eladja a villát. Képzelheted: mintha mellbe vágta volna.

– Van hozzá joga?

– Persze. Minden az ő nevében van.

– És te?

– Kénytelen leszek elmenni innen.

– Mikor?

– Felvesz majd egy nőt, aki őrzi a házat és fogadja az érdeklődőket. Azt hiszem, pár nap múlva szedem a sátorfámat.

– És hova mész?

– Kiveszek egy bútorozott lakást Nantes-ban.

Nem mertem megkérdezni: „És ott mire vársz majd?” Amire várt, amiben reménykedett, az a gyöngédség valamilyen megnyilvánulása lett volna a részemről, talán hogy ezt kiáltom: „Én szabad vagyok. Te nemsokára az leszel. Annál jobb. Feleségül veszek!” A valóságban meg voltam dermedve, megbénított a tehetetlenség és a

felháborodás. Először is, nem voltam szabad. Bele is kapaszkodtam ebbe az ürügybe. „Ha nem lenne szükség rám ott keleten...”

– De hisz nem kérek tőled semmit – vágta oda Ingrid.

Aztán megenyhült, és elgondolkodva tette hozzá:

– Az idillnek vége, drága Denis-m. Attól tartok, ki-ki megy a maga útján, te erre, én arra.

– Várj. Nem. Hadd gondolkozzam.

De kétségkívül igaza volt. Ha nem vagyok hajlandó felforgatni az életemet, lemondani az állásomról, átvenni Nédélec doktor örökét... És még ha hajlandó lennék is, anyám betolakodóként kezelné Ingridet... Claire nem férne meg velem, és örökké köztünk lebegne egy kísértet.

– Munkát kell majd találnom – mondta. – A legokosabb az lenne, ha a régi szakmámban helyezkednék el.

– Nantes-ban az nehéz lesz.

– Hát akkor felmegyek Párizsba.

– Itt tudnál hagyni?

– De hisz rosszabb vagy, mint egy gyerek! – kiáltotta. – És ki tartana el, mi?... Ha kapok is egy kis járadékot, nehéz helyzetbe kerülök, ki kell vágnom magam.

Le nem vette rólam a szemét. Azt leste, nem teszek-e valami tiltakozó mozdulatot. Vizsgáztam előtte, s nincs ennél félelmetesebb vizsga: nem úszhattam meg egy tehetetlenséget jelző gesztussal. A csókjaink, az öleléseink már nem számítottak. Férfi voltam, akinek vállalnia kell a felelősséget a tetteiért. Apám annak idején megfutamodott. Én, akadozó hangon, ezt mondtam:

– Hallgass ide, Ingrid... Gondolom, megérdelek egy kis bizalmat, vagy nem? Akkor adj időt holnapig, hogy megvizsgálhassam a lehetőségeket...

– És ezzel mi változik? – ellenkezett csüggedten. – Neked megvan a saját életed. Nekem megvan az enyém. Hagyd az egészet, eredj... Legalább marad néhány szép emlékünkh.

Rágyújtott egy cigarettára. Én is. Szerelmünk úgy hevert köztünk, mint egy összekötözött állat, amire két kupec alkuszik.

– Egyvalami nem fér a fejembe – mondtam –, mégpedig az, hogy mindez így dőlt el, néhány óra alatt. Tegnap még egyáltalán nem látszottál nyugtalannak. És most egyszerre...

– Reggel felhívott. Már mindent elintézett. A kezében vagyok.

– Tudja, hogy... hogy mi ketten?

– Igen. Tudja. Nem csináltam titkot belőle. Miattad nem kell szégyenkezniem.

– És ha Kerrarecbe jön és botrányt csinál? Látod, milyen helyzetbe hoztál...

– Micsoda lovag! – mondta megvetően. – Menj szépen haza, Denis. Senki se fog otthonodban inzultálni. És mivel neked órák kellene hozzá, hogy áttekints egy helyzetet, amely olyan egyszerű, hogy azt a vak is látja, gyere vissza holnap, jó?... Gondolom, még itt leszek.

Megfogtam a vállát.

– Ingrid, nagyon kérlek.

Kiszabadította magát.

– Persze, persze... Nem haragszom rád... És főképp ne akarj sajnálni. Voltam én már nagyobb pácban.

Éjszaka le se hunytam a szememet. Megengedhetem-e magamnak, hogy elveszítssem Ingridet – ezen töprengtem. Megpróbáltam elképzelni az életemet nélküle. Valamiféle próbaözvegység ködlött fel előttem. Nem lennének többé

éjszakai kiruccanások. Nem lennének bizakodó, gondtalan esték. Kerrarec magányos rabjaként tengődnék... A dolog lehetséges, állapítottam meg, de halálosan unalmas. És ha magam mellett tartom? Első pillantásra ez látszott az egyszerűbbik megoldásnak. De hova jutna a mi kettősünk egy év múlva, két év múlva? És különben is. A kérdés nem ez volt. Önérzetem vérző sebének apám viselkedését éreztem Ingriddel szemben: úgy járt el vele, mint egy kis szatócs. És én, aki annyi mindent megbocsátottam szegény nemzömnek, pontosan azt készülök tenni, amit ő tett. No, nem!

Hogy magyarázzam meg neked? Nem arról volt szó, hogy igazságot kell szolgáltatnom. Nem arra gondoltam: elégtétellel tartozom neki. Egyáltalán nem viaskodtam efféle melodramába illő lelkiismereti problémával. Az egyik Lespinière, aki, ugye, fizet a másik helyett... Nem. Egyszerűen csak becsületes akartam lenni Ingriddel is és magammal is, de vigyázat: az érzelmek síkján becsületes, nem a kötelesség síkján. Vajon eléggé szerettem ahhoz, hogy elvegyem? Nem biztos. Vajon eléggé szerettem ahhoz, hogy elmenjek vele? Igen, feltétlenül. Letelepszünk majd Párizsban, s a többit rábírom az időre, a lassú kopásra. Talán szerencsésen alakul a kapcsolatunk; talán elfelejtjük végül is a múltat – az egész múltat. De ha az ellenkezője következik be, ha kudarcot vallunk, legalább megtettem minden tőlem telhetőt. Letörlesztettük volna az adósságunkat, apám is, én is.

A szobám csupa füst lett. Végére értem a Gauloise-csomagnak. Holtfáradt voltam, de a fejemben kezdett már kirajzolódni egy terv. Daviaud révén könnyen találunk majd állást Ingriddel. Így egykettőre megvethetjük a lábunkat Párizsban. Ingridet illetően tehát megnyugodtam.

Maradt Kerrarec. Anyám és nagynéném, ha kész helyzet elé állítom őket, nem fognak tiltakozni. Sőt hálásak lesznek. De Claire?

És ekkor hirtelen szíven üt egy nyilvánvaló tény. Azokba az akadályokba, amelyekkel apám szemben találta magát, mikor a távozását előkészítette, én is egytől egyig belebotlom. Egész pontosan a halott nyomdokain fogok haladni... Ingriddel majd megbeszélem a szökésünk összes részletét. Az ittenieket pedig igyekszem megtéveszteni, lehetőleg barátságos képet vágva. Természetesen nem teszek semmiféle előkészületet. Anyámnak rövid levelet hagyok, és aztán... talán én is eltűnök? Egy kicsit megszedültem, mintha roppant mély és roppant sötét kútba pillantanék le. De már nem hátrálhattam meg. Döntöttem.

A következő nap lassan telt. Egy pillanatig arra is gondoltam, hogy elmegyek a saint-nazaire-i pályaudvarra és váltok két jegyet Párizsig, vagyis fűgét mutatok a sorsnak, a végzetnek, az utunkat talán kiszabó erőknél. De fölösleges ennyit pepecselni a dolgokkal. A busz és a vonat menetrendjét ismertem. A kilencórás busszal indulunk majd Herbignacból. És nem fogunk bujkálni. Innen úgy sétálok el, mint apám, zsebre dugott kézzel, és a buszmegállónál várok Ingridre. Olyan egyszerű az egész! Valóban nem lehet világraszóló ügyet csinálni belőle. Este átmentem Ingridhez, és bejelentettem neki, hogy velem tartok.

– Jól meggondoltad? – kérdezte.

A karomba kaptam. Az öröm úgy lobbant lángra bennem, mint valami alkohol. Ingrid tartózkodóbb volt. És a kérdései úgy követték egymást, mintha az ellenőrző listát olvasná fel egy hosszú távú repülőgép indulása előtt.

Gondoltam-e rá, hogy Claire-t kezeltetni kell? Gondoltam-e rá, hogy...

– Igen – rikkantottam. – Igen. Hagyd abba. Mindenre gondoltam.

És tervünket az ágyban ünnepeltük meg.

– Akarod, hogy holnapután induljunk? – vetette fel Ingrid. – Ma szombat van, a hétfő jó lenne.

– A hétfő? Tisztában vagy vele, hogy akkor lesz két hónapja, hogy apám eltűnt?

– Hát aztán? Te nem vagy babonás.

– Nem... Mégis zavar egy kicsit a dolog... De igazad van, miért ne?

– Majd hagyok egy cédulát Marie-Jeanne-nak. Hétfő délután fogja megtalálni, amikor takarítani jön. Csak a legszükségesebbet viszem magammal.

És kezébe véve az ügyünket, kijelentette, hogy az én esetemben az a legegyszerűbb, ha azt mondom, a főnököm Párizsba rendelt. Mivel úgy döntöttem, hogy elmegyek Kerrarecből, tegyem ezt a legtermészetesebb módon, mint az M. S. F. orvosa, akit sürgősen egy távoli országba küldenek, így lehet majd nálam némi poggyász, és senki sem fog gyanakodni.

– Vagy nem? Mintha nem tetszene neked a javaslatom.

Eltalálta. Egyáltalán nem tetszett. Hogy szakmai okokra hivatkozva hazudjak, valahogyan ocsmányságnak éreztem. Afféle szökött orvos lennék. Mit gondolna rólam Daviaud?

– És ha Daviaud barátom felvenne téged ápolónőnek? Ha rögtön elmennénk valahova „bevetésre”?

– Igen. Jó ötlet. De hagyjuk későbbre. Még nem vagy olyan állapotban, hogy folytathatnád a régi munkádat. Én most csak egy ártatlan kis cselt ajánlok neked, ami

lehetővé tenné, hogy drámai jelenetek nélkül szabadulhass innen. Nyugodtan megígérheted, hogy hamarosan visszajössz.

– Fouchard ki akar majd vinni a vonathoz.

– Fouchard azt fogja csinálni, amit mondasz neki. Elvégre te vagy a ház ura. Ha ahhoz van kedved, hogy autóbuszsal utazz, megteheted, vagy nem?

Tervezett. Szervezett. Elrendezett. Egyébként nehezen magyaráztam volna meg, miért nem lelkesedem az ötletéért. Nem tudtam elképzelni magam, ahogy a kis bőröndömmel a kezemben baktatok a park kapuja felé, akár egy vigéc, akit kitessékelték. Jobban szerettem volna búcsú nélkül távozni, mint apám. De Ingrid már lendületbe jött. Gyakorlatias természet volt, s dicsekedett is vele.

– Gondolom – mondta –, elkíséred őket a misére.

– Igen, hogyne.

– Hánykor?

– Tizenegykor.

– Akkor állapotdjunk meg abban, hogy fél tízkor odatelefonálok. Csak legyél a készülék közelében. Váltunk néhány szót, nem fontos, hogy mit, csak hogy közölhesd velük: az ügyelet titkárnője felhívott, és a lehető leggyorsabban Párizsba kell menned. Ha nem hagyjuk húzódni a dolgokat, könnyebb az elválás.

Igaza volt, de nem értett meg semmit. Nem érezte, hogy valósággal kiszakít – egy élő test részét – Kerrarecből. Apám azért osont el lábujjhegyen, mert nem akarta zajt csapva eltépni azokat a szálakat, amelyek a birtokhoz fűzték. Ingrid nem számolt azzal se, hogy anyám és nagynéném vitába szállnak majd velem, hogy megríkatják Claire-t és elviselhetetlenné teszik az utolsó perceket.

Márpedig ha feldúlt kedélyeket és haragot hagyok magam mögött, talán vissza se jöhetek többé.

– Megegyeztünk?

– Meg. Tehát fél tízkor.

Emlékszem, hogy elkísért az első fáig. Az ég borult volt, s ha nem ismerem olyan jól az utat, hamar eltévedtem volna, annyira sötét volt az éjszaka. Óvatosan lépkedtem, azt számítgatva, hogy ha hétfőn kilenckor már Herbignacban kell lennem, ajánlatos lesz jó korán indulni. Claire szerencsére még aludni fog. A busz a kávéház, a Café des Platanes előtt állt meg. Bent fogom várni Ingridet, majd rendelek valamit. És ha megjön, úgy fogadom, mint egy udvarias szomszéd, semmi több. Ne adjunk tápot a fecsegésnek. Még egyszer átgondoltam minden mozzanatot. Alighanem apám is gondosan átismételte Françoise-zal az út egyes állomásait. Ennyi órákor itt meg itt. És megcsókolták egymást, mint Ingrid meg én az imént... Nem sejtve, hogy utoljára teszik. És a kastélyba visszatérve, talán apám is érezte, akárcsak én, azt a fájó meglepődésfélét, amely a nagyon súlyos döntésekkel jár együtt. Tudtam, hogy árnyéka ettől fogva mindenhová elkísér. Már majdnem elértem a kis lépcsőt, amikor valaki utánam szólt:

– Gróf úr!

Megismertem Fouchard hangját.

– Hát te mit művelsz ott? Gyere közelebb.

Csak egy árnyékot láttam, de a pipa vörös fénye jelezte az arcot.

– Talán hűsölsz? Tudod, ugye, hogy éjfél is elmúlt.

– Nem bírtam aludni, gróf úr.

– Gróf úr! Minek ez? Mi ütött beléd? Már nem vagyok Denis?

– De igen, Denis úr.

– Eh, csak beszélsz. Azt magyarázd meg nekem, miért vagy itt, mintha vártál volna. Ül le ide mellém... Igen, a lépcsőre. Én nem vagyok álmos, te se vagy... Kitaláltam? Vártál?

Kiverte a pipáját a sarkán, és nehézkesen leült mellém.

– Van úgy, hogy fulladok egy kicsit, mikor fekszem – mondta. – Ilyenkor kijövök levegőzni.

– Biztos vagy benne, hogy ez az igazság?

Hogy legyen ideje gondolkodni, újratömte a pipáját. Az óvatos mozdulataiból jöttem rá, mit csinál.

– Megmondom önnek, Denis úr... Mióta a nyaralók megjöttek, nincs nyugtom. Fura figurákat látni a mocsárban. Tegnapelőtt is elloptak egy robogót Saint-Joachimben. Úgyhogy ha már nem bírok aludni, legalább körülnézek egy csöppet.

– No lám – ékelődtem. – Csószködünk, éjfél után. Csak nem képzeled, hogy elhiszem ezt a dajkamesét?

– Pedig hát...

– Miattam vagy itt. Valld be, te vasfejű... És rukkolj csak ki. Mi rágja a májad?

Tétovázott. Egyik gyufát a másik után törte el. Megragadtam a karját.

– Fouchard, beszélned kell, érted? Szánd rá végre magad.

– Hát... hát jó – dadogta –, a miatt a hölgy miatt jöttem. Bocsásson meg, Denis úr, de egész a betege vagyok a dolognak. Én nem látok semmit. Én nem akarok tudni semmit; de hallanom, azt bizony muszáj.

– Mit muszáj hallanod?

– Már fecsegnek a környéken. Mindenkit érdekel egy kicsit, ami a kastélyban történik. Mert mégiscsak a

kastély, igaz? Hamar észrevették, hogy a gróf úr elment. És most ez az asszony... Marie-Jeanne, aki rendben tartja a villát, nem vak... És engem nagyon bánt, ha bizonyos gonosz megjegyzések a fülembe jutnak.

– Például?

– Nem, dehogy! Ezt inkább megtartom magamnak. De nem szeretném, ha kezdenének elfeledkezni arról, amit ön a gyarmatokon tett... Ha egy olyan nevet, mint a miénk, egyre jobban bemocskolnak...

Hebegett a felindultságtól. Átkaroltam a vállát.

– Köszönöm, drága öregem. Elfelejtettem, hogy a magad módján te is Lespinière vagy. Hallgass ide... Ha elmennék innen...

– Az lenne a legjobb – mondta valamivel szilárdabb hangon. – Persze nem örökre... mert abba a kicsi belezavarodna... De például addig, amíg beáll a tél... Aztán visszajönne, és talán le is telepedne Kerrarecben... Ettől elhallgatnának a rossz nyelvek. Akármit mesélnek, nem számítana.

Fejemet a trikója ujjára hajtva, elméláztam. Az öregség, a verejték és a pipa szaga áradt belőle.

– Majd gondolkodom a dolgokon – mondtam végül. – De mielőtt elmegyek, szeretnék meggyőződni róla, hogy te biztosan állsz a posztodon. Nézzük csak, mit is érzel valójában?

– Olyan szorításfélét, itt, a mellem közepén. Alig merek lélegzeni.

– Gyakran előfordul?

– Még elég gyakran.

– Régóta?

– Nemigen.

– Eugénie azt mondta, hogy apám eltűnése után kezdődött.

Fouchard habozott, én pedig halkán megjegyeztem:

– Na látod, hogy tudsz valamit!

Úgy ugrott fel, mintha hátba vágták volna.

– Nem én! – kiáltotta. – Nem!

– Véletlenül esett volna egybe a kettő?... Végére is, lehet... No jó, hétfőn jelentkezel Saint Nazaire-ben Mérot doktornál. Kitűnő szívspecialista. Megcsinálja az EKG-dat, és kezelni fog. A te korodban egy kis angina pectoris majdhogynem általános, de ügyelni kell rá. Csak akkor megyek el, ha biztos lehetek benne, hogy itt vagy és vigyázol mindenre. Megígéred?

– Megígérem, Denis úr. De menjen el hamarosan, és ne szóljon semmit. Ne szóljon semmit.

– Igen, igen. Rendben van. Jó éjszakát... És szedd fel a pipádat. Megértetted?... De a pipázásnak vége.

Nem mesélem el neked az éjszakámat, illetve ami még maradt belőle. Szószaporítás lenne. Először Ingridre haragudtam, aztán magamat szidtam, aztán a pokolba kívántam ezt az elátkozott vidéket, és végül teljes kimerültségbe süppedtem, amelyből csak a félelem egy-egy rohama rázott fel. Valami történni fog velem, gondoltam. Sohase látom többet Ingridet. És a szerelmem még jobban fellángolt. Hogy szabaduljak az egészsőtől, bekaptam egy altatót.

Távoli csengőhang ütötte meg a fületem, de nem bírtam kibontakozni az álmom kötelékeiből. Majd hirtelen az óráim után kaptam. Leesett a földre. Lázás kotorászás után sikerült felszednem. De először fordítva tartottam. Agyamon átnyargalt a gondolat: ez nem lehet a telefon...

És akkor megláttam, hány óra. Fél tíz volt. Uramisten! Ingrid.

Kirohantam a folyosóra, le a lépcsőn, a pizsamakabátom egyik ujjával küszködve, amely makacsul lobogott mögöttem. A könyvtár! A kagyló Claire kezében volt, éppen ezt mondta: „Igen, asszonyom!” Félretoltam, egy kicsit túlságosan is hevesen, mert ellenkezett, és vissza akarta szerezni a hallgatót.

– Hagyd! – kiáltottam rá. – Ez nekem szól. Hagyd már.

Néhány lépéssel odább vonult, láthatólag duzzogva.

– Halló... Igen, én vagyok... Ah, szükség van rám... Hosszabb ideig?

Ingrid néma maradt a vonal túlsó végén, hallgatta a komédiázásomat. Fél szemmel Claire-t figyelve, kissé összevissza beszéltem.

– Ó, nagyon hamar indulhatok. Igen, az állapotom sokat javult... Ha kell, holnap már Párizsban lehetek... Akkor megegyeztünk. Számíthatnak rá. A viszontlátásra.

Letettem a kagylót, és átfontam Claire derekát. Igyekeztem gondtalannak látszani.

– Látod, szívem. Szükségük van rám Párizsban. Az ügyelet titkárnője telefonált... Elmegyek néhány napra. Jól fogsz viselkedni, igaz? Nem lesz hosszú ügy.

Lebiggyesztette az ajkát, mint a gyerekek ott, túl a tengereken, látva, hogyan készítem az injekciós tűt, és a legszívesebben őt is ezzel biztattam volna: „Nem fog fájni... Higgyél nekem.”

Anyám hangját hallottam:

– Hol vagytok?... Asztalon a kávé... Mindig futni kell utánatok.

Bekormányoztam Claire-t az ebédlőbe, ahol anyám és nagynéném már vártak ránk.

– Mi van veled, Claire? – kérdezte nagynéném.

– Megint nem tetszik valami?

Belefogtam az előre elkészített magyarázatba. Az összes szabadságon levő orvost Párizsba hívják, s onnan aztán Libanonba küldik őket. Én egy menekülteket szállító hajót fogok kísérni.

– Holnap indulok. De visszajövök egy... hát az majd attól függ... Mindenesetre nemsokára.

Anyám vajat kent egy szelet kenyérré.

– Egyedül méész? – kérdezte, de nem emelte rám a szemét.

Nem tagadtam meg magamtól azt az élvezetet, hogy megfricskázom egy kicsit:

– Nem. Egy ápolónő is jön velünk. Ez így szokás.

– Nos, remélem – zárta le a témát anyám –, hogy ezúttal majd értesítesz bennünket, mielőtt visszajössz.

Nagy meglepetésemre és nagy megkönnyebbülésemre a szurkálódás nem folytatódott. Anyámnak egyetlen megjegyzése volt még:

– Mivel ez az utolsó vasárnapunk, eljöhetnél velünk a misére.

Történetemnek ehhez a pontjához érve a legszívesebben azt a kegyet kérném, hogy ne kelljen elmondanom a következő részt. Miért is mesélem el neked mindezt, mintha a Kerrarecben töltött utolsó órák érdemesek volnának rá, hogy részletesen beszámoljak róluk?... Elmentünk a misére. Mindenki engem nézett. Aztán megebédeltünk. Aztán felhívtam Nédélec doktort, és megkértem, hogy legyen gondja Fouchard-ra és tartsa szemmel Claire-t is. Aztán eltűnődtem: nem kellene-e levelet hagynom anyámnak, amelyben világosan megmagyaráznám a távozásomat? Nem. Később majd

tájékoztatom a terveimről, amikor a jövőm, amely most felettebb bizonytalan, kezd kialakulni már.

Ezzel kapcsolatban visszanyúlok egy kicsit, hogy felhívjam a figyelmedet egy érdekes körülményre. Azt hittem, hogy ez a mélyen vallásos asszony minden vasárnap áldozik, ahogy szokás, ha valakinek nyugodt a lelkiismerete. Hát nem... Egyikük se tartott a többiekkel, sem ő, sem a nővére, sem Claire. Mind a hárman belebújtak a misszáléjukba és imákat daráltak, de távol az Úrtól. Aztán...

De nem akarlak idegesíteni ezzel a sok „aztán”-nal. Csak megemlítem, hogy hosszú körutat tettem a ladikkal, elbúcsúztam a mocsártól. Szórakozott és éber voltam egyszerre. Csöndesen siklottam a náddal borított partok közt, szomorkásan hallgatva ezernyi neszüket, és közben erősen figyeltem, mintha az a veszély fenyegetne, hogy a holtág valamelyik kanyarulatánál elnyel a víz. Hiszen már apám is... Ha mertem volna, szölongattam volna. A legjobban az bántott, hogy bizonyos értelemben nem volt se eleven, se holt. Elrejtőzött – vagy elrejtették. Talán jobban kellett volna kutatnom utána, ahelyett hogy meglépek ezzel az asszonnyal, aki valaha... Ó, az utolsó órák tényleg keservesek voltak! De fogjuk rövide. Vacsora. Szinte versenyeztünk, ki tud gyászosabb képet vágni, majd következtek az esti csókok (jó hosszúút nyomtam az én kis Claire-em arcára, akit annyira meg fog viselni a távollétem), és végül visszavonulhattam a szobámba – kulcsra zártam az ajtót. Pfü! – ahogy mondják. Ébresztőórámot hétre igazítottam be. Böröndömet lezártam. A szökevény készen állt.

Másnap reggel már fél nyolckor kisurrantam a házból. Az úthoz vezető hosszú fasor egészen eltűnt a ködben.

Minden lépés erőfeszítésembe került, olyan határozottan éreztem, hogy nemcsak ostobaságot csinállok, hanem gyávának is mutakozom. Apám leveléből igyekeztem biztatást meríteni, az ő mondatait ismétелgettem magamban: „Őrült szerelem volt ez, drága gyermekem. De hát a szerelem tartozik magának annyival, hogy örült legyen. És mivel az a megtiszteltetés ért – öröm és gyötrelem ez egyszerre –, hogy megint örült lehetek, úgy döntöttem, elmegyek innen... A fő az, hogy máshol leszek.” És az utolsót, amely refrénnek is beillik: „Ósi hajlékok is vannak, amiket a turista lefényképez, s nem tudja, milyen hideg és sötét van bennük.”

És most én is útnak indultam. Ő haladt előttem a ködben. Vajon milyen „máshol” felé? Kértem az útra. Ami azt illeti, az elágazásnál is megvárhattam volna Ingridet. De feltétlenül ildomosabb volt külön-külön érkezni a buszmegállóhoz. A kávéházban csak két halász volt, a tulajdonossal beszélgettek. Az utóbbi nem ismert engem, és szórakozott arccal hozta oda a csésze kávé. Fél kilenc volt. Rágyújtottam egy cigarettára. Könnyű mást eltiltani a dohányzástól, megfélemezve róla, milyen testvéri szolgálatot tehet a füstölés, amikor az ember üres, akár az odvas fa.

Az első negyedóra lassan telt el, de a falióra végül is háromnegyed kilencet mutatott. Ingridnek hamarosan jönnie kell. Egyik cigarettáról a másikra gyújtottam. A tenyerem kezdett nyirkosodni. Tíz perccel kilenc előtt kimentem a járdára.

– Legyen egész nyugodt – mondta a tulajdonos. – Hétfőn sose késik.

A fák alatt aranyszínű lett a köd. Most már elég messzire lehetett látni, de az út még mindig üres volt.

– Van másik busz is délelőtt? – kérdeztem.

– Igen. Délben. De csak La Baule-ig megy.

Öt perc múlva kilenc. Ha Ingrid nem bukkan fel mindjárt ott a víztorony előtt... No, akkor mi lesz? Valami jóvátehetetlen történik? Minek hergelem ilyen veszettül magam?... Elmegyünk a szállodába. Találunk megoldást... Mindenesetre intézhetette volna úgy is, hogy itt tudjon lenni időre... És az egész csak komédiázás volt. Próbáltam áztatni magam, de a rossz napok Denis-je ezt súgta a fülemben: „Françoise is várt, várt... és hiába.”

Az út vége felől tülkölés hallatszott.

– Itt a busz – mondta a tulajdonos.

Kirakott néhány csomagot a járdára. A két halász gyorsan felhajtotta a poharát. A busz megállt előttünk.

– Szevasz, Julien.

– Szevasz, Gaston.

A sofőr és a tulajdonos bementek a kávéházba. A buszon csak két idős asszony ült. Az úton nem jött senki. Előkerült a sofőr, alsókarjával a száját törölgetve.

– Szálljon fel, uram... Indulunk.

Igazán szégyelltem, de ezt válaszoltam: „A következővel megyek. Van időm.” A sofőr legyintett, felkapaszkodott a helyére, és kihajolt az ablakon:

– Hé, Gaston! Két szépet, jó? De ne fiú-csuka legyen. Lakodalomra kell.

A busz elindult, és én ott maradtam a járda szélén, lábamnál a bőröndömmel. Szívem nagy, tompa dobbanásokkal vert. Hogy ne süljek fel egészen, odafordultam a kávéshoz:

– Kedvem támadt egy-két napot Herbignacban tölteni. Nyugodt helynek látszik. Ajánlana nekem egy szállodát?

– A Chez Louise megjárja. A tér túloldalán van. Negyed tíz volt. Ingrid most már biztos nem jön.

A feltevések malomkereke megint örölni kezdett az agyamban, ahogy elindultam visszafelé a kerrareci úton. Ha Ingrid nem volt ott a megbeszélthelyen, annak csakis súlyos oka lehet. Nem az a nő, aki nem nézi az órát. De talán váratlanul beállított a férje. Talán heves vita robbant ki köztük. Nem találtam más magyarázatot, s ez aggodalommal töltött el. Belleau indulatos ember, legalábbis Ingrid annak mondta. De az ördögbe is, ő se olyan nyiszlett, hogy ne tudja megvédeni magát! Nem, helytelenül teszem, ha mindjárt a legrosszabbra gondolok. De azért meggyorsítottam a lépteimet. Még néhány perc, és megtudom, mi történt. Tehát apám után Ingrid is... Nem tudtam kapcsolatba hozni ezt a két... dolgot, ezt a két... tény, ezt a két eltűnést – ki kellett mondanom a szót, bár még nem lehettem benne biztos, hogy ez a megfelelő, ösztönöm azonban valami tragikusát szimatolt. Mivel Ingrid nem jött el Herbignacba, noha mindennel számolt, mindent megszervezett, nyilván az utolsó pillanatban megakadályozták, hogy elinduljon. Hisz apám szintén... pedig már a zsebében voltak a jegyek... Csakhogy Belleau Clissonban van. Nem, Belleau-nak semmi köze ehhez. Rossz nyomon járok.

Néhány pillanatra megálltam, hogy megtöröljem az arcomat. Olyan gyorsan mentem, hogy kivert a veriték, és máris remegtem a fáradtságtól. Felvettem a bőröndömet, s az elágazáshoz érve, jobbra fordultam. Rögton megláttam Ingrid villáját. Az ablaktáblák nem voltak behúzva.

Természetesen, hisz délután jön a bejárónő, gondoltam. Természetes az is, hogy a garázs nyitva van. Mióta a munkálatok abbamaradtak, mindig tele volt deszkákkal, bakokkal, létrákkal. A Cadillacet Belleau Nantes-ban tartotta, erről Ingrid már szólt. De hát mit vártam? Felfordulást? Betört ajtókat? Vért?

A ház homlokzata barátságosabb volt, mint valaha. „Ingrid! Ingrid!” – kiáltottam, de nem túl hangosan. Egy rigó ugrált előttem a fasorban. Odaértem az előtérbe vezető ajtóhoz. Nyitva volt. „Ingrid! Ingrid!” Biztos itt van. Ha elment volna, bezárta volna az ajtót, hisz Marie-Jeanne-nak is megvannak a szükséges kulcsai.

Végigkoslattam az egész földszinten. Egy nyugodt lakás bútorai, csecsebecsei és nagy, nagy békéje... Hiába néztem körül újra meg újra. „Ingrid! Ingrid!” Most már üvöltöttem. Aztán felrohantam a lépcsőn. Az emeleten süket csönd. Berontottam Ingrid szobájába. Üres volt. Azaz nem egészen. Böröndje az ágyon, és az ágy nem volt megbontva. Ha Ingrid benne aludt volna, Marie-Jeanne-nak kellett volna bevetnie. De akkor hol töltötte az éjszakát?

Lementem a konyhába. Minden a helyén volt. Semmi rendetlenség, ami abból származhatott volna, hogy Ingrid reggelit készített. Összeomlottam. A bőrönd ugyanis azt bizonyította, hogy Ingrid már előző nap felkészült az indulásra. Ami nagyon is rávallott. Semmit se halasztani az utolsó pillanatra, sohase kapkodni... A bőröndjét tehát az ágyra rakta – és aztán? Nemcsak a reggelinek nem maradt nyoma a konyhában, hanem annak sem láttam a legparányibb jelét, hogy barátnőm vacsorázott volna, pedig mindig jó étvágya volt. Feltétlenül evett volna valamit, ha az esti étkezés idején még a házban van. De elment, mert

alighanem unatkozott, és járt egyet. Hisz én is sokáig csatangoltam a Brière-ben. Csakhogy ő nem tért vissza.

Cáfolhatatlan okfejtés volt. Apám esetében ugyanígy történt minden: mintha futóhomok temette volna el őt is, Ingridet is. De a mocsárban nincsen futóhomok.

Pincétől padlásig végigkutattam a házat, bár előre tudtam, mi lesz az eredmény. Ingridnek határozott szándéka volt, hogy velem jön, ezt a bőrönd is tanúsította, de bekövetkezett ez az érthetetlen esemény. Nem lehet tehát tovább habozni. Vissza kell mennem Kerrarecbe, azt állítva, hogy beteg vagyok. A letörtség, a szörnyű szorongás épp eléggé látszik rajtam, nem vádolhatnak hazugsággal. És majd várom a folytatást, amelyet nagyon könnyű elképzelni. Marie-Jeanne rábukkan a bőröndre, mindenütt keresi Ingridet, talán Herbignacban is érdeklődik majd felőle, és végül is értesíti a férjet. Belleau telefonál Kerrarecbe, minthogy tud a viszonyunkról. Valószínűleg én fogok beszélni vele. Aztán a csendőrséghez fordul... Egy szó, mint száz, szörnyű dolgoknak nézünk elébe. Szörnyűeknek, ha a nyomozás sikerrel jár. De miért járna sikerrel? Ingrid nincs sehol. Apám sincs. Épp csak hallgatnom kell majd, befognom a számat, süketté és némává válnom. „Belleau-né asszony?” Megrázom a fejem. „Volt önök közt valami?” Megrázom a fejem. „El akartak utazni?” Megrázom a fejem. „Mikor látta ön Belleau-nét utoljára?” Megrázom a fejem. Mogorva medve leszek, embergyűlölő, vén remete, aki kitér minden kérdés elől. Visszamegyek a kastélyba, és anyám ezzel fogad: „Már majdnem kész a pulóvered.”

Szünetet tartok. Engedd meg, hogy pihenjek egy kicsit. Amikor ezeket az órákat felidézem magamban, még most is úgy érzem, kifulladtam, nem győzöm tovább idegekkel,

életerővel. Akik olvassák majd a regényedet, aligha lesznek olyan könyörületesek és időt sem áldoznak majd rá, hogy érdeklődjenek irántam, a fájdalom, az elmondhatatlan levertségem iránt, amely úgy meggörnyesztett a visszaúton, mint egy túlságosan nehéz teher. Inkább a „három sárkány” diadalát és örömét fogják lesni. Szép összecsapás lesz, gondolják.

Nem lett az. Kerrarecben a megdöbbenés uralkodott.

– Épp jókor jössz – mondta anyám.

– Miért? Mi történt?

– Az történt, hogy Fouchard szívrohamot kapott. Már telefonáltam Nédélecnek. Ő legalább elérhető, ha szükség van rá.

– Nem látom Claire-t.

Anyám bizonytalan mozdulatot tett.

– Tudja a hóhér... Nem lehet rajta a szemem örökké.

Fouchard-éknak három szobájuk volt a nyugati oldalon. Kedves kis lakás, vendée-i bútorokkal berendezve, és makulátlanul tiszta. Az öreg egy heverőn feküdt, felsőtestét párnákkal támasztották fel.

– Azt állítja, az ágyában fullad – jegyezte meg nagynéném rosszállóan.

Párolgó csésze volt a kezében, tele valami színtelen folyadékkal.

– Hát ez meg micsoda?

– A *Pulmonaria officinalis* főzete... Kitűnő szer szívdobogás ellen.

– Öntsd ki, de azonnal – förmedtem rá. – És mindenki menjen ki innen. Szeretném nyugodtan megvizsgálni.

Eugénie Fouchard a szemét törölgette. A férje mellett ült, és fogta a kezét.

– Maga is – mondtam neki szelíden. – Hadd maradjak vele kettesben. Megígérem, hogy mindent elkövetek az érdekében.

Fouchard óvatosan szedte a levegőt, egyik ökle a mellén nyugodott.

– Nagyon rosszul vagy?

Fouchard hunyorítással jelezte, hogy igen.

– A legfontosabb, hogy ne mozogj. Úgy felelj, ahogy az előbb. Csak igennel vagy nemmel. Megszédültél?

(Nem.)

– Egy kis időre elájultál?

(Igen.)

– Mikor?... Egy órával ezelőtt?

(Igen.)

– A fájdalom ugyanolyan, mint régebben, csak most erősebb?

(Igen.)

– És hol jelentkezik?... A válladban?... A nyakadnál?

(Igen.)

Kis gyorssegélykészletem a bőröndömben volt, a bőröndöm pedig a kezemben, amikor bejöttem a szobába. Sietve elővettem a sztetoszkópomat, de már tudtam, hogy ezúttal szívinfarktusról van szó. A mellcsont mögötti fájdalom, amely szorító jellegű, és még az állkapocsba is kisugárzik... a meggyötört tekintet... Semmi kétség. A vérnyomás nagyon alacsony volt. Reméltem, hogy Nédélec doktornál lesz nitroglicerin. De mindenképp kórházba kell kerülnie, gondoltam. Ingrid eszembe se jutott. Megint a régi „profi” voltam – bárcsak az maradtam volna!... Sürgősen fel kellett hívnom Mérot doktort és ágyat foglalnom.

Gyorsan elvégeztem, amire szükség volt. Az ügyeletes közölte, hogy küld mentőkocsit. Közben befutott Nédélec is. Rövid megbeszélés. Injekció. Én ezeket a mozzanatokot csak futólag említem meg, de te jól teszed, ha több teret szentelsz nekik, mert az olvasó szereti az orvosi vonatkozású leírásokat. Az olvasó mindig szívesen kandikál be a kulcslyukon. És mivel emlékeimből a te közreműködéseddel regény lesz, ne félj semmit, engedd szabadjára a tolladat. A betegszállítók, a hordágy, a mentőkocsi, a sírdogáló öreg Eugénie, anyám és nagynéném, akik vigasztalni próbálják... Az igazat megvallva, én is eléggé meg voltam rendülve, mert a roham komolynak látszott. Igen nagy koponyának kellett volna lennie, aki megmondja, hogy fog végződni. Természetesen elkísértem a beteget. Én jobban megéreztem a döccenőket, mint ő, és az út hosszú Kerrarectől a klinikáig. Fouchard nyugtalan volt. Láttam, hogy mondani akar nekem valamit.

– Gróf úr...

– Hallgass.

– Nem ön... A gróf úr...

– Apámról szeretnél beszélni?

– Igen.

– Az ráér. Ha felizgatod magad, nem felelek érted.

Lehunyta a szemét, s a könnyei csordogálni kezdtek a párnák felé. Még suttogott néhány szót. Ilyesmit értettem: „A hölgy is”, aztán elaludt.

A klinikán megvártam az első vizsgálatok eredményét. Vajon mi az ördögöt akart közölni velem az apámmal kapcsolatban? És miért könnyezett ő, akit olyan kemény fából faragtak, mint egy öreg *huhogó-t*?

– Nem valami fényes – mondta Mérot doktor.

– Az ütőerei mintha üvegből volnának. Csoda, hogy még nem következett be „törés”. Mindenesetre tilos a látogatás. Csendre van szüksége. De hát ön ugyanannyit tud erről, mint én. Nem érte ezt a Fouchard-t az utóbbi időben valami megrázkódtatás? Az embernek az a benyomása, hogy lelkileg sokkos állapotban van.

– Nem. Nem hinném. De majd megkérdezem a feleségét.

– És ön? Hamarosan visszamegy keletre?

– Mihelyt lehetséges. Ha már tudom, hogy Fouchard felépül. Barátomnak tekintem-érti, ugye?

– Értem, és a titkárnőm mindennap fel fogja hívni önt.

A főnővér még megállított egy percre: eszembe juttatta, hogy a betegnek fehéreneműre lesz szüksége, tehát hozzak be neki. „Tudom – mondtam. – Pizsamák vagy hálóingek, zsebkendők, törülközők stb. Holnap megkap mindent.”

A kollégámnak gondolkodás nélkül feleltem az imént, de a klinika udvarán áthaladva igyekeztem megtalálni az igazi választ. Azt mondtam, hogy visszamegyek, mihelyt lehetséges. Valóban így van-e? Betértem egy kávézóba, és rendeltem egy szendvicset. Ez volt az első pihenőm Herbignac óta. A reggel már csak távoli álomnak rémlett. Ingrid nem jött el. Mondhatnám úgy is, hogy kilépett az életemből, akárcsak apám... És most Fouchard. Nem vagyok már egyéb Kerrarecben, mint haszontalan lábadozó, aki mindenkinek útjában van. Akkor minek rostokoljak ott tovább? Megpróbálom majd szóra bírni Fouchard-t, ha ez az infarktus nem viszi el. Ámbár be kell látnom, hogy az eltűnések rejtélye már nem érdekel túlságosan... De hogy fogod beadni ezt az olvasóidnak? Lehetséges, hogy az ember néhány óra alatt át tud így csúszni az egyik érzésből a másikba?

Miközben minden meggyőződés nélkül rágcsáltam egy ízetlen sonkadarabot, feltettem magamnak a kérdést: vajon a szenvedély, ez a különös betegség, ez a sötét nap, amely felperzseli a szívet, eltűnhet-e egy pillanat alatt, mintha valaki más döntésének engedelmessé válna? Vajon ki súgta nekem: „Az Ingrid-ügynek vége! Apád már a múlté. Hagyd az egészséget!” És igaz, ami igaz, nem is igen szenvedtem már. Azt a szenvedést értem rajta, amely valósággal kettéhasított, amikor elgondoltam: „Apám szeretője volt.” Nos, Ingrid most már csak egy kép volt, egy halványuló emlék. A szó szoros értelmében „távozott belőlem”. Talán lesznek még válságok, újra megszáll a téboly. De nem. Valami ismeretlen béke áradt el bennem, a „szerelem nélküliség békéje”, ha szabad így mondanom. A mindennapi élet felé fordultam. Elszórakoztam a kávézó zajaival, az utca forgatagával. Egy idős férfi meghalt. Napi hír. Egy fiatal nő eltűnt. Napi hír. Egy szívbeteg haldoklik. Banális ügy. Maradt az újdonságom, egyetlen vagyonom e földön. Senki se lophatja el tőlem. Esküszöm!

Taxival mentem vissza Kerrarecbe. Claire már előkerült. A nyakamba ugrott, anyám, nagynéném és Eugénie pedig egy csomó kérdést zúdított rám. Amennyire tudtam, megnyugtattam őket. Sőt magyarázni kezdtem nekik, hogyan következik be az infarktus.

– Ez itt a szív. (Az öklömet mutattam.) Itt és itt, köröskörül, ütőerek vannak...

– De megmentik-e? – kérdezte Eugénie.

– Nagyon remélem... Látják, ha ez az ütőér eltömődik...

– Igen, igen – mondta nagynéném –, tudjuk, hogy megy ez.

Végül is otthagytam őket, és a szobámba mentem. Soha nem éreztem sürgősebbnek a mosdást. A víz

nemcsak a bőrt tisztítja meg. De anyám a nyomomban volt.

– Miért jöttél vissza ilyen gyorsan?

Nem bajlódott holmi bevezetővel. Meg se várva a válaszomat, így folytatta:

– A nénikéd és én, tudom, mi nem sokat számítunk. De a húgodat megviseli, hogy folyton elmész meg visszajössz... Jobban szeret, mint gondolod, és bizonytalanságban él... Már csak azért is, mert apád... Ide hallgass, ha el kell menned, hát menj el végképp. Ha maradni akarsz, hát maradj végképp. De hagyd abba ezt a bújócskát. Megvan a saját életed, ahhoz semmi közöm. De itt laksz, velünk együtt, és megérdemeljük, hogy tekintettel légy ránk.

Püff neki! Elment, miután utolsó pillantásával szinte a falhoz szegezett. Ha Kerrarec égett volna körülötte, azt hiszem, lett volna ereje hozzá, hogy fejét magasra tartva és kezén kesztyűvel lépjen ki az ajtón, mert így kívánja az etikett. Mármost, én és az etikett... Én a vadonban élek, mama. Az etikettet nem ismerem. Egyvalamit ismerek csak: a sürgősséget.

Belemártottam a fejemet a vízbe, gyorsan megfésülködtem, és bekopogtattam Eugénie-hez. Sürgősen meg kellett tudnom, milyenek voltak ennek az infarktusnak a körülményei, miféle felindulás okozhatta. És miért akart Fouchard az apámról beszélni? Eugénie azonban semmit se tudott.

– Nézzük csak... Ma reggel hánykor történt?

– Nyolc tájban. Amikor felkelt, valamivel hét óra előtt, azt mondta, hogy nem jól érzi magát. És később, épp amikor a kávéját akarta meginni, arccal a csészéjére borult. Rögtön hívtam a grófné Őméltóságát. Ágyba fektettük volna, de azt mondta, jobb lesz neki a heverőn.

– És tegnap hogy viselkedett?

– Nemigen figyeltem. Ebéd után elment, és későn jött meg. Enni nem akart.

– Ah! És miért nem?

– A pokolba küldött, mikor megkérdeztem. Úgy láttam, rágódik valamin. Kiült a pipájával a konyha küszöbére, és hallottam, hogy beszél magában. Csak ennyit tudtam kivenni: „Ez nem mehet így tovább.” De ha ilyen kedvében van, jobb békében hagyni.

– Láttá már ilyen feldúlnak?

– Igen, de nem ennyire... Amikor a gróf úr eltűnt.

– És ha így sétálni indult, nem szokta megmondani, hova megy?

– Ó, arra semmi szükség. Mindig egyfelé jár... a mocsár, a madarak... a fészkek... És mikor hazajön, egy merő sár a lábbelije... Tessék csak nézni. Még nem tisztogattam meg.

Egy pár bakancsot hozott elő: csupa iszap meg tőzeg volt, itt-ott fűszálak is megtapadtak rajta.

– Szép munka, nem igaz? – mondta epésen.

Aztán halkán hozzátette:

– Szegény öregem! Azért mégiscsak szerettük egymást.

– De az ördögbe is! – förmedtem rá. – Még nem kell sírni. Van remény.

Leült az asztalhoz, fejét keresztbe rakott karjaira fektette.

– Ugyan már, drága Eugénie. Tudja jól, hogy én is itt vagyok. Gondom van rá. Mindenekelőtt szeretnék összeszedni egy kis fehérneműt. Ne fáradjon. Megszoktam, hogy ilyen apróságokkal is foglalkoznom kell.

Otthagytam a bánatával, bementem a hálószobába, és kinyitottam a szekrényt. Bal felől Eugénie fehérneműje

volt berakva, középen az ágynemű halmai, jobb felől Fouchard holmija. Kivettem két inget, két pizsamát, néhány zsebkendőt. A zoknik egész hátul voltak, s tapogatózó kezem valami kemény és súlyos csomagba ütközött. Gyorsan kiemeltem. Revolver volt, olajfoltos szarvasbőrbe burkolva. Katonai fegyver, nagy kaliberű... Smith és Wesson... öttöltényes dobbal. És két töltény hiányzott.

Kettő! Az egyik apámat találta el. A másik Ingridet. Világos, mint a nap. Fouchard a puskájával vadászott. A revolvért tehát más feladatokra tartogatta. Arra nem volt idő, hogy a miértet és a hogyant kutassam. Zsebembe csúsztattam a fegyvert, és átvittem a fehérneműt. Az igazság úgy elvakított, mintha reflektor fénye csapott volna az arcomba.

– Csomagolja ezt össze – mondtam Eugénie-nek. – Máris megyek vissza a klinikára.

Fouchard gyilkos volna? Ez olyan valóságosnak, akkora képtelenségnek látszott! Le voltam taglózva. Biztos elvesztette a fejét. Egy örült pillanat... Bocsánatot kérek: két örült pillanat, ami kezdett előre megfontolt szándékra, szívósan és módszeresen végrehajtott tervre emlékeztetni. És hogy bírom máj d szóra? Ez a revolver önmagában még semmit se bizonyít. Az én szememben, persze, felér egy vallomással. De egy csendőr szemében? Kivált mert Fouchard nyíltsága és becsületessége közmondásos...

Kihoztam a garázsból a Peugeot-t, amely ettől fogva ingajáratban közlekedett Kerrarec és a klinika közt. Eugénie-től megkaptam a csomagot.

– Csókolja meg a nevemben – mormolta.

Megfogtam a vállát.

– Legyen erős. És foglalkozzék Claire-rel. Nem örülnék, ha most is folyton a nyakamon lenne.

Nem fogják megengedni, hogy beszéljek Fouchard-ral, az holtbiztos. Hisz a kérdések, amelyeket fel kell tennem neki, egy egészséges embert is levernének a lábáról. Hát akkor?... És úgy lőn: mindössze ahhoz járultak hozzá – és csak mert orvos vagyok –, hogy távolról egy pillantást vessek a szobájába.

– Csakugyan olyan fontos, amit kérdezni akar tőle? – érdeklődött Mérot doktor.

– Igen. Még rendőrségi ügy is lehet belőle.

– Olyan állapotban van, hogy feltétlenül várnia kell néhány napot.

És megkezdődött életem legkeservesebb korszaka. Képzeld csak el a helyzetemet. Naponta kétszer a klinikára menni, elkapni egy-egy kollégát vagy az ápolóit, tisztázni, hogy állnak a dolgok... Vajon kilábol-e? A vizsgálati eredmények nem voltak biztatók. Úgy látszott, szegény öreg nem bírja tovább. Én pedig nem győztem már türelemmel. Valójában egyetlen kérdést kellett csak feltennem neki: „Te voltál, ugye?” Előre tudtam, hogy ezt feleli: igen. De hallani akartam, hogy az utolsó kétségem is eloszoljon. Ez már merőben formai kétség volt, mert ahogy az idő haladt, egyre világosabban láttam az indítékait. Miközben a Verdun bulváron sétáltam, és szórakozottan, félig-meddig merengve néztem a Donge felé úszó tartályhajókat, újra meg újra átgondoltam őket.

Olyan hihetetlen volt az egész! A derék Fouchard csak odaadásból ölhetett. Semmiképp sem érdekből. Semmiképp sem gyűlöletből. Semmiképp sem alantas okokból. Sokkal egyszerűbb volt a magyarázat: felfedezte, hogy apám szökni készül egy asszonnyal. És ez gyalázatot

hozott volna mindenkire, elsősorban pedig rá, a hűség tótumfaktumra, a házőrző kutyára, a Fouchard-nemzetség sarjára, amely emberöltők óta szolgálta a Courtenoy-nemzetséget. Voltak Fouchard-ok a kékek ellen harcoló fehérek közt is, bebörtönözték, főbe lőtték őket... Ha egy Lespinière kivetkőzik magából egy nő kedvéért, áruló. Ítélet nélkül le kell puffantani.

Ezeket mondogattam magamban, de aztán ráfeleltem: „Mindez túl szép, úgyhogy nem lehet igaz.” És valóban, úgy éreztem, valami legendát mesélek, a *Son et Lumière*⁷ egyik szövegét olvasom fel. Pedig milyen jól összeillettek a különböző részletek... Ingrid, a kalandornő miatt az utolsó Lespinière, a fehér ruhás ember – szinte már Isten embere – hátat fordít a hivatásának. Ennek a perszónának is pusztulnia kell. Én csak azért érdelek kíméletet, mert utolsó viselője vagyok nevemnek. De azt a tanácsot kapom, hogy menjek el Kerrarecből, mert csak így lehet elhallgattatni a házunkat bemocskoló pletykákat. Ő pedig, a szegény öreg, az eszmény közkatonája, elsáncolja magát a titkában, s ha megszakad a szíve, hát annyi baj legyen.

Mindezeknek nem volt se füle, se farka, de mindez földöntúli fényben tündökölt, ha az ember Kerrarecben élt; most veszem észre, hogy ezt talán nem hangsúlyoztam eléggé. Anyám, nagynéném... lehet, hogy kellemetlen, sértett és megkeseredett asszonyokként mutattam be őket. Nem. Az igazság az, hogy muzeális figurák voltak. És kutya legyenek, ha nem sejtettek meg valamit.

Töröm rajta a fejem... igen, valamit, amitől elfordultak, de amit a szívük mélyén helyeseltek.

---

⁷ „Son et Lumière” – „Hang és Fény”: régi francia palotákban, kastélyokban rendezett történelmi élőképek, jelenetek.

A penhoeti medence táján kószáltam. Vagy húsz cigarettát füstöltem el már naponta. Bámultam a darukat, amint szorgalmasan építettek- alakítottak egy roppant hajótestet. Fouchard, az otthon öre. Neki, aki félig a mocsárban élt, oly könnyű volt meglepni apámat, észrevétlenül becserkészni Ingridet! A fenébe is, az a csatakos bakancs egy sírásó bakancsa! De a revolver? Nem vagyok szakértő, ez kétségtelen. De abban biztos voltam, hogy a fegyver modern. Nem a 38 Chief Special volt, de nem is egy kiérdemesült szolgálati revolver, s Fouchard aligha tudta volna üzletben megvenni; vagy legalábbis kínosan érezte volna magát, ha meg kell adnia a nevét, címét stb., hogy megkapja hozzá az engedélyt. Ennél ő sokkal óvatosabb.

Megint beszaladtam a klinikára. Semmi változás. A rokonok távol tartandók, mert minden felindulás kerülendő. Aztán a kastély – nyomasztó. Majd az első cikk az *Ouest-France*-ban. „Titokzatos eltűnés.” Mindent kívágtam, aminek hasznát veheted. Csak át kell lapoznod a dossziéhoz mellékelt anyagot. Ingrid férje értesítette a rendőrséget. Bekövetkezik tehát, amitől féltem. A rendőrség Kerrarecben! Sőt talán a klinikán is. Fouchard ezt nem éli túl. Én pedig már csak azért éltem, hogy feltehessem neki a kérdést: „Te voltál, ugye?” Okítani kezdtem Claire-t:

– Ha valaki megkérdezi tőled...

De hamar abbahagytam. Minek nyugtalanítsam ezt a kislányt? Minek tanítsam meg hazudni? Hiszen igazság és hazugság úgyis egyre megy nála, ugye? Húzzuk össze magunkat. Hátha elkerül a vihar.

A szele mindenesetre megcsapott. Anyámat kihallgatta az őrsparancsnok: a birtokvitáról faggatta, amely miatt

szembekerült Belleau-ékkal. De ezzel be is fejeződött az ügy. Lehetséges, hogy a csendőrség megtudott bizonyos dolgokat Ingridről és rólam. Biztos csak az, hogy engem senki sem háborgatott. Az M. S. F. orvosa voltam, tehát igen tiszteletreméltó férfiú. Elvagyorodtam, amikor kiötöltem ezt a magyarázatot. Tiszteletre méltó! Mérot doktornak egészen biztosan más a véleménye, mert nyilvánvaló, hogy a klinikán nem látnak szívesen. Rosszul tettem, hogy Mérot előtt kiejtettem a „rendőrség” szót, mert ez a szó itt ugyanúgy robban, mint a „prostituáció” egy négycsillagos hotelban. Különbösen is, mi vagyok én a nagy kardiológus szemében? Egy áldozatos, de közepes képességű kis kontár, egy sztetoszkópos komédiás, aki csak arra jó, hogy fejdáaszokat gyógyítson. Fél szót se válthattam Fouchard-ral. Túlságosan gyöngye... a vérnyomása aggasztó... és így tovább. Bemehettem, hogy megszorítsam a kezét, de egy ápolónő ott silbakolt a szobában. A beszélgetés tilos volt.

Egy jó hétig ment ez így, ha emlékezetem nem csal. Egy hétig jöttem-mentem a kastély és a klinika közt, szüntelenül a revolver problémáján töprengve. Fouchard-hoz az illett volna, ha puskával végez velük. A revolver a gyilkosság bűzét árasztotta. De nem volt szabad elfelejtenem, hogy senki se tudhatta meg a dolgot. Fouchard-nak gyorsan kellett cselekednie. A *huhogó*, aki megöli gazdáját, nehogy az szégyenbe keverje az ősi nevet – nem, mégsem. Szép téma lenne René Bazinnek vagy Bordeaux-nak. De éreztem, hogy van a nagylelkűségnek egy foka, amely már az ostobasággal határos. Amellett megelégettem ezeket a zavaros teóriákat.

És eljött az ideje, mert el kellett jönnie, amikor Fouchard engedélyt kapott, hogy látogatókat fogadhasson – nagyon rövid időre, és mindig egy ápolónő jelenlétében. Természetesen Eugénie ment be hozzá elsőnek. Könnyek, ölelések. Eugénie elmondta nekem, hogy Fouchard megkérdezte tőle: „Te állítottad össze a fehéremúcsomagomat?” A mindenit! Az öregnek helyén van az esze, és aggódik a revolvere miatt. Aztán anyám, nagynéném, húgom következett, de ők hozzá voltak szokva a gyóntatószékhez és a suttogáshoz. Nem vették volna a lelkükre, hogy fárasszák a beteget. Végül is, bár a türelmem fogytán volt, úgy döntöttem, várok addig, amíg a klinika visszaadja nekünk Fouchard-t. Otthon jobban boldogulok vele. Mielőtt kiengedték, Mérot még kiselőadást tartott nekem a visszaesés veszélyeiről. „Önnek nem mondom újat vele, de...” vagy: „Ahogy ön is kétségkívül tudja”: minden mondatát egy ilyen jóindulatú formula vezette be, és én szorgalmasan bólogattam. Felőlem papolhatott; óráról órára erősebben dörömbölt bennem a kérdés: „Te voltál, ugye?”

És eljött a pillanat, amikor nekiszegezhettem Fouchard-nak. Eugénie répát tisztogatott a konyhában. A félig nyitott ajtón át hallottam a jellegzetes vakargatást. Fouchard megint a heverőn feküdt: leültem szorosán melléje.

– Megtaláltam a revolvvert – mondtam halkán. – Ugye, te voltál?

– Dehogy – nyögte. – Hogy képzelhet ilyet?

– Akkor ki?

Könnyek kezdték áztatni az arcát. Ez az öreges érzelmesség már ingerelt.

– Ki volt? – sürgettem. – Senki se fogja megtudni. Beszélj már... Hogy mondd? Nem értem.

Fülemet egész közel tartottam a szájához, és most én rándultam meg egész testemben, mintha telitalálat ért volna. Fölegyenesedtem.

– A kicsi? Micsoda? Miféle kicsi?

– Claire.

– A húgom... Ő volt, aki...

– Igen. Ez az igazság. Esküszöm.

Öklét a mellére szorította, én szintén, és csak néztük egymást, ugyanattól a felindulástól fulladozva.

– A revolver... – folytatta aztán Fouchard. – A kicsi mindenfelé eltekergett a pirogójával. A háború alatt itt a Brière-ben harcok voltak. És utána mindenki tudta, hogy maradtak fegyverek, eldugva imitt-amott... De hol? Senki se találta meg őket. Aztán el is felejtődött a dolog... Claire tette rájuk a kezét. A véletlen segítette hozzá, persze...

Mindig szeretett kutatni. Hogy voltaképp mire bukkant rá? Géppisztolyokra, kézigránátokra, revolverekre? Láta, hogy bánunk a puskával, a gróf úr meg én. Igaz, neki szigorúan megtiltottuk, hogy hozzányúljon. Képzheti, hogy megörült, amikor ráakadt egy...

Elfogyott a lélegzete.

– No de te mindent elkoboztál tőle – mondtam.

– Épp az, hogy nem. Csak ő tudja, hol a rejtek. Amikor faggatja az ember, úgy tesz, mintha nem értené.

– Tehát nyugodtan sétálgathat mindenféle robbanóanyaggal a zsebében?

– Így van.

– Ez egyszerűen hihetetlen. Tényleg az a véleményed, hogy vannak egyéb fegyverei is?

– Biztos vagyok benne.

Hogy mit érez az ember az ilyen pillanatokban, képtelen vagyok kifejezni. A halál is jobb. Megragadtam Fouchard karját:

– Drága barátom... – mondtam –, próbáld meg elmondani nekem, hogy történt a dolog apámmal.

– Claire féltékeny volt. Nem tehetett róla, ismerjük az állapotát: olyan, mint egy kis vadállat, aki látja, hogy a gazdája elfordul tőle. A... a baleset napján, vagyis tizedikén, délután a gróf úr épp vízre tette a ladikot... Akkor odaért Claire... Vele akart menni... A gróf úr iparkodott megértetni velem, hogy jobb szeretne most egyedül... Messze voltam... Nem hallottam, mit mondott... nyilván azt, hogy egy ideig távol lesz, és hogy legyen Claire nagyon rendes, szófogadó... Nem sejtette, hogy a kicsi látta őt azzal az asszonnyal, ez egész bizonyos, hisz én is láttam és még jó néhányan... Vajon miket gondolhatott a mi szegény Claire-ünk? A revolver ott volt a zsebében... Ön is tudja, hogy szereti magánál tartani az olyan holmikat, amik birizgálják a kíváncsiságát... Lőtt, aztán elfutott, és magával vitte a fegyvert is.

– Igen – mondtam. – Értem... Kénytelen voltál hallgatni. Apámat eltemetted.

– Szörnyű volt, Denis úr. Kétszer vagy háromszor azt hittem, elájulok. És mire megint összeakadtam Claire-rel, már mindent elfelejtett... Hisz ez a betegsége, ugye? Amit akar, azt elfelejti.

– És a revolver?

– Képzeld, hogy kerestem égen-földön. De jól eldugta.

– Most pihened kell. Egészen kimerültél.

Megigazítottam a párnákat a háta mögött.

– Szegény Fouchard-om... Amikor rájöttél, hogy az én kapcsolatomban Belleau-néval szintén több a barátságnál...

– Hát igen... – mondta szomorúan. – Rögtön arra gondoltam, hogy minden kezdődik előlről. A kicsi önre vitte át az apja iránti egész szeretetét. Ön a férfi, a gazda, a védelmező... Egyszóval én így látom a dolgokat.

– És nagyon helyesen látod! Tudod, a természet úgy van megalkotva, hogy a nőstény oroszlán a gazdájával szeretne hálni.

– Denis úr!

– Nem akartalak megbotránkoztatni, drága öregem! Claire tehát iszonyúan dühös lett, amikor megtudta, hogy Belleau-né meg én... Milyen vak is voltam! Képzeld, a füle hallatára beszéltem meg, hogy elmegyek.

– Én figyeltem, amennyire csak lehetett – mondta Fouchard. – De azon a bizonyos vasárnapon megszökött... Higgye el, Denis úr, nem könnyű őt szemmel tartani. Mindenesetre nem számítottam rá, hogy... De rögtön megértettem a dolgot... Öt óra lehetett, talán fél hat... Hát megtörtént. Hátul a kertben ölte meg, és most eldobta a revolvert. Felszedtem.

– És eltemetted a holttestet. És a szíved felmondta a szolgálatot. Szegény jó Fouchard-om.

– Ó, ez csak természetes... De vigyázzon, Denis úr. A kicsi veszedelmes.

Eugénie bejött a szobába, úgyhogy felálltam.

– Szerintem szépen gyógyul a betegünk – mondtam.

Tévedtem. A következő éjszaka, már hajnal felé, Fouchard meghalt.

Azt hihetnéd, kedves barátom, hogy a regény itt befejeződik. Nem, épp ellenkezőleg, itt kezdődik el. Az csak összefoglalás volt, amit eddig elmondtam, a kérdés felvázolása. Jól tudom, hogy ha tehetségem volna hozzá, most írnám meg Lespiniére doktor történetét. Mert bár eltelt közben három év, én még mindig Kerrarecban vagyok. És nem is megyek el innen soha. Nédélec doktor utódja lettem. Jól megférek anyámmal és nagynénémmel. Legyőztek. Anyám pulóvereket köt, nagynéném gyógyteákat főz nekem. Ami pedig Claire-t illeti, állandóan velem van, és én ővele. Aki engem lát, őt is látja. Úgy körülfon, mint egy remek lilaakác, amely kiforgatja helyéből a rácsot, amely tartja. Éjszaka néha felosonok a padlásra, és szemügyre veszem a rejtekhelyét. Hasztalan. A fegyverek a mocsárban maradtak. Időnként ott is kutatok. Nem annyira a fegyverraktár után, inkább azt a helyet szeretném megtalálni, ahol Fouchard a két holttestet eltemette, mert még mindig nem tudom, hol a sírjuk. Fouchard nem mondta meg, nem volt rá ideje. Ott nyugszik valahol mind a kettő, az a két ember, akit szerettem, s a ladik súrolja a szittyókat, amelyek takarják őket.

Claire a csónak végében ül, kezét a vízben áztatja. Nevet. Sugárzik róla az életöröm. De Fouchard hangja még mindig a fülemben cseng: „Vigyázzon, Denis úr. A kicsi veszedelmes.”

Árkádia, Budapest
A kiadásért az Árkádia Könyvklub igazgatója felel
Szedte és nyomta az Alföldi Nyomda
Felelős vezető Benkő István vezérigazgató
A nyomdai rendelés törzsszáma 1917.66-14-2
Készült Debrecenben, 1990-ben
Felelős szerkesztő Somló Vera

A fedélterv Baász Imre munkája
Műszaki szerkesztő Keller Klára
Műszaki vezető Miklósi Imre
Készült 10,8 (A/5) ív terjedelemben,
Apolló betűvel
ISBN 963 307 145 3